

yeryüzü bir bütündür bölünemez

Ahali

Şubat 2008
yıl:1 - sayı:2
aylık haber fikir
yorum gazetesi
2,5 YTL

Kan Hep Vardı...

"Bizim millet de zaten böyledir"
diyor general aşınası olduğu kame-
raların karşısında. Öyledir elbet.
Biti yeni kanlanmış veletler, kandan
bayrak yapıyor artık. Generaller
övünerek çıkıp, kanı, evet bayraktan
çok kana, övünerek teğir ediyor.
Tepeden tırnağa cinnete kesmiş
bir toplum. Araya az mesafe koyup
resim in tamamını görünce insanın
midisi kanlıyor. Böyle bir ortamda
değil iktidara didişmek yaşamak bile
angarya gibi. Bize bu düşüyor işte.
Bize kana karşı, yaşama savunmak
düşüyor...
Devamı 2. Sayfada

Günbatımından Şafağa

...Şafak görünmüyor. Çünkü iktidar hepimizin aklına mih gibi kazınmış vampirleri alıp kelle dolu heybesine koyuverdi. Bir kere sorsalar bin yüz çizeriz her birimiz. İyi bildiğimiz anonim pis bir yüz...

Günbatımı devam ediyor. Şafağa dek yaşamı cehenneme çevirenlerin yeni bir masalı var çimdi. Pusun ardında, pusun önündeler. Adı Ergenekon. Yine Ergenekon. Neden? Biri gelip kulaklara, bu dehşet gürültüyü, ne zaman fısıldadı. Ve kimdi o? Nasılda belletmişler namertlerin ve hainlerin, bilinçlerinin dehlizlerine korkuyu, gün be gün. Hatta kahramanlıklar eylemişler, nama liyakat adına... Cenk ehillerinden el almışlar. Kızırk yahut kızılçık şerbeti değilse bile, içmişler kana kana, günbatımında o acı sıvıyı. Böyle, ermişler yani. Dolmuşlar, kaburgalarına vatan vatan çarpan kalplerinden; rügan kösele pabuçlarının içinde kaşınan parmak aralarına kadar, millet aşıyla. Ayakları erkek. Taraklı. Parmakları kılı. Göbekleri yağlı. Bıyıkları badem ve yanlardan sarkıtı. Pantolonları İngiliz ve ortadan dikitli. Erkekler. Ve silahın yanında atın berisinde dizilmiş kavruk avratlar... Ha desen koparacak zincirlerini. Kadınlar. Onların kadınları. Gücün dibine diz kırmış kalem ehli dil ehli ısrırgan kadınlar. Kim bilir nasıl canhıraş didindiler, ne etekler öptüler, ne pullar yaladılar ERgenekon şebekesinin dişlileri, o posta, o adla nam salmak için. Üç yanı deniz, dört yanı düşmanla çevrili, içi de ihanetle dolu bu cennet vatan'ın tek çakıl taşı ve "ne mozaığı ulan mermerini" hainlere vermemek, koklatmamak için nelele el basmışlar, ne ölmüş ne öldürmüşler kim bilir Türk Oğlu Türk efendiler.

Vampirler ölümsüzdür. Uzamsız ve zamansızdır. Vampirlerin, vaadi de budur. Sonsuzluk. Bitimsiz bir günbatımı. Yeni Ergenekon canilerinin, kanımıza diş biledikleri ilk perde 2. dünya savaşı sırasında açıldı:

Devamı sayfa 3'te

Radyoaktif Ölüme Değil, Aktif Eyleme

Endüstriyel sistemin varoluşu gereği bitmeyecek "ihtiyaçları" iktidarların insan ve doğa üzerinde üzerindeki tahakkümünü, belirleyiciliğini etkin şekilde devam ettirmektedir. İnsanlık "ihtiyacının" yüzlerce kat fazla üretim yapıldığı ve tonlarca buğdayın dünya borsası değerini dengede tutabilmek için denizlere döküldüğü, dakikada 63 insanın açlıktan "öldürüldüğü" muazzam bir üretim sürecini yaşıyoruz

Dünya, üzerinde barındırdığı tüm canlı ve cansız hayatla varoluşundan bu yana en büyük felakete karşı karşıya. Bu felaketin en önemli nedenlerinden biri insanın "enerji" arayışına girmesidir. İnsanlığın böyle bir arayışa girmesi ise, insanın doğa ve özellikle insan üzerinde kurduğu tahakkümü ile başlamaktadır. Bu serüven, tüm yok edici gücüyle devam etmeye çalışmaktadır. Endüstriyel sistemin varoluşu gereği bitmeyecek "ihtiyaçları" iktidarların insan ve doğa üzerinde üzerindeki tahakkümünü, belirleyiciliğini etkin şekilde devam ettirmektedir. İnsanlık "ihtiyacının" yüzlerce kat fazla üretim yapıldığı ve tonlarca buğdayın dünya borsası değerini dengede tutabilmek için denizlere döküldüğü, dakikada 63 insanın açlıktan "öldürüldüğü" muazzam bir üretim-tüketim sürecini yaşıyoruz. Süreç, canlı-cansız ne varsa yok edecek denli güçlü ve yoğun bir şekilde işliyor. İstatistiklere göre Beko firması iki dakikada bir ürün üretiyor. Bu küçük bir örnek. Daha binlerce devasa fabrika var.

Devamı sayfa 8'de

Teferruatların Arasından, Hrant

Hrant ne ilkti ne de son olabilirdi. Devletin, "sözde" sahipleri "sözde" görevlerini yine yerinde getirmişlerdi

Hrant Dink'in 19 Ocak 2007'de İstanbul'un göbeğinde katledilişinin üzerinden bir seneyi aşkın bir zaman geçti. Bu cinayetin, gerçekleri yüzümüze bir tokat gibi çarpıp bizi olduğumuz yere çivilemesi hadisesini bir senedir üzerimizden atamadık. İlk başta gördüklerimize, duyduklarımıza inanmadık, olanları gözlerimiz yağlı bir şekilde inkâr etmeye çalıştık, başaramadık, sonra kendiliğinden bir nefrete kapıldık, hırsımızı birilerinden çıkarmak istedik, yapamadık, yapmamalıydık, kendimizi, birbirimizi sakinleştirmeye çalıştık. Bu cinayeti aslında o kadar çok birebir yaşadık ki tabiri caizse olanları televizyondan canlı bir şekilde gün gün takip ettik Hrant'ın neden hedef seçildiği açıktı.

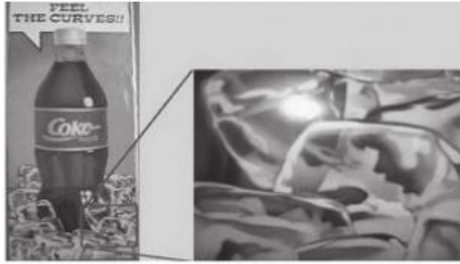
Devamı sayfa 4'te

Aktivist Gözle... Kürşad Kızıltuğ Sayfa 14	İmaj Ve Yanılsama... Hinder Nesazi Sayfa 6
Kent Ve Anarşizm Resul Girrasory Sayfa 15	Bir Mültecinin Laneti Röportaj Sayfa 14
Anarşi Mümkün müdür? Aleksander Berkman Sayfa 12-13	Bir Tehdit Olarak 301 ve 318 Muzaffer Mankır Sayfa 15

İMAJ VE YANILSAMA: REKLAM

Reklam başarısını toplumu, onun ihtiyaçlarını, düşlediği yaşamı anlamaya çalışmaktan alır. Zaten bunları araştıran bir sosyal bilimciler ordusu mevcut iken yapmaları gereken tek şey bu araştırmaları değerlendirip pratikte kullanmaktır.

Subliminal! 1957 yılında market araştırmacısı James Vicary sinema ekranında çok hızlı bir şekilde parıldayan mesajların insanların gıda üzerindeki tercihlerini etkilediğini kanıtlamak amacıyla yaptığı bir araştırmada, testistokop adı verilen bir cihazla filmle beraber 'coacola iç!' 'patlamış mısır ye!' mesajlarını yerleştirdi. Bu mesajlar sanayinin 1/30'u kadar kısa bir sürede görünür ve her 5 saniyede tekrarlardı. Bu filmlerin ardından New Jersey'deki coca cola satışlarının %18 ile %57 arasında arttığı gözlemlendi. Vicary bu tekniğe 'subliminal reklam' adını verdi. Subliminal Türkçe'ye 'eşik altı' olarak çevrildi. Eşik altı çalışmalarının hedefi insanlara fark ettirmeden bilinçaltlarına mesaj göndermekti.

bir eşik altı (subliminal) örneği

Eşik altı çalışmaları Freud'un yapısal modelini referans olarak hareket eder. Bu kurama göre bilinçdışının yöneticisi iddî ve id haz ilkesine göre çalışır. Hareket ettirici dürtüler eros ve thanatos ya da daha bilinen şekliyle cinsellik ve saldırganlıktır. Bilinçdışı cinsellik ve şiddet içeren uyarıcıları algılama eğilimindedir. Pazar araştırmacıları ve reklamcılar sektörü geliştikçe bu tekniği de geliştirdiler elbette. Artık basitçe coca cola iç yerine cinsellik, çıplak kadın, penis, oral sex vb. imgeler ve şiddet, (kurukafalar, kesilmiş ayak imgesi vb.) içeren, ilk bakışta algılanamayacak mesajlar yerleştirildi. (ayrıntılar için bak Ahmet Şerif İzgören-Eşik Altı Büyücüler)

Reklam panoları kadın ve erkek bedenlerini açık yüreklilikle nesneleştirir, sergilerken, her ihtimale karşı araya subliminal mesajlar koyma ihmal edilmedi. Reklamın üretim ve sunuluş biçimi, kapitalist üretim-tüketim biçiminin bir özeti gibidir aslında. Reklamlarda subliminal gibi kesinliği net olmayan ancak insanlar üzerindeki etkisi gözlenebilen teknikler sistematik olarak kullanılır. Tekrar yoluyla nesnelere arasında ilişki kurdurulup, birinin varlığı hissedildiğinde diğereye yönelim sağlanır. Klasik koşullama, edimsel koşullama model alma gibi öğrenme teknikleri kullanılarak tüketimi insanların iradeleri dışında artırma hedefleri. Örneğin tepkisel koşullama yoluyla pazarlanan nesneyle, pazarlanırken kullanılan müzik, oynatılan aktör ya da süper kahraman arasında ilişki kurdurulur. Solo tvalet kağıdı ve müziği, Cello(Selo) ve Türkcell, WorldCard kredi kartı ile Vadaa kahramanları, Nil Karaibrahimgil ile Pentı çorapları* tepkisel koşullama yoluyla ilişkilendirilmişlerdir. Maskot görüldüğünde ya da müzik duyulduğunda tepkisel olarak o nesneye yönelinir.

Ceza Ve Uyum

Bir Hukukun öznesi olduğumuz fikri bir yanılsama olmasına rağmen cezalandırma aygıtlarının nesnesi olduğumuz gerçektir. Bir davranışı suça dönüştüren ve onu tanımlayan şey yasa olsa da suç denen şeyi üreten ceza aygıtlarıdır. Kieslowski'nin "Öldürme üstüne kısa bir film"inde sözü edilen ceza tesisine göre cezanın etkileri "suçlu"nun bedenini aşar. Cezalandırma sadece suçluyu hedef almaz, suçlu olmayanlara yönelik tehditle yeni bir denetim türü oluşturur. Demek ki suç işlememiş olmanın bedeli olan yasaya itaat, suçluyu ıslah etmeye çalışan cezalandırma aygıtlarının yan etkisi değil ana hedefidir. Suçu oluşturan şey cezadır, cezayı olumlayan şey ise yasadır.

"Öldürme üstüne kısa bir film" de iki cinayet vardır. Birincisi bir taksit potürünün genç bir adam tarafından öldürülmesidir. İkincisi ise genç adamın devlet tarafından öldürülmesidir, idamdır. Devlet, tahakküm araçlarıyla şiddetle ve öldürmeyi kendi tekeline almıştır. Yaşadığımız bu düzenin devamlılığı için, itaati toplumlaştırmak için birtakım suç kategorileri ve suçlu özneler icat eder. Okullar, fabrikalar, hapishaneler bu iktidar deneyi için

veriler sunan, bir yandan da üretimi, ıslah ve pedagojiyi örgütleyen laboratuvarlardır. Belki tüm gerçekliğe izole edilirken, odalarımızda patlayan bombalarla savaş hazırlanan beyinlerimiz, dağıtılan iktidar paylaşmak için kılıçlarını kuşanan vüdanımız, göğsündeki kanı gizlemek için zırhlarını giyen bedenimiz hiç sanmadığımız kadar bu deneyin içerisinde. Davranışları kayıt altına alınan, gözetçileri tarafından gözetilenmekle kalmayan birbirini gözetleyen bizler, bu sosyalliğe ait oluşumuzla iktidarı üretimine nasıl demokratik bir yoldan katıldığımızı ortaya koyuyoruz. Kuşatılmış olmanın yarattığı baskıyı modern duyarlılık-mızla hafifletiyoruz. Hukukun öznesi olma fikri nasıl cezalandırmanın yarattığı baskıyı gizliyorsa, tahakkümün yıkıcı etkilerini de iktidarı odalarımızda, beynimizde, kendi etimizde üretirek gizliyoruz. Tüm bunlar daha çok uyum dav-

kinliği...

Bugün insanların birlikte yaptığı tek şey televizyon izlemektir. Birlikte bir şeyler yapmanın verdiği hazzın yerini aynı saatte aynı şeyi izlemek aldı. Öbür gün karşılaşıldığında konuşulacak şey de, o izlenen şey olacaktır kuşkusuz. İnsanlar ilk topluluklardan beri toplu hareket etme ihtiyacı hissediler. Salt ekonomik değildi bu neden. Beraber bir şeyler yapmanın verdiği haz ve sinerjinin doğurduğu enerji insan varlığını pekiştiren öğelerdendir. Şimdi ise herkes kendi yalnızlığında, kendine ve dünyaya

yabancılaşmış bir şekilde hareket etmektedir. Nesneye doğrudan ilişki de söz konusu değildir. Ağaç, toprak ve taşla olan ilişkilenme yerini araba, silaha ya da mp3 çalarlara bırakır. Dayatılan ihtiyaç silsilesi içinde boğulan insan, kendi ihtiyacının ne olduğunu unuttu. İhtiyaca ve haza yabancılaştırdığı kendi kendine yabancılaştırdığı gibi. Ne istediği konusunda bir fikri olmayan insanlar topluluğu için haz, ihtiyaç ve istek durumları bir kavramdan ibarettir. Yanılsamalar dünyası. Öyle ki yanılsamaya bile yabancılaşma söz konusudur. Reklam ve diğer bütün tüketim göstergeleri bombardımanı kavramsal düzeyde ihtiyaç, haz ve sosyalizasyon vaat ederken aslında yaptıkları tek şey bu yanılsamayı gerçekleştirmektir. Her nesneyi bir fetiş haline getirme, toplumsal histeri yaratma derindedir. Bunu bilinçli olarak değil işe yararlılığını gördüğü parçalar üreterek yapar. Bu parçalar bütün bir bilinç yaratır ve sinerji kapitalist bilinç haline gelir. Kapitalist sistemde üretim, tüketim ve yeniden üretim hali birleri arasında tasarlanarak değil kendiliğinden bir eyleme dönüşmüştür. Herkes bu bilinç durumunu bir parçasıdır. Üreten, tüketen, pazarlayan ve ihtiyaç olarak sunan herkes yanılsamalar dünyasına bir katkı sağlamıştır. O halde yapılması gereken durumu net bir şekilde analiz etmek ve bu üretim-tüketim ağının bir parçası olmaktan vazgeçmektir. Yine kapitalist tüketim sisteminin bir parçası haline gelmediğine dikkat ederek yeni yaşam alanları oluşturmak. Belki otomolar, kömünler ve oluş gerçekleştirmeyi mümkün kılan dar yaşam alanları. Dar yaşam alanları, çünkü metropolde bilinci bölünmüş bireyler ancak dar alanlarda kendilerini yüzleşme fırsatı bulabilirler. Ancak arzularımız ve haz kaynaklarımızın yeniden keşfi için...

*Örneklerin bazılarını Doç. Dr. Müge Elden'nin, Hedef Kitle Davranışlarını Etkileyen Psikolojik Bir Faktör Olarak Öğrenme ve Reklam İlişkisi isimli makalesinden alınmıştır.

**Ayşın Özem Alptekinöğlü- Televizyon ve Televizyon Reklamcılığı

Hinder Nesazi

ranısına ihtiyaç duyan sistemin normalleştirmek için kullandığı araçların birindeki etkisi.

İki

"Burjuva anlayışına göre 'örgüt' bir insan, sosyal bir makinenin önemli bir parçasıdır ve yalnızca tembilleşmiş ve sınırlandırılmış bir dize özgürlüğü sahiptir; bu özgürlükler bireyin ihtiyaçlarından çok sosyal makinenin ihtiyaçlarına hizmet etmek üzere tasarlanmıştır (Kaczynski)". Davranış suça dönüştüren bir dilin kodlarını üretme caza sistemi ve ihtiyaçları, bireye sınırlı bir özgürlük alanı sunar. Bu alanı hukuki örne doldurur. Oysa hukuki örne, o alandaki iktidara tabi oluşuyla belirlenir. Ceza sistemi bir taraftan güvenlik ve denetleme sistemlerini, bir taraftan enformasyon ağına bir taraftan da yasal düzenlemelere kaynaklık etmektedir. Örneğin, sokakların daha tehlikeli olduğu var sayılmakta, kapkaççılık, gasp ve hırsızlığın arttığı iddia edilmektedir. Evet, bu durumda sokaklara daha çok gözetleme kamerası yerleştirilecek, daha çok polis sokak-

Sercan

Radyoaktif Ölümüne Değil, Aktif Eyleme

1. Sayfadan Devam

Üstüne kuruldukları endüstriyel hegemonyayı devam ettirmeleri için tek çıkar yolları enerji ihtiyaçlarının giderilmesi... Onların "enerji" bizim "doğa ve yaşam" dediğimiz şey.

Endüstriyel sistemin yoğun üretimi, küresel dağılımı artırırken ve gittikçe "ucuzlaştırdığı" teknoloji beraberinde, dengeleyemediği enerji ihtiyacını, var olmak dışında hiçbir kaygı gütmeden pervasızca karşılamaya çalışıyor. Teknolojik ürünlerin küresel çapta sokulmadığı delik kalmazken, tüketim toplumu işletilmektedir. Enerjinin kaymetinin (Sanayi Devrimi dediğimiz kritik eşikten bu yana hiç düşmeden) artması iktidarların stratejik savaşlarının odağına gelmesine kaçınılmaz olmaktadır. Enerjiyi elde edecek kaynakların kullanımını gerekli tüketim alanının oluşması küresel gaspın savaşlarını meydana getirmektedir. Enerjinin (termik, nükleer ya da hidrolik) üretim maliyetinin hesapları üzerinden; binlerce insanın ölümüne, milyonlarca insanın ölümü mahkûm edilmesine, ekodengenin geri dönüşü olmayan biçimde tahrip edilmesine aldırılmaksızın; maliyetin "ucuz-pahalı" hesaplanmasına girilmektedir. Yaşamı hiçe sayarak ve hatta dalga geçmesine: "radyoaktif çay daha lezzetlidir." (Turgut Özal), "bıraz radyasyon iyidir." (1986, toprağı bol, H. Cahit Aral) diyenlerin. Dünyanın içine tükürenlerin ve tükürüklerini yalayanların bol olduğu zat-ı muhteremler, binlerce insanın ölümünü ve ölümü mahkûm edilmesini hiçe sayarak iktidar rahatlığıyla bunları dile getirebilmişlerdir. Alışık olduğumuz bu, "soğukkanlı", "gönül" ferahlatıcı, iktidarı ifade eder, tam da barışçıl ve "kalkındırıcı" diye estirdikleri ilik cehennem rüzgarını arkasına alıp tekneyi yürütüyor.

Tüm barışçıl ve "kalkındırıcı" niyetlerle 1938'de nükleer fizyone keşfi, aynı barışçılıklarıyla ABD' de ilk deneysel nükleer kâbus reaktörünün çalıştırılması ve hemen akabinde, en barışçıl eylemsellikleri: 6 ağustos 1945' de Hiroşima'ya "Küçük Çocuk" nükleer ölümünü atmasıydı. Bir kaç dakika içerisinde şehrin yarısı yok olmuştu. 60 ila 70 bin kişinin ölümüne, 140 bin kişinin radyasyonla ölümü mahkûm edilmesine neden oldu. "Barış hareketi" her zaman ki gibi sürmekte kararlıydı; 9 ağustos 1945' de Nagazaki' ye "Şişman Adam" nükleer ölümü atıldı. 42 bin kişinin ölümüne, 40 binin üzerinde kişinin radyasyonlu ölümü mahkûm edilmesine neden oldu. İktidarların nükleer hegemonyasını, militarist inşasında bir tehdit unsuru olarak göstererek üstünü örtmeye çalıştığı yüz, tam da toplum üzerinde egemenliğini güçlendirmek ve nükleer teknolojiyi 'yaşamın olmazsa olmazı' paranoyasını yaratmaktadır. İktidarların tüm "iyi niyetli" rakamlarına göre, ABD' de sadece 1945-1992 yılları arasında bilinen 1080 nükleer silah testi yapıldı. Silahlanmaya 900 milyar dolar ayrılan bir dünyada ABD sadece nükleer silahlara 35 milyar dolar harcıyor. Nükleer silah üretimine 1950'lerde başlayan Çin şu ana kadar 46 silah testi yaptı. Türkiye' de de İncirlik üssünde de 90 nükleer bomba var. Nükleer silahların 95'i ABD ve Rusya'nın askeri üslerinde bulunmaktadır. Dünyada mevcut otuz bin nükleer silah birbirlerine karşı donuk olarak durmakta olup yaşam üzerindeki tahakkümünü korumaya çalışmaktadır. Böylesine dehqet dolu bir silahlanma yarışının, sizi korumaya ve korumaya yönelik olduğunu düşünmeyin. İktidarlar'ın var olmakla yükümlüdürler. Her ne pahasına olursa olsun var olmakla bu sizin de bir gün, tüm bedeniniz yanarak, kızararak yok olmasına, iç organlarınızın eriyerek içinizden akmasına ya da kanser olup uzun acılı bir ölüme yok olabileceğiniz anlamına geliyor. Pek ala şu anda nükleer ölümden payına mezar düşenler de okuyor olabiliriz bu satırları. Sizin kanınız onlarınkinden kırmızı değil.

İktidarların yaşama saldırıları, bu kez kapitalizmle savaşım söylemiyle, daha fazla tahribatlarla yol açan 1986 Çernobil faciasıyla devam etti. Kendilerinden emin dünya kurtuluşunun adımlarını atmaya, soğuk savaşımı ısıttı; etkenli bu nükleer faciaya yine tüm barışçıl kalkındırıcı, eşitlikçi ölümler ve çok ciddi ekod tahribatlarla sonuçlandı. Uzun bir süre üstü örtülmeye çalışılan bu facia, patlamanın olduğu bölgeye gönderilen binlerce (yaklaşık 600.000) asker, itfaiyecinin, temizlik işçisinin temizleyemeyeceği bir facia olması, zor da olsa anlaşılabilir. Yaşamaya çalıştığımız coğrafyanın yemen yanı başında olan bu facia, tüm iktidarlar tarafından hime "soğukkanlı", "gönül rahatlatıcı" açıklamalarla üstü örtülmeye çalışılmıştır. Savaşmalarını o kadar derinden gösteren iktidarlar dünyada mevcut 440 nükleer santralin korumasına geçmişlerdi, tüm bir ağızdan hemen. Gizlemeye çalıştıkları bir faciadan tarihe düşen notlar:

- 3 milyon çocuğun tedavi görmesi gerekiyor
- Kazanın sonuçlarıyla başa çıkılması, "temizlik" ve patlayan reaktörün üzerine orten lahdin inşa edilmesini işlerinde çalışan 600 bin insanın "radyasyona maruz kalmamanın etkileri açısından sürekli olarak izlenmeleri gerekmektedir".
- Yetişkinlerde tiroit kanserine rastlanma oranı kazadan sonra on kat artış gösterdi.
- 1986 - 2000 yılları arasında, kaza sırasında henüz çocuk olan 1400 gencin ameliyatla tiroit bezleri alınmak zorunda kaldı.
- 3 milyondan fazla insan faciadan doğrudan etkilenen Çernobil kurbanları statüsünde kayıtlı bulunmaktadır.
- 2,5 milyon hektarı aşkın zengin tarım toprağında artık kullanılılmamaktadır.
- Şu anda bir milyonu çocuk olmak üzere 3,5 milyon insan, Ukrayna'nın radyasyonla kirlenmiş topraklarında yaşamaktadır.
- Sakat doğumlar ve büyüme bozuklukları Ukrayna'da %230, Beyaz Rusya'da ise %180 artmıştır.
- Şiddetli bağışıklık sistemi bozuklukları görülen çocuklara, 2 ile 3,5 kat daha fazla rastlanmaktadır.
- "Temizlik" çalışmalarında yer alanlarda, bir kontrol grubuna oranla, 15 kat daha fazla gen ya da kromozom bozuklukları görülmüştür.
- 380 bin kadar çocukta kan kanserleri, tiroid sorunları ve anemiler saptanmıştır.
- Çöken bağışıklık sistemleri nedeniyle, genelde ölümcül olmayan hastalıkların yol açtığı, ölümler o kadar artmıştır ki bugün Ukrayna'da ölüm oranları, doğum oranlarını aşmış durumdadır.
- 7,1 milyon insanın gelecekte ciddi sağlık sorunları yaşaması beklenmektedir.
- Çernobil nükleer reaktöründe meydana gelen kaza 3 milyon çocuğun tedavi görmesine yol açtı; Birleşmiş Milletler İnsani

İşler Ofisi'nin raporuna göre 7 milyon 100 bin kişinin gelecekte ciddi sağlık sorunları yaşaması bekleniyor.

Yukarıda belirtilen Çernobil faciasının ciddi ama fazla olmayan rakamları, küresel iktidarların yaşadığımız coğrafyanın yanı başında meydana getirdiği felaketin ve yaydığı radyasyonun sınır tanımaz etkisiyle ne kadar ciddi sorunlara yol açtığını gösteriyor. Araştırmalarda okuduğumuz rakamların işaret ettiği ve çok geniş bir bölgeye yayılan radyoaktifitenin, tamir edilmesi zor zararları verdiği çok açık. Özellikle Karadeniz, Trakya ve İçanadolu bölgelerinde radyoaktif etki alanı çok daha yoğunlaşmıştır. Gün geçtikçe kanser vakalarının daha da arttığı, binlerce insanın ölümü ve kansere mahkûmiyeti artmaktadır. Özellikle Karadeniz bölgesinde insanlar kansere yaşıyor ve kanserli ölümü bekliyor. Ordu Sağlık Müdürlüğü'nün açıklamasına göre 1986 da bölgede 16 kanser hastası varken, aradan geçen 18 yılda 1763 kişinin kansere yakalandığı, bunlardan 1637'si ise ölmüştür. En çok kanser hastası ise 2001, 2002, 2003'te ortaya çıkmış. Birçok kanser vakası ise hastaneye başvurmadığı için istatistiklerde yer almıyor. Kanserinin ne-redeyse uğramadığı aile yok denecek kadar az. Kanser ve sonunda ki ölüm, o coğrafyaya da artık sıradanlaşmış hatta bir tür gelenek gibi algılanıp üzerine türküler yapılmıştır. Hastaneye gitmekten kaçınan insanlar, doktordan duyacakları muhtemel "kansersiz" gerçeğini yadsıyarak yaşamaya çalışıyorlar. Bütün bunların üstüne, tüm pişkinlikleriyle iktidarın nükleer ölüm koruyucusu TAEK, açıklama yapıyor: "Çernobil kazasının sonucu alınan radyasyon dozu, doğal radyasyon dozuna nazaran oldukça küçük." Yitirdiğimiz binlerce insanla

sundukları radyoaktifleri canlı yaşamının üzerindeki etkisini tüm dehqetiyle gördük. Yaşamı bu kadar değersizleştiren ve iğrenç büyüklerin altından sırtarak, televizyonların karşısında: "radyasyonlu çay iyi gelir" diyen bu zihniyet "dinine, imanına, inanan radyasyon var demez" fetvasında bulunarak iki yüzüklerini bir kez daha gösteriyorlar. Malum iktidarın kalkınması için, bizim neyizmiş eksik diyerek milyonlarca insanın ölmesine, sofralarımıza radyoaktif taşıyan, yaşadığımız coğrafyaya iktidarı, yaşamlarımız üzerinde ne planladığı ortadadır. Sizler hissetmeden biz her şeyi hallederiz diye yola çıkarlar, Toros dağlarında nükleer gömerek yok edeceklerini sandıkları, nedense bir türlü yok edemedikleri nükleer atıkları gözlerden kaçıramadılar. Oysa ne kadar kolay tanımlıyorlardı: bilimsel yalanlarıyla nükleer atıkların kolay muhafaza edilebileceğini. Nedense iktidarlar radyoaktif çöplüklerini, bu çöplükler, çalışan bir reaktörden daha fazla radyoaktif özelliğe yani milyonlarca kat daha fazla tahribat gücüne sahipken, gizlemeye çalışıyor. İngiltere atom enerji kurumunun kaçınılmaz olarak eksik olduğunu düşündüğümüz rakamlarına göre: körfez savaşı olarak bilinen müdahalesinde, yaklaşık 40 bin ton radyoaktif madde, Irak ve Kuveyt topraklarına bırakılmıştır. Son Irak işgalinde ise binlerce ton radyoaktif madde yaşadığımız coğrafyada tutulmaktadır. Yüce TAEK bunları bir yana bırakıp, 2020 yılına kadar Akkuyu ve Sinop da nükleer ölüm santralleri kuracaklarını açıkladılar. Orta vadede 4 uzan vadede 14 nükleer santral projesinin olduğunu açıklayan TAEK endüstriyel sistemin çıkmazlarından dolayı, santral yapım etkinliğini hızlandırmaya çalışıyor. Nükleerli katillerin sözcüsü TAEK tüm bilimsel yalanlarıyla 21 Şubat'ta nükleer ihalesini yapacaklarını açıkladı.

Nükleer ölümün, pazarlama toplantısı, pek de çetin geçmeyeceği benziyor. Pazarlıkların ayarlandığı ortadayken, öldürme sertifikasının %60'ını yerel sermayeye kalanını da küresel ağalara verecekler. Bu gazla giderlerse, nükleerli ölümler şehadet mertebesi sayılıp, ölümler ulusalı: feramanlarla defnedilecek. Santral model olarak teknolojik açıdan sınanmış olan ikinci ya da üçüncü nesil santraller kuracaklar. Yani, defalarca tahrip olduğu gözle nizamla ya da miskalle değil, ölüm listeleriyle ayan edilmiş teknolojiler kullanılacaklar. Görünen o ki, kapımızın önüne koydukları felaketin hesapları çoktan yapılmış. Şimdi zillimize basıp kaçacaklar. Radyasyondan koşarak kaçmaya çalışan temizlik işçisine acıyıp gülerken, katiller kendisini yine temizlikçi karmamanın bir yolunu bulacaktır. Kapıdayız Bekliyoruz. Yarattığımız ihtiyaçlarını, kefen soysular ve akbabalar gibi üzerimizde dolaşıp, yok edecekleri yaşamaların peşindedir. Yok edilen yaşam kadar zenginler çünkü. Dünyayla, güzel olan ne varsa aralarına koydukları mesafe ne kadar uzaksa o kadar büyürler çünkü. Ölümle beslenen bir Arzail değil çünkü. Bugün de bundan sonra da milyon kere yazılmaktan anlamaktan bıkmayacağımız bir şey var. Bunlar böyle. Bunlar iktidarlar. Başka türlü olmalarsın zaten beklemiyoruz. Onlar bizim için ne düşünüyorlar? Ezilecek başka canlılar olduğumuz mu? Bütün canlılar gibi biz insanların da, ömrüne paha biçemezler. Size gelecekle: Elektriklerinizin kesecekler. Suyunuzun kısıp evinizi kaartacaklar. Sonra size dönüş dehqet bir fıslıyla nükleer diyecekler.

Biz verecek cevabımızı şimdiden belledik.

Radyoaktif ölüme karşı, aktif direniş!

Hasan Ali

Daatma Gendini

Duyup da inanamadıklarımız

Türkler 15,000 yıldır Anadolu'da

Usta gazeteci Halk'ın Ceviz Kabuğu programında tarihe ışık tutuldu. Konuk Halkluk Tarcan güneşliğine çıkardığı şu bilgileri paylaştı: (1) Yazın ilk Türkler buldu; (2) İlk alfabe Latin alfabesi değil Türk abecesidir; (3) Türkler 15,000 yıldır Anadolu'dadır; (4) İlk tarihçi Herodot değil, Bilge Atung Ukuk adlı bir Türk komutandı; (5) Roma ve Pekin'i Türkler kurdu; (6) Okulu ve üniversiteyi ilk Türkler kurdu; (7) İstanbul Bizans ile başlamadı, binlerce yıl önce Türkler kurdu; (8) 1071 tarihi Türklerin Anadolu'ya ilk değil, son geliş tarihidir; (9) Pontusluların 1,300 yıl önce Karadeniz'de Türkler vardı; (10) Türkler, Batıya demokrasiyi ve seçimi götürdüler. Kendini bununla sınırlı tutmayan Tarcan hız kesmedi, 'Kürtler, Türk'tür. 'Kürt' kelimesi, 'yönetim müsaadesi' anlamına gelen Öztürkçe bir kelimedir' dedi. Atatürk'ün 'tarihi yazmak yapmak kadar önemlidir' sözünü hatırlatan Tarcan, batılı güçlerin Türkiye'yi güçten düşürmek için Türkleri tarihten silmeleri gerektiğini anladıklarını iddia etti. Tarcan'a göre Batılı Mısırologlar, hiyerogliflerin Öztürklerden bahseden kısımlarının özellikle okunmadığını iddia etti.

Gendini der ki:

Tarcan kardeşim, unuttuğumuz milli bilincimizi güneş dil teorisini aratmaz şekilde yeniden hatırlattığın için Bilge Tonyukuk senden razı olsun. Ben ki isminizi ilk gördüğümde, 'Tarcan'ı İngilizce telaffuzu ile 'Tarkan' olarak okumuşuktan uzaklaşmış bir gariptim. Bu güzide bilgilerle beni şerefliendiriyorsun için izin ver sana bir tavsiyede bulunayım: git Türk Tarih Kurumu başkanlığı ile tanış ol. Ne de olsa aynı kaba ediyorsunuz. Bu şaşmaz bölümünle onlarla bir halef-selef ilişkisine girebilirsin, sen de yolunu bulursun, o da...

Evyah yağmur yağıyor, öldürülebilirim!

Karadeniz insanın suç işleme eğiliminin iklim şartlarına göre değişkenlik gösterdiği tespit edildi. Rize valisi Kasım Esen, yaptırdığı araştırmanın sonuçlarını şöyle duyurdu: "Kasten yaralamalar ve cinayetle sonuçlanan şahsa karşı suçlar incelendiğinde, kendi başına coğrafya önemli bir etkidir. Yeryüzü şekli, toprak ve bitki örtüsü, akarsu, göl ve denizler, tarım ve ekonomi de etkindir. Suçların dağılımında iklim önemli rol oynar." Vali'ye göre basınç arttığında, insanların sınırlılıkları artmakta bu da suç işleme-ye neden olmaktadır. Vali basın toplantısını sunulari diyerek sonlandırdı: "Rize Valiliği, Doğu Karadeniz coğrafi şartlarında görülen sorunların çözümü konusu ile suçluluk oranlarının düşebileceğini değerlendirilmektedir."

Gendini der ki:

Sayın Vali'm, affınıza sığınarak, dediklerinizden bir bok anlamadığımı söylemek zorundayım. Araştırmayı suç oranındaki artış üzerinde temellendirip işi nasıl meteorolojik şartlara bağladınız anlamış değilim. Doğu Karadeniz bölgemizdeki iklim şartları 10 sene öncekinden daha mı farklıdır şimdi? Yoksa bu artışın nedeni de mi küresel ısınmadır? Basınç artışı diğer coğrafi bölgelerde de gözlenmekte ve hatm bu değişim nispi olarak o bölgelerde daha fazla olmaktadır. Oralarda suç oranlarının o denli artmaması ne demektir? Sizi de 'Karadeniz insanı delikanlıdır, tez canlıdır, çabuk sinirlerir' diyen Nihat Genç'e havale ediyorum...

Ben Enver'i tanyom. Yukarı mahalleden. Top oynamak için yukarı mahalleye giderdik. Beton sahaya. Bu geldi yanımıza 'abi bende oynuyum' diye. Oynattık. Bi kere. Hilekar, muzıkçı bi insandı. Babası zengin. Topu vardı bi tane. Benim topum yoksa bile her oynusun badisiydim. Bunun Topu varsa bile oynama almazdık. Gevşek çünkü. Artis'in tekiydi. Cebinde hep parayla gezirdi. Millete gazoz ismarlardı. Gene kimse sevmezdi. Ben de sevmezdim. Onun için böyle oldu. Büyüyünce bakan olcam dendi. ne bakani lan derdim. Işık bakani dendi. Karnı tok ya. Nerde gereksiz bi iş var. Bu gider onu yapar.

Gereksiz bi çocuk ya, kimse bunla oynamazdı. Şimdi artis oldu. Biliyom. Kiskanırdı beni. Çenemde bi tane sakal çıktı diye bana abi dendi. Sakalı çıksın diye ne yapcanı sordu bana. Bende sarımsak sür dedim. Çıkar sakalın. Geçen gastede baktım daha köse. Enerji verimliliği konusunun maskotu olmuş. Olur tabi. Ondan salağını bulamazlar. Hem de verimli bi insan gibi duruyo. Verir. Benden alır onlara verir. Yemiş yemiş saçmamış ya. Verir anca. Beni böyle traş bi mevzuya maskot yapacaklar var ya döverim hepsini. Buradan Enver'e sesleniyom. Olum bak devlet seni kullanıyo. Maşa yapıyo. Çünkü, Dünyanın her yerinde savaş var. Dev gibi fabrikalar var. Bok üretiyolar. Eşek kadar bacalardan ejderha gibi dumanlar çıkıyo. Misal babamın çalıştığı fabrika. Sahibi çocukken Enver gibi birymiş işte. Fabrika Plastik üretiyolar. Plastik dediğin ne ki. Bi sürü bok püsür sarıyolar o plastiğe. Bana plastik kağıtta şeker lazım değil abi. Şekeri plastiğe saracım diye hayvanları ağaçları zehirliyolar. Millet kanserden vermeden kırılıyo. Lazım değil. Eski sevgilim Ayşe kanser ya! Karadenizden göçmüşler. Niye. Of of.

Canım yanıyo aklıma gelince. Dumandan. Hem de plastik yapmak için çıkan dumandan. Ben mesela plastiğe sarılı şeker çukulata yapıyom. Anam akide yapıyo. Kahke yapıyo. Onu yiyom. Adilere bak ya. Yemem. Zaten sade çukulata da değil. Enver millete enerjiyi verimli kullanın falan diyo. Enerji kömür falan değil bence. Evi ısıtmak için kullandığımız zavallı kömür odun

falan değil. Cumurbaşkanları, komutanlar falan tank yapıyo, silah yapıyo. Odunu kömürü onlar bitiriyolar. Bizim yaktığımız kömürden ne olcak. Kendilerine baksınlar. Bizim evde birkaç çval kömürle bi kız geçiyor. Komutanlar, bi tank yapmak için, bi kaleşnikof yapmak için bin araba ağacı kesiyolar. Sorada o tanklarla silah sıkıyolar. Bu Enver hıyarı gibi olmayan kardeşlerim ölüyo. Enver gibiler mamayla sütle besleniyor. Diğerleri Afrıkanya da, Irakta filan mesela zavallı kara kuru çocuklar aç. Bizim ev-

deki ampulü kısıncı onlar doycak mı? Yok. Bizim ampulü kapatınca daha büyük tanklar yapacaklar Enver gibi sarı çocuklar iki çukulata daha yiyecek. Biz daha az su içince, anam, benim donumu elinde değil makinede yıkayınca yemek yiyecek mi onlar. Yeseler, yiyeceklerini bilsem donumu kirletmem. Gerekiirse don giymem. Hehe. Anamda seviyor. Ama yok. Bizim bi bardak suyamıza tükürcekler. Yann verimlilik diye nükleer ampul yapar bu ampuller. Ben biliyom. Enver biliyom. Nükleer ampul demek nükleer bomba demek. Okula gitmiyom artık ama geçtiğim zaman kitapta bakmıştım. Caponyada Hiroşima diye bi yere kolum kadar nükleer bomba atmışlar. Daha da atarlar. Onun için bu tantana. Toprak bitti. Su bitti. Güneş bitti. Küresel ısınma çıktı. Küreyi ben ısıttım sanki. Bu parıldak Enver ısıttı. Beniyanın askere gönderecekler ısıttı. Enver yedikçe yedi. Sonra benim hakkımda yedi. Daha da yiyecek. Onun için bu hikaye. Dünyanın kalanyla yetiştirmiyorlar Enverin boğazına yemek. Bizim suya dikmiş gözünü. Yemekten patlayacak oğlum. Birak benim ampulün peşini. Yoksa dediğim gibi bizim lambadan ne ol-

cak ya! Bak daatma abi, bi de ateş böceği koymuşlar Enverin yanına. Işıklı ışıklı. Bi onun yüzü parlıyo bi böcek. Hastayım ben o böceğe. Böceklere sorun onu da. Hayvanat aleminde de Enver gibi kullanıyolar. Bulursanız böceklerle sorun. Sıcaklık yayıyo sözde. Ama benim evde götüm donuyo. O ışık saçıyo. Yalançı. Abi yazma bunu bak. Babam kızıyo pis konuşunca. Böyle dedim diye içlenir. Oğlum sıcak tutamadım diye saçları beyazlar. Ben biliyom babamın suçusunun olmadığını, hep bu Enverin babası... ha? Girmiyimmi o meseleye. Hehe. Peki! O zaman, son olaraktan eski arkadaşım parıldak Enver'e bi mesaj gönderecem. Enver olum adilık yapma, yemezler. Ben biliyom senin gibileri. Gördüğüm yerde kıracam çeneni. Birak bu işleri lan.

Chavez de Top Model sever

Fransa başbakanı Sarkozy ile uzun süre gözlerden uzak tuttuğu sevgilisi Carla Bruni, geçen hafta medyanın gözlerinden irak bir yerde evlendiler. Kamuoyunu uzun süre meşgul eden bu ilişkinin başkan-top model birliktelilerinin ilk aşaması olduğu ortaya çıktı. Venezuela'ya gezmeye giden Naomi Campbell'in Chavez'e gönül kaydırdığı, Chavez'in de buna karşı kayıtsız kalmadığı magazin basınına bomba gibi düştü. Çiftin çevresindekiler, bu ilişkinin her an daha ciddi bir boyuta taşınabileceğini konusunda hemfikir.

Gendini der ki: Yahu bu iktidar ne menem bir şey ki yeryüzünün en fevkalade güzelliklerini kendine çekebiliyor? Valla ben de talibim iktidara. En yakın seçimlerde Kadıköy'de Ufuk'la beraber meclise adayım. Sloganımı bile buldum; Meclise Ufuk, bana top model gerek! Her neyse Chavez birader, kimsenin ilişkisinde gözümüz yok: Yakışıklısın, çok çekicisin, Naomi Abla tostonu yesin. Alemdede teksin, değişilmezsin, Chavez sen bizim her şeyimizsin! Maraba televoleh...

Muz isteyen polise taş atsin

DTP'nin çağrısı ile Adana'da toplanan 'Edi Bese' adlı yürüyüşe 750 kişi katıldı. Yaklaşık 300 gevik kuvvet ve özel hareket polislinin geniş güvenlik önlemleri aldığı yürüyüş Dağlıoğlu Polis Merkezi'ne ulaşmadan durduruldu. Polisin dağılmasını önlemek için uyarılara karşı grup polise karşı direniş geçti. Bu sırada polisler ve panzerler taplandı. Yürüyüşe katılan çocukların bir seyyar muz satıcısının etrafını sarması üzerine Çevik Kuvvet amiri 10 kilo muz alıp çocuklara dağıttı. Eylemin dağıtılmasında bu muz dağıtım olayının etkisi olduğu konusunda birçok kişinin hemfikir olduğu gözlemlendi. Olay sırasında bir çok çocuk ezilme tehlikesi geçirdi.

Gendini der ki:

Eylemin muz talebiyle ilgili olup olmadığını bilmiyorum ama yüce Türk polislinin bu insani davranış karşısında benim iki güdim aklım ancak şu sonucu çıkarabiliyor: Köllük güçleri strateji değiştirmiş herhalde, eskiden taş atana bomba atıyorlardı; şimdi muz veriyorlar. Oyleyse aha da bu benim tespitimdir; 'Canımız muz istiyorsa, polisi taşlayın!'

Enerji Bakanlığında En-Ver kampanyası

Enerji Bakanı Hilmi Güler, topluma enerji verimliliğini anlatılabilmek için, En-Ver adlı bir çizgi karakter yarattı. Yakın zamanda En-Ver'in rol aldığı çizgi filmler TVlerde dönüme başlayacak. Güler, En-Ver için "oğlum gibidir" dedi.

Gendini der ki:

Hilmi Bey, evlat hasreti çekiyor onu anladık. Şu günlerde iki güdim su varken böyle idare ederler. Yann ne olacak Hilmi bey? O zamanda film mi çekeceksiniz hollivutta? Siz başlamadan söyleyelim. O iş yapıldı. Zaten Dilaver'in dediği gibi, bu hızla tüketmeye devam ederseniz, bir dünya kalmayacak! Hem sizin En-Ver'in varsa bizim de Dilaver'imiz var. Dilaver mahallemizin çocuğu, ona soracak olursanız En-Ver'i de tanyor. Tam aşığıda. Anlattı. Susmak bilmedi. Görseniz yerinde duramıyor. Yerseniz! Biz yemedik sizin veledi söyleyelim.

Bir Mülteci'nin Laneti

İlk sayımızda, kapitalizmin vebali olarak, sınırların arasında sıkışan ve bu halleriyle iktidarları tehdit eden mültecileri, onların lanetini, genişçe ele almıştık. Bu sayımızda ise, onlardan biriyle konuştuk. İsmi vermek istemediğimiz için X diyoruz ona ama belki de isminin yerine X kullanırken farkında olmadan bir tercih yapıyoruz. Hikâyeleri birbirinden farklı olsa da kimi yerlerde kesişen, dünya üzerindeki milyonlarca meçhul mülteci-den biri o. Fakat asıl önemli olan, biz her ne kadar ona X demiş olsak da onun kendisini var etme mücadelesi. X, Kerkük'ten kaçıp Türkiye'ye sığınmış ve üçüncü bir ülkeye gönderilmek için BM'ye başvurmuş, yıllardır da başvurusunun sonuçlanmasını bekleyen bir mülteci. Bizi karşılaştıran onun mülteci oluşu olsa da konuştukça fark ettik ki o hem bir Iraklı Türkmen, hem iktidarları ve sınırları var oluşuyla lanetlemiş bir mülteci, bunlardan öte, müzisyen ve inatla kendisini arzuladığı gibi var etmeye çalışan, çabalayan biri.

Aşağıdaki satırlarda okuyacaklarınız bir söyleşi havasında olsa da asıl istediğimiz onun kendisinin hikâyesini kendi istediği gibi anlatmasıydı. Umarız bunu başarabilmişizdir...

Hikâyeyi kısaca da olsa anlatabilir misin?
Hani ben gözümü açtım savaşla, savaşta doğmuşum zaten... İlkokula gittiğimde savaş başladı. '91 Körfez savaşı. Sokakta vurulmuş, ölmüş insanların gördüm. Saddam'ın zulmünden dağa kaçtık. Süleymaniye'ye geldik. Süleymaniye'de binlerce insan bir ilkokulda kalmıştı. Sonra kimyasal tehlikesi. Saddam oraya kimyasal atacak diye dağlara çıktık. İran'da bir kampta kaldık. Sene 91, 92. Sonra tekrar Kerkük'e döndük. Orda okulumu devam ettim. Okulda öğretmenler dövüyorlardı öğrencileri. Bende onlardan biri idim. Sınırlı adam, mesela dersim çalışmıyorum, kafam almıyordu artık. Baas Partili idi müdür. Küçüktüm. Küçük yaştaki bir insandan ne beklersin savaşta karşı. Korku içindeydim. Annemi kaybedeceğim, babamı kaybedeceğim, akrabalarımın birisi ölecek, ailemden birisi ölecek korkusundaydım. O yaştaki psikoloji yani. Sonra dağlara, hep böyle kaçak, nasil söyleyeyim, Irak'tan İran'a geldik dağlardan. Kaçakçılara para verdik zamanında. İran'da yakalandık, tekrar Irak'a sınır dışı edildik. Sonra tekrar İran'a gittik. İran'dan bu sefer Van'a geldik. Bir keresinde Van'dan da sınır dışı olmuştu. Bu '96 senesi idi. Bak onu hatırlama-

Orada Van'da ağabeyim çalışıyordu. Ben de bir mağazaya girdim. Mağazada çalışmıştım.

Kaçak mı çalıştıyordun yoksa yasal olarak çalışma iznin var mıydı?
Hayır, o zaman Van Emniyet Müdürlüğü'ne gidip imza atıyorduk. Kaçak değildik o zamanlar. Bu anlattığım olay '98 de oluyor. Orada bir mağazada çalışmıştım. Otelde kalıyorduk, kendi paramızı kendimiz veriyorduk. Van'da yedi, sekiz ay kaldık sonra kabul gelmeyince İstanbul'a geldik. İstanbul'da çalışmaya başladım. Sonra da annemler Van'a geldi. Annemle babam iki seneye yakın Van'da kaldılar. BM'ye başvurular. Bir sene, bir buçuk sene bekledik. Annem hasta idi, yani acil gitmesi gerekenken, beklettiler. Annem orada vefat etti. Şu anda mezarı yok, çünkü yapmadılar, yapılmadı işte toprak olarak kaldı sadece, kayboldu. Yani bunların hesabını kim verecek. BM mi, Türkiye Devleti mi?

Ailen şu anda nerede yaşıyor, neler yapıyorlar?

Babam şu anda Irak'ta, geri döndü ikinci evliliğini yapıp. Şu anda orada yaşıyor. O da hasta. Hastalandı, şeker hastası. Felç oldu. Biz altı kardeşiz. Bir tane ağabeyim Almanya'da, bir tane ağabeyim İsveç'te, bir tane ablam İstanbul'da. İstanbul'daki ablamın kabulü geldi. Amerika'ya gidecekler. O da çocukları sayesinde. Ablam öldü doğurdu. Bir tanesi spastik; o çocuk hasta olduğu için kabulleri

kadar yapabilirsin, imkân yok.

Daha sonra İstanbul'a geldin galiba. İstanbul'da neler yaptın, nasıl yaşıyorsun? Bir de BM'ye yaptığın başvurun var sanırım.
İstanbul'da Araçça tercümanlık yaptım. Sonra işten ayrıldım. Sokak müzisyenliği yapıyordum, Beyoğlu'nda. Polislerden baya bir şiddet gördüm; 'Kaldır' diyorlar, kılıfına tek me attılar. Araba ile kılıfının üstünden geçiyorlar. Dönüşte tekrar 'Ben demin buradan araba ile geçerken, kılıfına bastım, şimdi niye kaldırıyorsun?' diyor. Coplarla saldırdılar bana, dövdüler. Ayrıca duruyorum böyle, aldılar beni karakola götürdüler, karakolda beklettiler. 'Senin niye kimliğin yok, niye böyle...' bir sürü böyle olaylar oluyor polislerle. Önceden oturma iznim vardı.

Van'dan giriş yaptığında mı aldın oturma iznini?

Hayır, İstanbul'da. Üç aylık aldım ilk önce (belgelerine bakarak), 2004'te vermişler, onikinci ayda. Ondan sonra altı aylık verdiler; 2005'in onikinci ayından 2006'nın beşinci ayına kadar.

Irak Türkmen Derneği'nden 100 milyon para istiyorlardı oturma izni için. Irak Türkmen Derneği bizi emniyete gönderiyordu. Oradan da ayrı bir para alıyorlar, 70 milyon küsur. Param olmadığı için gitmedim ben derneğe, almadım da oturma iznini. Zaten pasaportum da yoktu. Pasaport istiyorlardı ilk başta; oturma iznini pasaportsuz

değiştirip X [Kendi seçtiği ad, E.N.] yapmıştım. Emniyete gittiğimde bana 'Ankara'ya gideceksin' dediler üstünden baya bir zaman geçmiş çünkü 'Ankara'ya gidip Dikmen'de Emniyet Müdürlüğü'nün Yabancılar Şube Daire Başkanlığı'na belge yazacakmış, oradan emniyete mektup gelecek, emniyetten işini halledeceğiz biz' dediler. Tabii ben Ankara'ya geldim. İlk önce Birleşmiş Milletlere başvururdum, Dikmen'e gitmedim. Aklıma öyle bir şey geldi. Herkes mesela Iraklılar o sınırlar BM'ye gidiyordu. Türkmen arkadaşlar bana gidebilirsin, başvurabilirsin demişlerdi. Ben buraya geldim Birleşmiş Milletlere başvururdum. İçeri girdim bana bakıyorlar, bakıyorlar kimlikte isim farklı, pasaportta farklı. 'Niye' diyorlar 'Böyle farklı. Sen kimsin? Iraklı değil misin yoksa?'. Sorguya aldılar beni, Birleşmiş Milletlerden iki kişi. Her neyse ben anlattım olayı. Dosya açtılar bana. Bir kâğıt yazdılar, Van'a göndereceklerdi. 'Zamanında kaçak gelmişsin Türkiye'ye, geldiğin şehir hangisi ise oraya gitmen gerekiyor, orada kampta kalacaksın' dediler ama ben 'zamanında geldim ben Birleşmiş Milletlere başvururdum. Kabulüm gelmedi. İstanbul'a geldim. İstanbul'da oturma izni aldım. Şimdi de süresi geçmiş, süre almam lazım' dedim, o zaman avukat bana 'Alabiliyorsun süreyi İstanbul'da kalabilirsin' demişti. Hem benim ablamlar da İstanbul'da. Kanunda, birinci dereceden yakın akrabam, mesela ablam ağabeyim, birileri varsa kaldığın şehirde onlarla beraber kalabilirsin yaşıyor. Sonuçta Ankara'dan bana bir kâğıt verdiler. Dikmen'e gittim, emniyete, dilekçem yazdım. Durumu anlattım, isim soyadı değişecek, doğum tarihi değişecek, oturma izni almam gerekiyor dedim. 'Bekle' dediler. 'İstanbul'a mektup göndereceğiz. Bekliyoruz. Üç ay dediler. İşte bak şu kâğıt. 5 Haziran'da Ankara'da Birleşmiş Milletlere başvurmuşum. 5 Hazirandan itibaren hala bekliyorum. Aradım birkaç kere, 'Bu numaraya' dediler. Yok, üç ay dediler, üç ay bekledim. Üç aydan sonra yulbaşına kadar dediler, hala bekliyorum. Şu anda ne oturma iznim var, ne Birleşmiş Milletlerden bir cevap geliyor. BM çalışıyor. Çalışma iznim yok, oturma iznim yok. Barakada kalıyorum. Vakfa ait bir yerde kalıyorum. Harabe idi ben kendim yaptım, düzelttim. Şu yok, elektrik yok içinde.

Bu senin ilk başvurun mu BM'ye?

Bu benim ikinci başvurum BM'ye.

Peki, bu başvuru süreci nasıl işliyor?

Şimdi BM dilekçede her şeyi doğru söyleyeceksin, yani tarihleri falan yanlış söylemeyeceksin diyor. Ben ilk geldiğimizde, Van'da BM'ye her şeyi doğru söylemişim. O dilekçe neden kabul olmadı? Ben her şeyi doğru söylerken, savaştan kaçtığımı söylerken niye kabul olmadı? Yalan söyleyenleri gönderiyorlar, mesela hiçbir siyasetle ilgisi yok, maddi sıkıntından Irak'tan kaçmış, gelip burada ben savaştan kaçtım diyor, onları gönderiyorlar. Ben kaldım. Şimdi bir de şu var; aradın bayağı bir zaman geçmiş, ben de küçüktüm hatırlamıyorum tam seneleri. Dilekçeme yazdım ama hep eksik yazmışım tarihleri. İkinci dilekçede tarihleri eksik söyledim hatırlamadığım için. Şimdi mülakata çağırılabilir belki hatırlamaya çalışırım. Tamam, 98'de giriş yapıp hatırlıyorum. Mesela okulu hangi tarihte, hangi sebeple bıraktın diye sormuşlar. Yazdım ben de onları. Mesela okul hangi ayda açılıyor, altıncı ayda mı? Onikinci ayda mı bitiyordu. Öyle bir şeydi. Yani onları yazmıştım. Ama önemli olan bir şekilde üstleyip sunanların dilekçesinin kabul edilmesi. Şans mı diyeyim artık; şans oluyor herhalde.

mıştım. Şimdi hatırladım. Straya dizilince düşünceler insanın aklına geliyor. Van'dan sınır dışı edilmiştik o senelerde. Sonra tekrar İran'a geldik. İran'dan dayımın oğlu ile tekrar Van'a geldik. '98 senesinde, annemler İran'da kaldılar. O zamandan beri hep böyle, doğduğum gündün beri kaçak. Daha doğru dürüst bir sigortam yok, kimliğim yok, bir güvencem yok.

Van'da nasıl bir hayatın oldu?

Van'da ağabeylerim vardı. Onlar da BM'ye başvurmuştu, mültecilerdi. Dayımın oğlu vardı.

geldi. Bir tane ablam da Irak'ta şu anda. Ağabeylerim kendi istekleri ile gitmişlerdi yurtdışına, ablam gitmedi. İkinci tane ağabeyim kaçak yollardan gitmişlerdi. Yunanistan üzerinden. BM falan göndermemişti onları.

Onların yanına gitme gibi bir şansın var mı?

Ya işte onu söylüyorum ben. Benim bu Türkiye'de yapabileceğim hiçbir şey yok, yani kalmadım. Yurtdışına gitmek istiyorum zaten. Gidip orada müzisyenlik yapıyorum. Müzikle uğraşıyorum. Türkiye'de yapamıyorum. Yapsan da ne

vermiyorlar. Ben orda anlatıyorum, diyorum ki; 'Kaçak gelmişim Irak'tan bu senede.' Adamlar 'Yok illa pasaport olacak' diyorlar. Her neyse gittim pasaport çıkarttı. İka etimden baya bir süre geçmişti. 2006'nın dokuzuncu ayında çıkarttım pasaportu. 'Ben pasaportumu da çıkardım, geldim işte' dedim. Bir de ismi değiştirmem gerekiyor. Pasaportu Irak kimliğine göre yaptım. Önceden ismimi... [alesinin verdiği ad, E.N.] olarak kullanıyordum. Ama 'ismin uzun diye değiştirebilirsin, zorlanmazsın' demişlerdi Irak Türkmen Derneğinden. Her neyse. Uzun diye ben

Alexander Berkman
(Komünist Anarşizmin ABC'si,
21. Bölüm)

Hükümetin sizin varoluşunuzdaki rolü nedir? Yaşamınıza mı yardım ediyor? Sizi besliyor, güdüyor, ve barındırıyor mu? Çalışmak veya oynamak için onun yardım etmesine mi ihtiyacınız var? Siz hastayken, doktor mu çağırırsınız yoksa polis mi? Hükümet size doğanın bahşettiğinden daha çok mu yetenek veriyor? Sizi hastalıktan, yaşlılıktan veya ölümden mi koruyor?

Günlük yaşamınızı düşünün, göreceğiniz şey gerçekte sizin işlerinizi karışmaya başladığı, sizi bazı şeyleri yapmaya zorladığı ve diğer şeyleri yapmanızı men ettiği zamanlar hariç, hükümetin günlük yaşamınızda bir faktörü olmadığı olacaktır. Mesela, sizi vergiler ödeyerek kendisini desteklemeye zorlar, siz istemezsiniz de istemezsiniz de. Size bir üniforma giydirebilir ve orduya katılmaya zorlar. Kişisel yaşamınızı işgal eder, davranışlarınız konusunda size emreder, sizi zorlar ve size buyurur, ve genellikle size canının istediği gibi davranır. Hatta size neye inanmanızı gerektiğini söyler ve aksi şekilde düşünür ve davranırsanız sizi cezalandırır. Ne yapıp içeceğinizi konusunda sizi yönlendirir, bir itaatsizlik gösterdiğinizde sizi hapis haneye tıkar veya vurur. Size emreder ve yaşamınızın her safhasında size baskı kurar. Size kötü bir çocuk veya gardiyanın güçlü tokatını isteyen sorumsuz bir çocukmuşunuz gibi davranır, öte yandan eğer itaat etmezseniz, sizi sorumlu tutar.

Anarşi altındaki yaşamın ayrıntılarını daha sonra düşünelim ve bu biçimdeki bir toplumda hangi koşulların ve kurumların var olacağını, bunların nasıl işleyeceğini ve bunların insan üzerindeki etkilerinin ne olacağını görelim.

Şimdilik ilk önce böylesi bir durumun mümkün olduğundan emin olmak istiyoruz, Anarşi deneyimlenebilir.

Bugünün ortalama bir insanının varoluşu nedir? Neredeyse tüm zamanınızı geçiminizi kazanmaya verirsiniz. Hayatta kalmakla o kadar meşgulünüz ki yaşamaya, yaşamdan zevk almaya neredeyse hiç zamanınız kalmaz. Ne zamanınız kalır ne de paranız. Bir destek kaynağı, bir iş bulabilirsiniz şanslısınız. Şimdi ve ardından gelen aylak/boş-zaman: işsizlik ve işlerinden atılan binlerce insan vardır, her yıl ve her ülkede.

Bu boş zaman gelir ve maaş yokluğu anlamına gelir. Üzüntüyle, yoksullukla, felaketle, çaresizlikle ve intiharla sonuçlanır. Yoksulluk ve suç anlamına gelir bu. Yoksulluğun üstesinden gelmek için dayanışma evleri, düşkünlereverleri, ücretsiz hastaneler inşa ederler, tüm bunlar bizim vergilerimizle desteklenir. Suçu engellemek ve suçluyu cezalandırmak için ise polis, dedektifleri, Devlet güçlerini, yargıçları, avukatları, hapsaneleri ve gardiyanları beslemek zorunda kalan yine sizsinizdir. Bunlardan daha anlamsız ve gereksiz başka bir şey hayal edebiliyor musunuz? Yasa koyucular yasalardan geçirir, yargıçlar bu yasaları yorumlar, çeşitli resmi görevliler bunu

Anarşizm Mümkün müdür?

uygular, polis takip eder ve suçluyu yakalar, ve nihayet onu hapis haneye kapatır. Sayısız kişi ve kurum işsiz adamı çalmaktan korumakla ve eğer çalmaya teşebbüs ederse onu cezalandırmakla meşguldür. Sonra ona ilk olarak, onun yasaları çiğnemesine neden olan o eksiklikleri, o varoluş araçları bahşedilir. Kısa veya uzun vadede o salıverilir. Eğer bir iş bulamazsa aynı çalma, tutuklanma, yargılanma ve hapsedilme çemberine tekrar ve tekrar girer.

İşte bu düzenimizin aptal karakterinin kaba ama tipik bir gösterebiliriz, kaba ve işe yaramaz. Yasa ve hükümet o düzeni destekler. Aslında gerçek yaşamın hükümetle hiç bir bağlantısı yokken, yaşamın ona ihtiyacı yokken ve de yasa ve hükümetin sızdıkları yerde yaşama engel olduğu halde, birçok insanın

giretiniz. Bilim insanı, yazar, sanatçı ve mucit kendi ilhamını ve karşılıklı çalışmalarını arar. İhtiyaçları ve ihtiyaçları onların en yüksek saikleridir: herhangi bir hükümetin veya otoritenin müdahalesi onların çabalarına köstek olur.

Tüm yaşamınız boyunca insanların işbirliği yapma, karşılıklı korema ve yardım etme ihtiyaçlarına ve heveslerine rastlayacaksınız. Bu, şeyleri idare etmek ve insanları yönetmek arasındaki farktır; özgür seçim ile bir şeyler yapmak ile mecbur edilme arasındaki farktır. Bu, özgürlük ile baskı, Anarşizm ile hükümet arasındaki farktır, çünkü Anarşizm zorla katılım yerine gönüllü işbirliği anlamına gelir. Müdahale veya düzensizlik değil ahenk ve düzen demektir Anarşizm.

Belli bazı suçlar, mesela kıskançlıktan, tutkudan ve şimdiki dünyada egemen olan baskı ve şiddet ruhundan kaynaklananlar gibi, bir süre daha var olacaktır. Fakat bunlar, otorite ve mülkiyetin çocukları, onları besleyip büyüten atmosferin geçip gitmesiyle oluşacak sağlıklı koşullar altında gitgide yok olacaktır.

Anarşi, bu yüzden, ne suç besler ne de onun gelişip serpilmesini önler. Nadiren gerçekleşen anti-sosyal eylemler, önceki hastalıklı koşullar

Orta sınıfların varoluşları da neredeyse işçinkiler kadar belirsizdir. Fabrikatörün ve toptancının, endüstri ve sermayenin büyük birliklerinin iyi niyetlerine bağlıdır, ve sürekli olarak iflas tehlikesi altındadırlar.

Büyük kapitalistlerin bile şimdiki düzenden Anarşiye doğru bir değişimden kaybedecekleri çok az şey vardır, çünkü Anarşi altında herkeşe yaşam ve konfor garanti edilir; rekabetten korku özel mülkiyetin ortadan kaldırılmasıyla bertaraf edilecektir. Herkes en son kapasitesine dek, eksiksiz ve kısıtlanmamış, yaşama ve hayattan zevk alma olanağına sahip olacaktır.

[Buna] bu huzur ve ahenk bilincini ekleyin; mali ve maddi derlerden özgürleşme ile gelecek duyguları ekleyin; zihninizi harap eden kıskançlığın ve iş rekabetinin olmadığı dostane bir dünyada, bir kardeşler dünyasında, özgürlük ve genel refah atmosferinde [kendini] gerçekleştirmeyi ekleyin.

hükümet olmadan yapamayacağı düşünmesi garip değil midir? 'Ama yasa ve hükümet olmadan güvenliğe ve kamu düzenine sahip olabilir miyiz? Kim bizi suçluya karşı koruyacak?' diye sorarak itiraz ederiz.

'Yasa ve hükümet' denilen şey gerçekte en kötü düzensizliktir. [...] sahip olduğumuz küçük düzen ve barış/huzur, çoğunlukla hükümete rağmen, insanların ortak iyi duygularından ve birleşik çabalarından ötürüdür. Hareket halindeki bir otomobilin önüne adım atmanızı söylemesi için bir hükümete mi ihtiyacınız var? Brooklyn Köprüsü'nden veya Eyfel Kulesi'nden atlamamanızı emretmesi için mi hükümete ihtiyacınız var?

İnsan toplumsal bir varlıktır: tek başına var olmaz; topluluklarda veya toplumlarda yaşar. Karşılıklı ihtiyaç ve ortak çıkar bize güvenlik ve konfor sağlamak üzere belli düzenlemelere neden olur. Böylece bir birlikte-çalışma özgürdür ve gönüllülüğe dayanır; hiçbir hükümetin baskısına ihtiyacı yoktur. Bir spor klübüne veya bir dans topluluğuna katılırsınız çünkü hevesiniz o yöndedir, ve hiç kimsenin zorlamasına olmadan diğer üyelerle işbirliğine

'Peki bizi suça ve suçluya karşı kim koruyacak' dersiniz.

Bunun yerine kendinize hükümetin sizi onlara karşı gerçekten koruyup korumadığını sorun. Suçu oluşturan koşulları yaratan ve destekleyen hükümetin kendisi değil mi? Bütün hükümetlerin dayandığı işgal ve şiddet, hoşgörüsüzlüğü ve zulmün ruhunu, kin ve daha fazla şiddetin ruhunu yetiştirip büyütüyor mu? Suç, hükümet tarafından beslenen yoksulluğun ve adaletsizliğin büyümesi ile artıyor mu? Hükümetin kendisi en büyük adaletsizlik ve suç değil mi?

Suç, ebeveynliğini hükümetin ve tekelin yaptığı ekonomik koşulların, toplumsal eşitsizliğin, yanlışların ve kötülüklerin bir sonucudur. Hükümet ve yasa sadece suçluyu cezalandırabilir. Suçu ne iyileştirebilir ne de önleyebilir. Suç için gerçek tek şifa onun nedenlerini ortadan kaldırmaktır, ve bu hükümet bunu asla yapamaz çünkü tam da bu nedenleri korumak için oradadır. Suç sadece onu yaratan koşulların bertaraf edilmesi ile saf dışı bırakılabilir. Hükümet bunu yapamaz.

Anarşizm bu koşulları sona erdir-

dan ve davranışlardan hayatta kalan olarak düşünülmesi ve suçtan ziyade sağlıklı olmayan bir ruh hali olarak kavranmalıdır.

Anarşi, 'suçluyu' önce izlemek, tutuklamak ve hapsedmek, sonra onu ve onu izlemek ve beslemek zorunda olanları beslemek yerine, "suçlu"yu besleyerek ve onun işini güvence altına alarak işel başlayacaktır. Şüphesiz bu örnek bile Anarşizm altındaki yaşamın şimdikiye göre ne kadar makul ve basit olduğunu gösterir.

Gerçekte, şimdiki yaşam beceriksiz, karmaşık ve çapraşıktır, ve herhangi bir bakış açısına göre uygun değildir. İşte bu nedenle, bu denli sefalet ve hoşnutsuzluk var. İşçi hoşnut değildir, mülkiyetini ve iktidarını kaybetmeyi de içeren "kötü zamanlar" konusunda sürekli endişeli olan efendi de mutlu değildir. Ertesi gün korkusu hayaleti, birbirine benzeyen fakirin ve zenginin adını takip eder.

Hükümet ve kapitalizmden bir hükümeteşizlik durumuna, yani Anarşiye, doğru bir değişiklikte işçinin kesinlikle kaybedecek hiçbir şeyi yoktur.

Komünist Anarşist bir toplumun insana açacağı muhteşem olanakları kavramak neredeyse imkansızdır. Bilim insanı, günlük ekmeği hakkında endişelenmeden kendisini tamamen sevdiği işlere adayabilecektir. Mucit, keşifleri ve icatları ile insanlığa yararlı olabilecek, her türlü olanağı emrine amade bulabilecektir. Yazar, şair, sanatçı -hepsi özgürlüğün ve toplumsal ahenğin kanatlarında yükselecek ve hüneler zincirine türmanabilecektir.

Sadece bundan sonra adalet ve hak onları olacaktır. İnsan veya ulus yaşamındaki bu dıyarlığın rolünü hafife almayın. Sadece ekmeğe ile yaşayor değiliz. Doğru, fiziksel ihtiyaçlarımızı karşılamak olanağı olmadan varoluş mümkün değildir. Fakat bunların tatmin edilmesinde hiçbir şekilde tüm hayatı kurmaz. Şimdiki uygarlık sistemimiz, tabiri caizse, milyonlarca insanı mirastan mahrum bırakarak, evrenin oynak merkezini oluşturuyor. Ancak, dıyarlı bir toplumda, herkes için bolluk ile, katıksız varlık konusu, gelişimin güvenliği apaçık düşünülecek ve özgürlük hava gibi herkes için olacak. Devamı 13. sayfa 12. Sayfadan devam...

İnsan sempatisi, adaleti ve hakkı hissiyatı gelişme, tatmin olma, genişleme ve büyüme şansına sahip olacaktır.bugün bile adalet ve dürüst muamele, yüzyıllardır süren baskı ve tahrifata rağmen, insanların kalplerinde hala yaşayor.

Kökü kazınmadı, kökü kazınmadı çünkü o doğuştan gelir, insanın içindedir, kendini koruma kadar güçlü bir içgüdüdür, ve mutluyumuz için de hayattır. Dünyada şimdi sahip olduğumuz tüm sefalet maddi refahın olmamasından kaynaklanır. İnsan, açlığı, adaletsizlik bilincinden daha iyi anlayabilir. Haksızlık ettiğiniz bilinciniz sizi protesto ettirir, isyan ettirir, açlık kadar hızlı, bazen daha da hızlı. Açlık belki her insanın ve ayaklanmanın dolaysız nedeni olabilir ama bunun ardından sakin sakin pinekleme bir antagonizim ve adaletsizlikleri ve yanlışları ellerinde taşıyanlara karşı kitlelerin kını vardır. Gerçek şu ki hak ve adalet hayatlarımızda birçok insanın farkında olduklarından çok

daha önemli bir rol oynuyor. Bunu reddedenler tarihi ne kadar az biliyorlarsa insan doğasını da o kadar az biliyorlar.

Gündelik yaşamda sürekli olarak adaletsiz olarak düşündükleri şeylere karşı öfkeli insanların artışı görürsünüz. "Bu doğru değil", yanlış bir şey yapıldığını hisseden adamın içsel bir protestosudur. Tabii ki, herkesin doğru ve yanlış kavramları onun geleneklerine, çevresine ve yetiştirilmesine bağlıdır. Fakat, algısı ne olursa olsun, onun doğal itikisi yanlış ve adaletsiz olduğunu düşündüğü şeye kızmıştır.

Tarihsel olarak aynıısı geçerlidir. Doğru ve yanlış fikirleri için maddi nedenler için yapılanlardan daha çok isyan ve savaş çıkmıştır. Marksistler bizim doğru ve yanlış görüşlerimizin ekonomik koşullar tarafından şekillendiğini söyleyerek bize karşı çıkabilirler, fakat adalet ve hak hissiyatının her daim insanlara kahrmanlığı ve idealler uğruna kendini feda etmeyi esinlediği gerçeğini hiçbir şey değiştirmez.

[.....]

Yani, tüm tarih boyunca, geçmiş ve

modern, doğru ve adalet hissiyatı insanlara, bireysel ve kolektif olarak, kendini feda etme ve [kendini] adama eylemlerini esinlemiş ve onları gündelik yaşam varoluşunun ortalama zarafetsizliğinin üzerine yükseltmiştir. Kendisini zulüm, şiddet ve katliam eylemlerinde ifa-

hadır. Bütün geçmiş deneyimler, bu ruhun hala hayatta olduğunu, bunun insan yaşamının tüm boyutlarında güçlü ve baskın bir faktör olduğunu kanıtlar.

Gündelik yaşamdaki varoluşumuzun koşulları, bu soylu insan özelli-

ğizlik ve sınıf antagonizminden çıktığında, onun içsel doğruluk ve adalet ruhu yeni ifade biçimlerini, daha büyük bir kardeşliğe, güzel bir arzuya, bireysel huzura ve toplumsal ahegne yönelen biçimleri bulacaktır.

Sadece Anarşi altında bu ruh tam gelişimine ulaşır. Gündelik ekmeğimiz için yapılan küçük düşürücü ve hayvanleştirici mücadelelerden özgürleşerek, herkesin emeği ve refahı paylaşmasıyla, insan yüreğinin ve zihninin en iyi nitelikleri gelişme ve yararlı uygulamalar yapma olanağına sahip olacaktır. Şimdiye kadar kendisini sadece rüyalarında gören insan aslında doğanın soylu çalışması haline gelir.

Bu nedenlerle Anarşi sadece belli unsurların veya sınıfin değil tüm insanlığın idealidir, çünkü, en geniş anlamıyla, hepimizin faydasıdır. Çünkü Anarşizm insanlığın evrensel ve daimi bir arzusunun formülasyonudur.

Her kadın ve erkek, bu yüzden, Anarşiyi geliştirmeye esaslı surette yardım etmekte ilgilidir. Böylesi yeni bir yaşamın güzelliğini ve adillğini anlamlıklarında mutlaka buna yapacaklardır. Hissetmekten ve sağduyudan mahrum olmayan her insan Anar-

şizme yönelir. Şimdiki gündelik yaşamımızın yanlışlığından ve adaletsizliğinden, kötülüğünden, çürümüşlüğünden ve çirkinliğinden şikayetçi olan herkes içgüdüsel olarak Anarşiyi taraftarıdır. Kalbi iyiliğe, şefkate ve toplumsal duygudaşığa yabancı olmayan herkes onu büyütmeyle ilgilenmelidir. Yoksulluğa ve sefalete, tiranlığa ve baskıya dayanmak zorunda olan herkes Anarşinin gelişimi kutlamalıdır. Her özgürlük ve adalet aşığı kadın ve erkek onun gerçekleştirmesine yardım etmelidir.

Dünyanın tüm maruz kalanları ve bastırılanları buna ilgi göstermek zorundadır. Sarayları yapan ama iş seyahatlerinde yaşayanlar; yaşamın kanallarını döşeyenler ama öğüne katılmalarına izin verilmeyenler; dünyanın zenginliğini üreten ama bundan pay alamayanlar; hayatı neşe ve güneşliği ile doldurup kendileri karanlığın diplerinde küçümşenmiş kalanlar; korkunun ve cahilliğin elleriyle yaşam güçleri ellerinden alınan Herkül'ler; beyin ve kas proleterleri, endüstri ve tarım kitleleri- Anarşiyi en çok isteklice bağırarak basacak olanlar onlar.

Onları için Anarşizm en güçlü cazibe merkezidir; hak ettiklerini geri alacakları, özgürlüğü, refahı, neşeyi ve güneşliğini tüm insanlığına getirecek yeni günler için ilk ve en başta çalışmak zorunda olanlar onlardır.

Çeviri: Mustafa Erata

de eden bu idealizm tabii ki trajiktir. Bu kötü niyetlidir, kralın, rahibin ve efendinin kendi çıkarını gözetmesidir, bu biçimleri belirleyen cahillik ve fanatiklik. Ama onları dolduran ruh adaletin ve doğruluğun ru-

ğini zayıflatıyor ve kirletiyor, onun gösterimini tahrip ediyor, ve onu hoşgörüsüzlük, zulüm, kin ve çekişme kanalları haline getiriyor. Ama bir insan bir kez maddi çıkarlarını yıkıcı etkilerinden kurtulduğunda,

Tarihten Şubat'a Düşenler

Şubat
(Gözümüzden kaçan olduysa, affola)
6 Şubat 1935: Kimin malınsın? "Monoploy" icat edildi.

7 Şubat 1848 Fransa: Proudhon ilk anarşist dergiyi çıkardı, "Le Representant du Peuple". İleri sürülen görüş şuydu: işçi sınıfının kurtuluşuna ancak kendisi gerçekleştirebilir - hiç bir hükümet olmadan. İlk sayı 40.000 sattı.

8 Şubat 1921 Rusya: "Anarşist Prens", coğrafyacı, teorisyen, militan Peter Kropotkin öldü. Lenin'in resmi cenaze töreni ve Kremlin Duvarına gömülme önerisi (Sovyetlerdeki önemli komünist figürlerin gömüldüğü anıt mezar) reddedildi. Onun yerine 13 şubat da, Osmanlı'da yaşayan Ermeni anarşisti Alexandre Atabekian ve arkadaşları tarafından düzenlenen ve Sovyetler devlet tarafından düzenlenmeyen son büyük gösteri olan bir cenazeye toprağa verildi.

Özgürlükçülerin baskıları sayesinde anarşist tutuklular cenazeye katılmaları için serbest bırakıldılar. 100.000 kişilik kalabalık kara bayrakları ile tabuta mezarına kadar eşlik ettiler. Pankartlarında şunlar yazıyordu.

"Nerede otorite varsa, orada özgürlük yoktur"

"Anarşistler sosyalizmin hapisanesinden

çıkmayı talep ediyorlar"

"Yüzünlüğün en önemli iki hareketi - bireysel özgürlük ve toplumsal işbirliği - Anarşist-Komünizm de özetlenebilir."

P. Kropotkin

10 Şubat 1932 İspanya: Anarko-Sendikalist CNT genel grev çağrısında bulunur. İsyancılar bu çağrıyı izler. Bir hafta içerisinde, Terrassa Bölgesinin, Catalan Kenti alınır ve anarşist komünizm hayata geçirilmeye başlanır.

13 Şubat 1963 : Ankara valiliği taksilerde plak çalınmasını yasakladı; taksilerdeki pikaplar söküldü.

15 Şubat 1971 : Ankara'da Orta Doğu Teknik Üniversitesi'ndeki Kennedy anıtı havaya uçuruldu.

19 Şubat 1942 ABD: Amerikan başkanı Roosevelt'in imzasıyla 120.000 Amerikalı "özgürlükler ülkesinde" toplama kamplarına yollandı. 2. Dünya Savaşı dolayısıyla etnik ayrımcılık uygulayan Amerikan Hükümeti Japon akrabası olan pek çok insanı toplama kamplarına yollayıp, sahip olduklarına el koydu. Savaşın sonra bırakıldıklarında ne işleri, ne evleri kalmıştı tutuklanmaların.

22 Şubat 1927 : Anarlarında Peter Arshinov ve Nestor Makhno'nun da bulunduğu "The Dielo Trouda" grubu tüm anarşist gruplara, 20 Nisan'da kendi "platform prensipleri" ekseninde uluslararası bir konferans düzenlenmesi çağrısı yaptı.

22 Şubat 1886 Almanya: Hugo Ball doğdu. Dadaizm akımının kurucularından ve önemli figürlerinden biriydi. Dada Manifestosuna yazdı.

22 Şubat 1979 İsviçre: "Revolte" (İsyan, P. Kropotkin, Eliesee Reclus, Jean Grave ve yoldaşları tarafından çıkartıldı: 1887 de Fransa'ya taşınan derginin adı hafifçe değiştirilip "La Revolte" oldu.

23 Şubat 1917 Rusya: Şubat Devrimi, Ekim devrimini hazırladı ve Çar 2. Nicolas'ın tahttan indirilmesi ve Rus imparatorluğunun yıkılmasıyla sonuçlandı. Rusyada birinci dünya savaşı yüzünden açlık başlamıştı ve kış yaklaşıyordu. Durum başkent dahil olmak üzere bütün Rusyada ayaklanmaların başlamasına yol açtı. Polis etkisiz kalınca ordu devreye girdi ama askerlerinde isyancıların yanında saf tutmasıyla isyan iyice büyüdü. Geçici Hükümet ilan edildi.

24 Şubat 1917 Rusya: Petrograd'da ki bir ek mek ayaklanması askerlerin göstericilerin üzerine ateş açmayı ve kışlılarına geri dönmeyi reddetmesi üzerine bir devrime dönüştü. Cephane ele geçirildi, 20.000 otomatik silah halka dağıtıldı, polis karkolları basıldı ve bütün mahkumlar serbest bırakıldı.

24 Şubat 2001 Meksika: Zapatistalar Meksikaya doğru yürüyüşe geçtiler.

25 Şubat 1920 ABD: Bir yıl önce gerçekleşen ve devam etmekte olan bombalamalar nedeniyle tutuklanan Andrea Salsedo ve Roberto Elia "sorgu"ya çekildiler. Andrea Salsedo 3 Mayıs 1920'de sorguya çekildiği 14. kattan atlayarak "intihar" etti. Bir anarşistin kaza sonucu ölümü.

26 Şubat 1848 İngiltere: 29 yaşındaki Karl Marx Komünist Manifesto'yu Londra'da yayınladı.

28 Şubat 1877 ABD: Amerikan hükümeti, sıradan bir hırsız gibi, Lakota Sioux Kızılderililerinin yurdu olan "Kara Tepeleri" gasp etti.

28 Şubat 1921 Rusya: Bolşeviklere karşı Kronştad ayaklanması başladı.

The funeral of Kropotkin, 13 February 1921.

Aktivist gözle toplumun tasavvur edilmesi üstüne

Anarşistler ve aktivistler açısından toplum nasıl tasavvur edilebilir? Toplum dediğimizde bizler de ulus-devlet içinde kalan nüfusu ve nüfusun tümünü biçimlendirdiği varsayılan bütünsel "toplumsal yapıları" ve "toplumsal ilişkileri" mi anlıyoruz?

Biz anarşistler genellikle, bütün diğer radikal toplumsal devrimci felsefelere bağlanılanlar gibi, toplumu değiştirmek için mücadele ettiğimizi söyleriz. Ama toplum dediğimiz şeyin bir önkabul olduğunu ve bu önkabulün devletin hâkimiyetini sağlamak için gereken ideolojik bir inşa olup sosyal bilimlerden tarafından üretildiğini ve eğitim sürecinde kafalarımıza sokulmuş olduğunu pek sorgulamayız. Toplum denilen şeyin tam da modernliğin belirli bir aşamasında, modern bürokratik devletin oluşumuyla birlikte doğduğunu genellikle gözardı ederiz. Toplumun doğasının ne olduğu meselesinin ayrı bir araştırma konusu haline geliş, toplumun kendisinin bizatihi modern ulus devletinin meselesi olma çağına bağlıdır. 19. yüzyıl başlarından itibaren, felsefeden ayrıntı yeni bir bilgi disiplini olarak sosyolojinin doğmasıyla ilk kez bu kapsamda gündeme gelir. Sosyolojinin, Fransız devriminin ardından, bu ilk ulus-devletin bağrında doğuşu (üçü de Fransız olan Saint-Simon, Comte, Durkheim, "sosyoloji"nin ve sosyolojik pozitivistimin üç büyük kurucu teorisyeni) bu bakımdan rastlantı değildir. Bu ilk evresinden itibaren sosyolojinin meselesi dışında, ulus-devletin sınırlarıyla belirlenmiş coğrafyası içinde kalan o heterojen nüfusun nasıl toplum haline geldiği ve getirileceği meselesidir. Jon Türk ideoloğu ve resmi Türk milliyetçiliğinin mimarlarından Ziya Gökalp'ın de Durkheim çizgisinde bir sosyolog olması rastlantı değildir. Toplumun nasıl dönüştürüleceği ve bütünleştirileceği, dönemin milliyetçilerinin önünde temel mesele olarak duruyordu.

Bu nedenle, toplumu değiştirmeye ulus-devlet ölçeğinde düşünen radikal toplum felsefeleri açısından toplumun bir bütün olarak tasavvur edilmesinde sorun yok. Çünkü devleti başka bir formda da olsa sürdürdüğü için bütünsel bir toplum kurgusuna ihtiyaç duyar. Ulus-devlet düzeyinde bir toplumsal dönüşüm tasarlayan siyasal ideolojiler, meseleyi o zamana kadar topluma dahil olmayan her unsuru ve toplumun genel normlarına uymayan her ilişki tarzını "yeni toplum"un genel çerçevesi içine çekecek bir düzenleme konusu olarak ele alır.

Peki, anarşistler ve aktivistler açısından toplum nasıl tasavvur edilebilir? Toplum dediğimizde bizler de ulus-devlet içinde kalan nüfusu ve nüfusun tümünü biçimlendirdiği varsayılan bütünsel "toplumsal yapıları" ve "toplumsal ilişkileri" mi anlıyoruz?

Günümüz kapitalist toplumlarını, insanın hareket alanını imkânsızlaştıran bürokratik bir "demir kafes" ya da "hitle toplumu", her türden sosyalliğin "hâkim ideoloji" ve "kontrol teknolojilerinin" belirleyiciliğine mahkûm olduğu bir totaliter tahakküm sistemi olarak tasavvur edersek, onun karşısında yer alan insan tekni ise edilgin, tabi kılınmış, bireyselleşme imkânları olmayan, topluma bir başına karşı karşıya kalan güçsüz bir varlık olarak görmeye başlarız. Burada her ne kadar eleştirel, yıkıcı bir bakış açısıyla bireylerin iktidar yapıları karşısındaki güçsüzlüğünden ve iktidarı kötüliklerinden dem vurulsa da, bu bakış bizi birey-toplum ilişkisine götürür, her birey-toplum ilişkisi de kusa yoldan bireyciliğe ve nihilizme. Saf liberalizmin, bireyciliğin, nihilizmin, toplum ve siyaset karşısı düşüncelerinin ortak noktası, toplumu, devletin yekpare ve geçit vermez tahakkümü altında ezilen tâbi bireyler toplumu olarak görmeleridir.

Toplumdaki çatışmaları sadece birey ile devlet arasındaki çatışma olarak görmeyen anarşistler açısından toplumun bütünlüğü ve düzenli bir sistem olduğu düşüncesi sorgulanmalıdır.

Eğer her yerde var olan, farklı tahakküm biçimlerini ortadan kaldırmayı hedefleyen bir anarşizmi benimsiyorsak, o zaman toplum, bir bütün olmaktan ziyade, modern devlet ve iktidar aygıtı tarafından sürekli bütünleştirilmeye çalışılan parçalı, uyumsuz, iç içe geçmiş ağlarla birbirine bağlanan, katmanlaşmış, heterojen sosyallikler olarak düşünülebilir.

Toplumu sınıflar, tabakalar, cinsiyet, yaş, etnisite, hiyerarşiler, meslekler, yerel kültürler ve sosyalleşme ağlarından teşekkül eden, çatışmalarla örülü, süresiz ve geçici mekânların ancak devlet zoruyla birbiriyle ilişkiye sokulan ve milliyetçi ideoloji sayesinde bir bütün olarak tasavvur edilen bir şebekesi olarak görmeye başlamak, görümüzü soyut bir bütünden somut sosyalliklere doğru çevirmemizi sağlar. Böylelikle bu yerel çatışmalardaki her bir ezilen unsur, tahakkümü ilişkiler karşısında kolektifleşerek kendi direniş mekânlarını kurabilecek potansiyeller olarak görülebilir.

Daha büyük bütünselliklerle toplumu düşlemek, kontrol ve gözetim teknolojileriyle donanmış ve şiddet araçlarının en güçlülerine sahip hegemonik iktidar karşısında, örgütlenmenin ne kadar zor ve toplumsal dönüşümüne neredeyse imkânsız olduğu vehmine götürür insanı. Çünkü karşınızda dönüştürülecek koca bir bütün vardır! Onu kontrol eden iktidar aygıtları ile başa çıkabilmek için, gücünüzü boy ölçüşülecek bir örgütlenme yaratmak gerekiyor demektir! Buna karşın toplumu bütünleştirilmeyen dinamik unsurları parçalı ve karmaşık ilişkileri şeklinde ele almak, farklı mekânlarda yürüyen farklı yerel direnişlerin doğrudan ve dolaylı bağlanıyoluyla ilişkiye girecek direniş ağlarını, sistem karşıtı genel devrimci hareket olarak yeniden kavramamıza imkân tanır.

Gündelik hayatın geçtiği her yerde: ev içinde, okulda, üniversitelerde, her türlü işyerlerinde, özel ve kamuya ait işletmelerde, sağlık kuruluşlarında, spor, eğlence, kültür ve sanat gibi alanlarda, kırsal ya da kentsel mekânın akla gelebilecek her yerinde çatışmalı, bölünmüş sosyal ilişkiler vardır. Hatta bazı mekânlardaki sosyal ilişkilere alternatifler üretmemizin önünde o kadar da etkili engellerin olmadığı bir gerçekdir. İradî müdahaleler ve bilinç yükseltme yoluyla başka türlü sosyalleşebileceğimiz alanlar da mevcuttur. Cinsiyetler arası ilişkiler, ebeveyn çocuk ilişkileri, arkadaşlık ve dostluk ilişkileri, ortak ilgileri olan insanların bir araya gelerek oluşturdukları sosyal faaliyetler böyle alanlardır. Tüm bu sosyal ilişkilerin geçtiği mekânların hepsinde, diğerleriyle bağlantı kurabilecek yerel direnişler oluşturulabilir.

Bununla da kalmayıp tüm bu mekânlarda mücadelenin katılımcılarının ortak karar alma süreçleriyle alternatif yaşam pratikleri geliştirmelerini sağlayacak yaratıcı örgütlenmeler oluşturmak mümkün görünür. Bu tür mekânlarda var olan direnişler böylesi örgütlenmelere adaydırlar. Bu baskıcı mekânlarda, hem gündelik hayatı dönüştürecek hem de eş zamanlı olarak sisteme karşı devrimci propaganda yapabilecek açıklıklar, boşluklar, gedikler, çatlaklar her zaman mevcuttur. Modern siyasal sistemlerin ağır krize girdikleri geçici totalitarizm ve faşizm dönemleri dışında, hiçbir siyasal sistem, hiçbir zaman bu açıklıkların, boşlukların, gediklerin ve çatlakların tümünü birden dolduramaz, sıvayamaz.

Bu çatlakları, boşlukları, gedikleri hem hâlihazırda direnişleri bilinçli direnişlere

dönüştürecek hem de farklı projeleri olan failerin giriş içine yerleşecekleri mekânlar olarak düşünülebilir. Sistem bu mekânların sahip olduğu direniş potansiyellerini fark ettiğinde belki bunların bazılarını doldurmaya, sıvaymaya, görünmezleştirme marjinalleştirme veya kendi lehine alternatifini üretmeye çalışabilir. Ayrıca buralar çoğu zaman da daha iyi bir alternatif yaratılmadığı için sıradan insanların günlük sosyal pratikleri tarafından doldurulmuş olan kodlanmamış ve

devrimci açıdan yeniden kodlanmaya müsait mekânlardır. Bu mekânları devrimci deneylerin yaşantılanacağı imkânlar olarak değerlendirmek için, politika yapmanın çoğunlukla sadece iletişim kurma amaçlı olan protesto, propaganda ve ajitasyona dayalı soyut, genel ve reddiyeci dilinden biraz olsun uzaklaşmak icap eder: daha tikel meselelere doğru daha somut bir kavrayış, daha uzun erimli odaklanmış bir pratik çalışma, o yerlere özgü daha pozitif, kurucu, dönüştürücü üsluplar ve oranın kendi yerelliğine has özelleşmiş bilgi ve deneyim.

Siyasal açıdan boş olan bu mekânları alternatif sosyalleşmelerle dolu mekânlara dönüştürmeye odaklanmış somut kurucu pratik, tahayyül edilen toplumun içindeki bir unsuru oluşturmaya yönelik bir kurucu faaliyet olarak düşünülebilir ve benzer minvaldeki yerel direnişler böylesi bir tasavvurla radikalleştirilebilir. Burada kastettiğimiz anlamıyla devrimci bir partiküler siyaset olarak aktivizm, devrimci siyasetin parçalanması ve etkisini kaybedecek şekilde failerin bölünmesi anlamına gelmez. Siyasetin merkezini ya da merkezi sorununu kaybetmesi olarak da düşünülmemelidir. Parçalı olarak tasavvur ettiğimiz toplumun içinde parçalı olarak mücadele etmek ve farklı mücadeleler sürdüren parçaların ilişkiye olması demekdir. Bugüne kadar devrimci siyasetlerin boşa bıraktığı ve sistemin doldurduğu gündelik yaşamın gerçekleştiği mekânlarda alternatifler yaratmak yoluyla toplumu aktivistlerin hafriyat ve şantiye sahasına çevirmektir. Bu yüzden bütüne dair soyut politikalar yerine yerel yönelik somut politikalarla başlamamız daha sonuç alıcı görünür. (Burada yerel derken fiziki bir yerelliği kastetmiyorum). Kendi gündemlerine göre yola çıkan aktivizm biçimlerini, toplumun bütünsel tasavvuruna denk düşen, dev büyüklüğe ulaşmış ve tek işlevi ajitasyon propaganda yapmak olan tek bir profesyonel hantal siyaset örgütü yaratmaktan farklı olarak oldukça yoğun bir şekilde kendi gündemini yaratarak güncelliğe etki yapabileceğini söylemek abartı olmaz sanırım.

Bu açıdan bakınca devrim, hegemonik iktidarın baskısıyla sürekli birleştirilmeye ve bütünleştirilmeye çalışılan toplumun içinde birer köstebek gibi çalışan failerin oluşturdukları şebekelerin toprağın büyük bölümünü alt üst ederek tüm örtüyü değiştirmesi veya yok etmesiyle gelecek olan hakiki toplumsal dönüşümdür. Devrimci hareket, bu devrimci partiküler hareketlerin yayılması, birbirlerini etkilemesi, birbirlerinden moral destek, takviye, deneyim ve taktik alması gibi yollarla gelişen dönüştürücü, kurucu etkililerdir. Devrim tüm toplumsal ilişkileri altüst eden, yerel iktidar ilişkilerini, ta ki iktidarın son kalesi olan zor kuvveti de dahil olmak üzere zayıflatmak ve silahsızlandırmak suretiyle devleti de çökerten bir süreçtir. Toplumsal ilişkiler ağının görünür mekânlarında, tüm görünmez mikro iktidar ilişkilerini, baskı ve kontrol mekanizmalarını çözüp yaratıcı ilişkileri daim kılacak bir alternatif toplumsal hareket (hareketler hareketi), alternatif toplumsallıkları mevcut toplumun gözenerlerinde inşa edebilir. Bilinçli siyasal failer, alternatif toplumsallıkları

paralel olabilecek tüm reformcu, dönüşümcü pratikleri de etkileyerek devrimleştirilebilir. Devlet iktidarı tüm toplumu merkezileştirecek kontrol etmeye çalışıyor; o halde alternatif toplumsallıklar üreten aktivist hareketler, mücadeleyi merkezileştiretirmeye yarak iktidarı güçsüzlüğe ve üzerine güç uygulayacağı toplumsallıkları iktidarın altından çekip alır ve başka yerlerde o toplumsallıkları iktidarsız olarak yeniden kurar.

Kapitalizm ve devletler dünyayı tekleştirme ve farklılıklarını silme eğilimi gösterir. Birbirinden farklılaşabilen alternatif toplumsallıkların yanyanalığı esaslı üzerine kurulu bir özgürlüğü bir toplum tahayyülü ise bugünkü toplumun, -onu devletin hayal ettiği gibi- bir bütün olmadığını kabul etmekten geçer. Toplumun parçalı, geçici, esnek unsurların devlet zoruyla bütünleştirildiğine dair tasavvur bizi yekpare bir toplumun Kafkaesk dünyasını doğurduğu siyasal karamsarlıkta da uzaklaştırır. Alternatif toplumsal hareket kendi önünü tıkamak ve kendini imkânsızlaştırmak istemiyorsa, siyasal ilişkiler ağının, zor kuvvetinin, ideolojik düzenlemelerin, iletişim aygıtlarının etki gücünü abartarak, toplumu başka hiçbir failin nüfuz edemeyeceği derecede kontrol ettiği ve onu bir bütün olarak ürettiği düşüncelere itibar etmemelidir. Bu düşünce önce muhalif aktivistin faaliyetini anlamsızlaştırır, ardından da onu gayri meşru hale getirir. Devrimci tahayyülleri olan aktivistlerin yok yere istikrar bozan, huzur kaçırıcı, hayalperest unsurlar gibi görülmesinde, muhafazakârlar kadar, bizzat kendilerinin de düzenin gücünü ve istikrarını ağır derecede abartması bir sebeptir.

İnsanların tahayyülleri, eyleme kudretlerinin ölçülemezliği, cesaret ve inanc gibi sosyal koşulların ötesindeki faktörler, eyleyişi mümkün kılan ve toplumsal alanda bir farklılaşma yaratan şeydir. İnsan eylemi, her iki kutupta da karar veren inadesini dış etkenlere bağlayan, kendiliğindenliğin ve zorunluluğun diyalektiki içinde salınan bir şey değildir. İnsanların eyleyicilerinin bilinçli bir siyasal eylem haline gelmesi ve toplumsal alanda alternatifler oluşturmaya başlaması toplumun nasıl tasavvur edildiğine dair bir kavrayış değişikliği meseledir aynı zamanda. Her fail kendi bulunduğu yerden parçaları değiştirmek için yola çıktığında gündelik hayatta devrimci dönüşüm başlamış demektir.

Kürşad Kızıltuğ

Korkunun Çemberini Yıkalım; Doğrudan, İsyancı Özgürlük Mücadelesine!

Kapitalist iktidarların; muktedirlerin kendi sırça köşklerini yaratmakta zorla kullandığı; ezilenler; iktidarların kendilerine reva gördüğü kaderciliğe; sessizlik ve çaresizliğe karşın kurucu yanıtlarını üretiyorlar; bir araya gelip örgütleniyorlar. Doğrudan çok boyutlu tahakkümü ve ölümün örgütleniş biçimi olan kapitalizmi yıkacak olan, örgütlü mücadele yolunda üretimden gelen güçlerini kullanmanın farkındalığında, direnişin ve dayanışmanın şenlikli çemberinde ilerliyorlar.

Davutpaşa Katliamına Tersanelerden Öfke

"Davutpaşa katliamının sorumlusu çürümüş düzendir." Davutpaşa'daki iş cinayetinde yaşamını yitiren çoğu işçi 20 kişi'yi anmak ve "işçi sağlığı ve iş güvenliği tedbirleri'nin alınmasını talep etmek için, Tuzla Gem tersanesi önündeydik. Burada "Artık Yeter! İş cinayetlerine son - TIB/DER" Yazılı pankartı açarak ajitasyon konuşmaları eşliğinde işçileri toparladık. İşçilerin toparlanmasından sonra basın açıklamasına geçildi. Açıklamayı TIB-DER Başkanı Zeynel Nihadioğlu okudu. Açıklamada "Bu katliamın sorumluluğu tek başına atölye sahiplerine yüklenemez. Asli sorumlular, yıllardır Davutpaşa'da kaçak işçiliğe, sigortasız ve güvencesiz çalışma ile işçi sağlığı ve iş güvenliği tedbirlerinin alınmamasına göz yumanlardır. Yani bu kokuşmuş düzenin sahipleridir. Bu çürümüş ve kokuşmuş sermaye egemenliği altında yaşamı köleleştirilmiş milyonlarca işçi ve emekçi sefalet koşullarına mahkûm edilirken, gerekli güvenlik tedbirleri alınmayarak ölüme mahkûm ediliyor. Dünya'da her gün 5 Bin işçi iş cinayetine kurban gidiyor. Bu korkunç tabloyu yaratanlar, sırça köşklere yaşıyor, saltanat sürüyorlar. Saltanatlarını işçi kanı üzerine kurulan katliamlarının hesabını vereceklerdir.

Davutpaşa'da yaşanan patlama ilk patlama değildi. İş güvenliği tedbirlerinin alınmaması sonucu gerçekleşen sayısız iş cinayetinden sadece biridir. Tersane işçileri olarak bizler bu katliamlara hiçte yabancı değiliz. Biz bunu en iyi kendimizden biliriz. İş güvenliği tedbirleri için masraf yapmayan tersane patronları sayesinde 1983 yılından bu güne kadar 100'ü aşkın işçi kardeşimizi iş cinayetlerine kurban verdik. Dün Davutpaşa'da yaşanan iş cinayeti bu cinayetlerin en ağır bedelli olanıdır. Bu ağır bedeli ödemek zorunda bırakanlar, halen utanmazca hiçbir şey olmamış gibi davranıyor. Davutpaşa'da işçi kardeşimizin mezarını kazanları unutmak! Tersanelerden, Madenlere, Fabrikalardan, Atölyelere her yer patronların kar hirsından kaynaklı kan gölüne dönmüş durumda. Bu katliamlara karşı bundan sonra her yer eylem alanına dönmelidir. Katliamları protesto etmek ve katillerden hesap sormak için örgütlenmekten başka yolumuz yok!" denildi. Basın açıklaması esnasında ve sonrasında sık sık "Artık ölmek istemiyoruz." "Kurtuluş yok tek başına ya hep beraber ya hiç birimiz!" sloganları atıldı. Açıklamaya yaklaşık 40 tersane işçisi katıldı.

TERSANE İŞÇİLERİ BİRLİĞİ

Mersin Sinema Topluluğu (Mersinema) kuruldu.

Bu yılın başlarında 'Yitik Beşik' isimli film için bir araya gelen farklı sanat çevrelerinden gençler Kanada'da elde ettikleri başarının ardından bir sinema topluluğu kurmaya karar verdi.

Mersin'de sinemanın gelişmesini amaçlayan topluluk, bu alanla ilgilenenlerin de bir araya gelmelerini sağlıyor. Mersinema Topluluğu gazeteci Umur Koşan, tiyatroc Güler Cengiz, Erhan Sönmez, İpek Yabanelli, görüntü yönetmeni Yasin Korkmaz, ressam Mehmet Bayırhan, müzisyen Arif Adalı ve fotoğrafçı Kadir Baziki'den oluşuyor. Mersinema Topluluğu, ikinci kısa filmleri olan Liste'de gerilim unsuru ön plana çıkardı. Kısa metrajlı filmin yönetmeni ise Yasin Korkmaz. Oyuncu seçimi, kurgu ve özgün müzik çalışmalarıyla birlikte bir ayda hazırlanan film, kendi alanında Mersin'de çekilmiş ilk film olma özelliğini taşıyor. Liste'de, İpek Yabanelli, Güler Cengiz, Erhan Sönmez, Sevgi Balseçer, Veysel Gökçe ve Özgür Söner ile birlikte 25 kişi rol almış.

Müziğini Arif Adalı'nın yaptığı filmin görüntülerini Kadir Baziki çekti. Ayrıca, Mersinema Topluluğu, Mersin'de çekilmiş kısa metraj filmlerden oluşan bir toplu gösterim yapacak. 19 Haziran tarihinde Akdeniz Belediyesi Konferans Salonu'nda yapılacak olan etkin-

likte, yönetmenler filmlerini anlatma olanağı da bulabilecek

Kısa Metrajlı Filmler Mersin İçin Yarışacak

Sinema alanında yaptığı çalışmalarla tanınan Mersin Sinema Topluluğu MERSINEMA, yeni bir etkinliğe imza atıyor. MERSINEMA, konusu Mersin olan kısa metraj film yarışması düzenliyor. Sinemayla ilgilenenlerin gözünden Mersin'i ele alacak olan yarışma, yaşadığımız kentin daha iyi ifade edilmesiyle beraber anlaşılmasına da olanak sağlayacak. 10 dakikalık filmlerin yer alacağı yarışmanın jürisi önümüzdeki günlerde açıklanacak. İşleniş biçimi serbest olan çalışmalarla gerçekleştirecek olan yarışmaya, bu kenti anlatmak isteyen her amatör veya profesyonel katılabilecek. Katılmak isteyenlerin, 6 Ocak 2007 tarihine kadar çalışmalarını teslim etmeleri gerekiyor.

MERSINEMA tarafından yapılan açıklamada: "Yarışmalarda genel olarak katılımcıların teşvik edilmesi ve yeni fikirlerin ortaya çıkması amacı taşınır. Topluluk olarak düzenlediğimiz yarışma da bu amacı güdüyor. Düzenlediğimiz yarışmanın, Mersin'de sinema kültürünün oluşmasında ve sinema sanatı ile ilgilenenlerin nitelikli ürünler ortaya koymasında etkili olacağını düşünüyoruz" denildi. Katılımcılar, yarışmayla ilgili olarak mersinema@hotmail.com adresinden iletişime kurabilecekler.

Altınla araziye 'yurt' adına el kondu

Tüprağ madencilik altın aramak için İzmir medenrese bağlı efemçukuru köyüne el koydu. Daha öncede köylülere arazileri için rüşvet vermeye çalışan Eldorado Gold'un taşaronu olan Tüprağ köylülerden olumsuz yanıt alınca gözlerini bakanlar kuruluna diktiği zaten söylenler arasındaydı. Rüşvet bu biri kabul etmezse diğeri eder. Köylü bilincinde olmayan bakanlar kurulu rüşveti reddetmesine rağmen hatı şikesiyle köye 'yurt savunması için acil durumda' gerekçesiyle el koydu. Köylüler kararın iptali için mahkemeye dava açmak için rüşvet parası biriktirmeye başladılar yetiştirdikleri siyah üzümün stantırlı üzümüne dönüşmemesi için mücadeleye devam edeceklerini söylediler.

Mersin Turgutreis Mahallesi yıkılıyor

Çoğunlukla Romanların ikamet ettiği mersin Turgutreis Mahallesi aylardır yıkım ve yıkım tehdidiyle karşı karşıya. Mahalle Ahalisi, üzerinde yaşadıkları evlerden yok pahasına tahliye ediliyor. Karşılığında kendilerine yaşamaya devam etmeleri için, yaşamla mukayese bile edilemeyecek cüzi paralar dağıtılıyor. Turgutreis Ahali'sinden edindiğimiz bilgilere göre, yıllardır süren dava Turgutreis Ahali'sinin aleyhine sonuçlanınca arsa sahipleri hemen yıkıma girişmiş. Şu anda mahalle dümdüz edilmiş durumda. Gidecek yeri olmayan Mahalle Ahalisi'nden orada kalanlar, baraka ve derme çatma kulübelere yaşamaya gayret ediyor. Arsa Sahiplerinden çok hayıryever iş adamı Mahmut Arslan, vaktinde Mersin belediyesine AKP'den başkan aday olmuş, kaybetmişti. Mahalleliye göre, Arslan kendisine mahalleden pek oy çıkmayınca intikam almaya karar vermiş. Bizce, Arslan şu anda belediye başkanı olsaydı da durum değişmeyecekti. Zira, Mahmut Arslan bir muktedir. İktidar sahibi. Turgutreis Mahallesi'nin Ahalisi hiçbir zaman onun dışının kovuşuna yetmez. Onun ve onun gibiler için, Romanların çocukları ve aileleriyle birlikte sürdürdükleri şenlikli yoksul yaşam değil paradır önemli olan. Ama, ne arsa sahipleri ne de diğer efendiler, mahalle halkı gibi tebessüm edemezler. Konuştuğumuz genç ve işsiz bir arkadaş, "burası öyle bir yer ki şurada düğün varsa diğer tarafta mutlaka bir düğün vardır" demişti. Zaten biliyorduk, onların nasıl insanlar olduklarını. Mahallede gezip ahaliyle konuştuk. Kadir abi, bizi oradaki yaşam ile ilgili bilgilendirdi. Roman demerği 2 başkanın günaydın böyle sohbet ettik. Her şeye rağmen yaşıyor olmaları ve hala inatla kendilerini sürdürmeleri, içimizi burktu. Çünkü yaşam "her şeye rağmen" sürdürülebilir bir şey değil. İlgili haber, röportaj ve fotoğrafla bir sonraki sayımızda genişçe ele alınacak. Elbette mahalle hala oradaysa...

Rusya, Moskova, Anarko-Komünist Birlik

Anarko-Komünist Birlik (AKB)

Moskova'daki ve Moskova bölgesindeki (oblast) anarşistlerin oluşturdukları bir inisiyatifdir. Faal bir örgüt olarak şu amaç ve ilkelere sahiptir:

http://aks.clan.su/index/0-2

Websitesi bir forum, kitaplar, makaleler, bildiriler, müzik, video ve eylem fotoğraflarının da dahil olduğu bir resim galerisine sahip. Zaman izin verirse haber ve içerikte güncellemeler olacak.

AKB, 2007 Temmuz'unda Moskova bölgesindeki anarşistlerce oluşturuldu.

AKB'nin ana hedefi anarko-komünizm ilkelerini kabul eden ve şu ana tutumlara itirazı olmayan anarşistleri birleştirmektir:

1. İşçi haklarının korunması, sömürüye karşı olmak ve kapitalizme karşı mücadele.
2. Anti-parlamentarizm: Temsili "demokrasi"nin yöntemlerinin reddedilmesi.
3. Anti-totalitarizm: Bireyin üstündeki baskılara, her türlü dış zorlamaya ve her tür devlet iktidarına karşı olmak.
4. Devlet iktidarının mutlak bir biçimi olan her türlü hükümetin reddedilmesi.
5. Dini hoşgörü: Her dini tercih bireylere bırakılmalıdır. Bununla birlikte dini hiyerarşik yapıların kurulmasına karşı çıkılmalıdır, çünkü başkalarını belli bir dine katılmaya zorlar ve dine göre ayrımcılık yaparlar.
6. Özgür kültürden yanadır. Farklı kültürlere ve aynı zamanda alt-kültürlere açıktır, özgür yaratıcılığı, sanatkarlığı destekler ve sanatın ticarileştirilmesine karşıdır.
- 7.

Ekolojizm: Eko-sistemin yıkımına karşı mücadele eder ve ekolojik sorunların önemini kabul eder.

8. Enternasyonalizm: Her tür ulusal ve etnik ayrımcılığa karşıdır, ama etnik kimliklere ve insanların kültürlerini korumasına karşı değildir.
9. Alternatif küreselleşmecilik: Kar ve küresel egemenlik için var olan mevcut kapitalist küreselleşmeye karşıdır ve uluslararası dayanışma üstünde temellenen alternatif küreselleşmecilikten yanadır.
10. Amaç ve ideal olarak anarşist komünizm. Anarşist komünizm, "herkesten yeteneklerine göre, herkese ihtiyacına göre" ve yatay örgütlenme ilkelerine dayanan, herkese karar alma ve uygulamada eşit haklar veren özgürlükçü ve eşitlikçi bir toplumdur.

Açlık grevinin 40. gününde göçmen yürüyüşü

Belçika'nın başkenti Brüksel'de 150'yi aşkın göçmenin oturma izni için başlattığı grev 38. gününe girdi. Grevin 40'ıncı gününde Yabancılar Ofisi'ne doğru bir yürüyüş düzenlenecek. Eylemcilerden Güley Çakmak, 43. yaş gününü açlık grevinde geçirdi.

Süresiz açlık grevi eylemi kritik bir safhaya ulaştı. Kâğıtsızları Koruma Birliği (UDEP)'in öncülüğündeki eylem Sendikal Ortak Cephe, İttica ve Göç Forumu, İnsan Hakları Ligi ile çok sayıda parti, dernek ve komite de destek veriyor. Destek veren organizasyonlar hükümeti göçmenlerin taleplerine cevap vermesini istiyor.

150 bin göçmenin oturma izni olmadan kaçak bir şekilde yaşadığı Belçika'da 150 grevcinin eylemi bu nedenle sembolik bir öneme sahip. Açlık grevinin 40. günü, 9 Şubat Cumartesi saat 15.00'de Collone du Congrès'de bir yürüyüş start olacak ve Yabancılar Ofisi'ne doğru yürünecek.

Yunanistan da Anarşistler Altın Şafak Faşistleriyle Çatıştı

Bugün yine ateşler yandı: Propilya Meydanı'nda. Pencerenin önünden motosikletli polisler geçiyor gazlayarak. O kuşun sesini duyuyorum yine. Her sabah gündeğümünde öten kuş. Bugün günbatımında da ötüyor. Profigikalik'ın kuşları, bir mucize gibi şehrin ortasında. Bir vaha burası. Emniyet Müdürlüğü'nün burnunun dibinde uzanan onlarca işgalevinin iki yanına dizilmiş ağaçlardan sesini bize duyurmayı başarıyor. Birkaç adım aşağıda, Aleksandras Caddesi'nde

arasından çıkan 15 kişilik bir faşist grup 3 kişiyi bıçaklamışlar. Bizimkilerden biri de bir faşistin kafaya baltayı geçirmiş. Atılan taşlarla yaralananlar da olmuş. Biz vardığımızda ortalık yemyaşamış, faşistler gitmişti. Propilya önünde, yolda yakılmış ateşlerin gerisinde birkaç maskeli çocuk hala çeviklere taş atıyordu. 200 kişi Rektörlüğün avlusunda toplanıyordu. Akşam da birşeyler olur sanırım. Diyerek bıraktım ve Propilya Meydanı'nda saatlerdir işgal altında olan Atina

ma tehlikesi, kafalara çarpan gaz bombası mermileri (İstanbul'daki yoldaşların da tanyacağı: Nat bu yüzden hastaneye kaldırıldı), ağaç coplar ve 100 civarında gözaltı. İçlerinde Türkiye'li mültecilerin de olduğu gözaltındakiler, akşam saatlerinde serbest bırakılırken, 19 yaşında bir kızın pazartesiyeye kadar içeride tutulmasına karar verilmiş. Saldırdan sonra Eksarhia'ya ulaşan bir grup, Meydan'daki çöp konteynirlerini ateşe verirken, bölge gaz bombası yağmuruna tutuldu.

otomobillerin böğürtüsü kulakları sağır ederken. Bu sabah (cumartesi) Kolokotronis Meydanı'nda faşistlerin (Altın Şafak dergisi çevresi) Kardak Krizi'nin yıldönümü mitingi vardı. Son zamanlarda göçmenlere ve solculara da saldırılar düzenledikleri için, onlara engel olma kararı alındı. Bizimkiler (anarşistleri kastediyorum) sabah küçük bir grup olarak toplanmışlar. Villa Amalias'dan bir arkadaş anlatıyordu çatışmayı. "Göğüs göğüseydik" diyor. 'Bıçaklar, taşınması yasak spreyler, sopalar ve coplarla. Televizyonlar da polislin faşistlerle birlikte anarşistlere saldırıldığını göstermişler. Bu sırada polislin

Üniversitesi Rektörlük binasından Eksarhia'ya doğru yapılacak yürüyüş için oraya gittik. Kalabalık hiç de fena değildi. Rakam kestirme konusunda iyi değilimdir fakat heralde 500 kişi kadardık. Fotoğraflar için link

Tansiyon yüksekti ve çevik kuvvet de yürüyüşün başından itibaren saldırıya hazır durumdaydı. Nitekim, Stadiu Caddesi'nde pek fazla ilerlememişken, daha önceden saldırı için kestirdikleri noktada arkamızdan gaz bombaları atmaya başladılar. Sol koldan da gazbombalarıyla saldırı sürdürülünce, tanıdık sahneler yaşandı yeniden; boğul-

Atina merkezinin bir bölümü gaz bombası bulutları altında ve sokaklarda motosikletli polislerden, çevik kuvvetten ve ekip otolarından başka birşey göremiyorsunuz. Televizyonların canlı yayınlarıyla çatışmaları izleyen halk, bu güzel cumartesi akşamını evinde geçirmeye karar vermiş gibi görünüyor.

Tek kelimeyle Atina terörize ediliyor. Karamanlis hükümetiyle birlikte faşist saldırıların, göçmen mahallelerine baskınların ve meydanlarda bıçaklamaların tırmanışa geçtiği yetmişyüç gibi, faşist saldırıları protesto yürüyüşüne de tahammül edilemiyor.

Fransız Guyanası'nda Ekolojik Zafer

Alternative Libertaire Açıklaması

Cambior/IAMGOLD adlı Kanadalı çukuluslu şirket Roura'da altın fabrikası kurma faaliyetlerine devam edemeyecek. Bu, siyah kayman timsahı gibi pek çok hayvan ve bitki türünün evi sayılan Kaw bataklıklarının sınırında büyük bir endüstriyel proje olacaktı.

Üretim hedefleri, siyanür kullanılan altın fabrikada ve diğer ek madenlerde 7 yılda 37 ton altın üretmek olarak belirlenmişti. Bu projeye karşı mücadele 2005 yılında ATTA-C-Guyana ve Alternative Libertaire tarafından başlatılmıştı.

İlk koalisyon, Walwari partisi, Yeşiller ve Kaw bölgesinde oturanların oluşturduğu bir dernekle kuruldu. 2006 ilkbaharında Guyana'nın ana sol muhalefet partisi olan Guyana Sosyalist Partisi ve çevre dernekleri dahil 33 örgüt ve derneği kapsayacak şekilde genişledi. "Kaw Dağı'nda Cambior Projesine Hayır" başlıklı bir metne Guyana'dan ve ötesinden 17 bin imza toplandı.

2006 sonbaharında Roura belediyesinde yapılan şenlik benzeri gösteriye 600 kişi katıldı. Alternative Libertaire de oradaydı.

Guyana'daki bu kitle hareketi sonucunda Fransa hükümeti bir uzmanlar ekibi göndererek iki inceleme düzenledi. Proje hakkındaki fikirler bir miktar değişmişti. 2007 Ağustosunda Fransa hükümeti IAMGOLD maden projesini hükümetin ve diğer organizasyonların temsilcilerinden oluşan bir partilerarası konsey olan "Grenelle de l'environnement"e taşımayacağı

karar verdi. Guyana'da üçüncü bir inceleme için uzmanlar gönderildi. Hazırladıkları rapor sonucunda Sarkozy 30 Ocak 2008'de projeyi iptal etti. Camp Caiman'da endüstriyel maden kurulmayacak.

Bu, Alternative Libertaire Guyana ve mücadeleye katılan tüm örgüt ve derneklerin bir zaferidir. Ne pahasına olursa olsun büyüme için sert bir kavga veren Fransız işveren sendikası MEDEF ve Guyana sağı içinse bir yenilgidir.

Alternative Libertaire
2 Şubat 2008

Devrim ve Birleşik Bir Bilgi Disiplini

"Bana göre bir devrim toplumsal bir dönüşüm olarak kavranılması gereken bir şeydir. Burada ille de bağlamak toplumsal siyaset bilimci açısından tanımlanması mümkün kılan ulus-devlet kavramına oturan bir ölçek üzerinden konuşmak zorunda değildir. Devrim, bu ölçeği aşan veya bu ölçeğin altında daha küçük bir ölçeğe işaret eden bir şey de olabilir. Ama devrim eninde sonunda belirli bir toplumda kurumsallaşmış ilişkilerin geriyeye döndürülemeye şeklide dönüşmeye başlaması ve bunun böylece devam etmesi sürecidir. Fakat dönüşüm deyinse bir süreç yani bir zamana gönderme yapıyoruz. Zaman deyinse de zamanı nasıl algıladığımızı baktığımızda Egeer toplumu bir bütün, toplumsal değişimi tarihin varsayılan bir başlangıç noktasından bugüne ve bugünden geleceğe doğru gitmekte olan bir tarihsel evrim olarak kavırıyorsak, o zaman devrim dediğimiz şey burada büyük bir kırılma ve tarihin başka bir insanlık durumuna, başka bir ontolojik durumuna ya da insanın başka bir antropolojik durumuna geçişi olarak anlaşılıyor. Ama burada önemli olan bir şey var. Çünkü buradan, tarihi sınırladığımız gibi bir fikir kaçınılmaz olarak doğuyor: "Yani bir devrim gelecek, toplumda şu ya da bu problemler ortadan kalkacak ve başka bir insanlık evresine geçeceğiz." Fakat zaten bu haliyle oldukça teleolojik (ereksel) bir yaklaşım ve hence sosyalizmin ve devletin geleneklerini de kaçınmadığı; teleolojik düşünce geleneğiyle ilişkili. Çünkü en nihayetinde bunun komünal bir cennet vadede emekten çok da farkı yok."

Kırsad KIZILTUĞ

Devrimden konuşan birinin, anlaşılması gereken büyük bir sistematik engeli mi, yoksa büyük bir toplumsal hoşnutsuzluğu mu gerektireceğini açıkça vermesi gerekir; toplumsal hoşnutsuzluk gerektiğinde aynı iktidar mekanizmaları tarafından açık ya da gizli desteklenen altüst oluşlar yoluyla kısmen veya tamamen, gerçek anlamda ya da yanılsamalı olarak giderilebilirler. Bu türden "devrim"ler baştan da öngörülebileceği gibi, ayrıcalıkların soyut iktidarı yerine, onları soyut paradigmalarda hoşnutsuzluğun daha çok deşet veren bir iktidarına yol açacaklardır. Öte yandan, sistem aşılması gereken şey olarak ele alınıyorsa, devrim söyleminin "insanlık" kavramının etimolojik anlamında kastedilen karmaşık ve basit oluşumun tümünü göz önünde bulundurması gerekir. Dünya her zaman etkileşen bir bütündür, bugün her zamankinden daha yoğun ve doğrudan ilişkilerin etkin bir toplumdur. Etkin, demek ki hiç kimse kendisinden en uzak noktadaki hayatların gerçekleşme tarzlarından tamamen bağımsız davranamaz. Hem doğanın davranışlarının kaotik niteliğinden dolayı, ve hem de güncel dünyanın güçlerinin aynı anda her yerde etkin eyleme girişebilme olanağı açısından.

İlk bakış açısından demek ki bu bir türün sorunudur, ve peki, tamamen biyolojik bir türün. Burada herkeşe çok tuhaf gelecek bir kıstas var: Sosyal bir hayvan oluşun öyküsü, en titiz kuramcılarda bile sosyallığın/toplumsallığın lehinde ve hayvanlığın aleyhinde, doğanın mülkleştirilmesine bağlı bir ahlaki kibrin etkisinde geliştirildi. Tabii ki bu öykü aynı zamanda bir mit oldu, kuşaklar ölçüsünde insan türünün belleğine yerleşen ve psikoanalitik düzeyde onları tarafından içselleştirilen bir mit. "İnsanlık tarihi" olarak adlandırılan canlılık sürecinin onun sosyalleşmesiyle bağlantılıması, daha doğrusu zaman algısının geçimişini herhangi bir noktada farazi olarak bıcağ gibi kesilmesi, onu türün saplantılarına ait bir mit haline getirdi. Tarih, insan oluşun kendisiyle birlikte bir mit haline geldi. Saplantı, onun zayıflık ve bilmezliğinden kaynaklanıyordu; oysa tür, yaşamını sürdürülebilmek adına bunu gücüne ve bilimine dayandırdı. Tür açısından sonuç, deşet verici ölçeklerde bir karşı-doğa olarak oluşmaktadır. Eğer bir devrimden söz edilecekse, o halde insanın kendi içinde ve kendi dışındaki doğa ile ilişkilerinde ve ilişkilerinde bir devrimden söz edilmeksizin, devrimin gerçek bir anlam kazanması olanaksızdır. Türün durumu o denli hastalıklı bir hal almıştır ki, bu ilişki biçimlerinin değiştirilmesi

söz konusu olduğunda, onları gerçek anlamda somut ilişkiler olarak değiştirmek yalnızca istisna olarak türün bireylerinin aklına gelebilir. Her halükarda, ilişkiler kendi karşı-doğalarını yaratmıştır.

Öte yandan toplumun analizi, onun bir sınıflar veya kastlar sistemi olarak analizi yerine, onun bir "ortam" olarak analizine dayanmak zorundadır. Elbette sınıf, kast, vb. ekonomik değerlendirmenin kategorik bölümlenmeye uğrattığı gruplar ve topluluklar vardır, ancak bunlar, toplumsal ortamın hiç durmaksızın işleyen hareketlerinden ötürü, genel olarak daha çok kuramsal bölümlenmeler olarak kalmak zorundadır. Pratik değerleri, bu gruplar için davranış biçimlerinin öngörülmesini sağlamakla uzaktır. Geçen yüzyılın devrim olarak tanımlanan olay zincirleri gerçekleştiği zamanlar da, sınıf ve benzeri ayrımların değerleri bu nitelikteydi; onların kontrol altına alınmazlığı, dogmalarla boşuna giderilmeye çalışıldı ve hemen bütün devrimler kendi söylemsel amaçlarının karşısı sonuçlara uğramaktan kurtulamadı.

Öyleyse ortam analizi nedir? Bir ortam, hangi boyutlarda olursa olsun, model bir evren gibi davranır. Olası bütün niteliklerdeki etkenler, orada potansiyel olarak vardır ve herhangi bir gerçekleştirilmeye her biri kendi tutumuna göre katılmak zorundadır; -engelleme, uzlaştırma, deviririci, katalize edici veya katılımcı vb. Kaotik özellikler burada düzen özelliklerinin üstündedir, ama görünür olan genel anlamda düzen özellikleridir. Bu biraz da onu çözümleyen bizler gibi tür bireylerinin algılarının belli bir düzeyde sınırlandırılmasıyla kaynaklanır. Yine de, kaotik bir ortamın kendi doğasından sonraki en etkin eleman, onu gerçekçi ve doğru tarzda gözlemleyen öznedir. Sosyalist akımın "dialektik ve tarihsel materyalizm"i tanımlayan önermeler topluluğu, evrensel insanın içinde bulunduğu ve tabii onun kendi içinde olan ortamın çözümlemeye girişirdi, -her ne kadar söylemsel ve uygulamaya ilişkin gerçeklemlerde; dialektik, tarihsel bir şifofreniyi, tarihsel materyalizm ise bir dönem midleştirilen "isevi" bir patriyarkiyi ifade etmiş olsa da. Elbette bu insan zihniyetinin yeterlilik (varlık-yaşam) ve yeterliliklerin (yokluk-ölüm) kökenlerine ilişkin bir şifofreniydi, -ama işte, şifofreni İmdi; 20. yüzyıl sadece "sosyalist" akımların değil, ama temel "kapitalist" akımların da doğayı bilme anlamında aşılma sınırlara gelip dayandığı ve bu noktada yeni bir felsefe veya bilgi disiplini-ne ihtiyacı duyduğu bir yüzyıl oldu; ve sınırları yaratıldığı bunalım henüz aşılmış değil; ve bilgi disiplini türe ilişkin bir ideolojik kalıplar dizisi olarak kaldığı süreç aşılmayacak. Fizik bilimi makro düzeyde evrenin sınırlarıyla ve olası başka evrenlerin ulaşmazlığıyla; mikro düzeyde ise görmeye için ille de ışığı kullanmak zorunluluğunun yarattığı atom altı sınırları karşılaştı. Her iki sınır da mevcut türsel düzeylerde aşılma görünmektedir. Ve dikkat edilirse burada anlaşılınan önemli şey, karşılaştığımız bu sınırların, bilme amacında olduğumuz ortamın sınırları değil, ama bizim anlama yeteneğimizin sınırları olduğudur. Kısaca türsel olarak, ortamı bilme konusunda ulaştığımız en önemli sonuç "bilgi eksikliği" oldu. Sosyalist akım da, daha baştan patriyarkal bir bilime (bilimsel sosyalizm) dayanmakla sonda- rından giderek daha derin hapsoleacağı kendi kuşusunu kazdı; onun marksisit olduğunu iddia eden toplumbilimi Pavlov'un deyim yerindeyse "açlıkla terbiye" yöntemine dayandı. Sistem yemek yerine zil sesi verir ve toplum salya salgılar. Toplumsal ortam, tamamen ekonomik bir ortama indirgenmekle, bilimsel ideolojinin çıkarmalarının tersten kanıtlandığı bir laboratuvara dönüştü. Stalin Sosyalistleri ya da diğer birçok radikal sosyalist örgüt ve kurumun sonuçta başarısızlığa varan ortamları, bunun en çarpıcı örnekleri oldu.

Elbette, toplumsal sorunlarımızı aşmak için dünya dışı varlıkların bilgisine ihtiyaç duymamız; ama onları aşmak için, onları anlamaya mecburuz. Türün dünyasal tablosunda görülün, bu anlama faaliyetinin yetersiz kaldığı, ve bu yetersizliğin de neredeyse genetik hale gelmiş bir zihinsel yetersizlikten kaynaklandığıdır. Ve tabii ki, aynı zamanda bedensel bir yetersizlik. Toplumsal alanda bu anlayış yoksunluğu bazen o kadar ölçüsüz ki, ihmal ettiğimiz şeyin ne olduğu bile algılarımıza meçhul kalmaktadır. Demek ki yetersizlik, türedir ya da tüsel olmayı yüz tutmuştur. Şu anlama gelmesi tercih edilmeli: Bu zihinsel yetersizliğin giderilmesi, -buradaki çerçevede devrim-, bütün insan türünü etkileyecektir. Ve öte yandan, böyle bir devrimin öznesi günubirlik insanıdır; yetersizlik sınırdan ve doğayla bağları daha dolaylı olan insanlarda açık, büyük bilgi birikiminin (enformasyon çağı?) iktidar odalarında örtülüdür. Gerçi aynı tarihsel süreçlerin etkileşen öğelerinin birikimi olarak, tüsel anlamda her iki uç da bilinmesi, anlaşılması gereken eşit uzaklıkta varsayılmalı; fakat ideolojik bilgi birikiminin doğa karşısındaki insanda yarattığı hastalıklı kibir es geçilemez.

İlk bakış açısından demek ki bu bir türün sorunudur; ve peki, tamamen biyolojik bir türün. Burada herkeşe çok tuhaf gelecek bir kıstas var: Sosyal bir hayvan oluşun öyküsü, en titiz kuramcılarda bile sosyallığın/toplumsallığın lehinde ve hayvanlığın aleyhinde, doğanın mülkleştirilmesine bağlı bir ahlaki kibrin etkisinde geliştirildi

İnsanın etkin bir varlık olarak yer aldığı doğasının kendi yararına gerçekleştirilmesinin dışında devrimin hangi anlamı olabilir? Bu formülasyon üstü pek de örtülü olmamak kaydıyla 20. yüzyılın birçok devrimleri tarafından "iktidarı devri" biçiminde sunulmuştu. Sorunun sadece daha deşet verici bir yüzle kılık değiştirdiğini görenler, genel olarak bunda geç kaldı ve kendi "devrimci" eylemlerinin başarısının kurbanı oldular. Şimdi bu olaylar ve söylemler dizisi güncel düzeylerde anlaşılması olduğundan fazla ayrıntılandırmanın gereği yok.

Sorunun kökenleri, dünyanın genel algılanmasındaki temel hatalara kadar indirgenebilir. İnsanın kendini bilme biçimindeki ve onun dünyayı bilme biçimindeki hatalar. Ve elbette, onun doğru anlama potansiyellerine ne olduğu. Yaşama anlayışı; doğaya, ötekilerine ve geleceğe karşı tutum; zaman, mekan, ölüm, ilişki ve benzeri temel olaylar karşısındaki anlayış. Bu anlayışın insanın gelişim tarihindeki seyri, insanın kendini mülkleştirilmesi, doğayı mülkleştirme girişimi, ve tabii sonuç olarak hayatın yıkıma uğratılması. Ruhsal yapının gerçek öznesi ve en genel anlamda yaşamın köken- sel oluşumu olarak bedenın reddi, mülkiyetçi sistem yapının onun tabulaştırılması, giderek koleleştirilmesi ve evrene/doğaya açık bir yapı olmaktan çıkarılması. Bilinmeyen, belki de sadece insan türüne özgü bir kibirle "boşluk" ya da "hiçlik" biçiminde değerlendirilmesi.

Son sorunsalın niteliğine, sorunun kökenlerinin ilginçliği açısından biraz daha değinmeli: Devrim kurguları her zaman varlığını olup olmadığının izahıyla işe başlama gereği duymuşlardır. Bugüne kadar onlar, istisnasız, -klasik anlamda insanın algısı çerçevesindeki maddi- varlığı bir aksiyonda, yani kendisinde kökenleştirmeyi en sağlam postula olarak koyageldiler. Oysa bugün anlaşılıyor ki, insanın varlık olarak nitelediği "maddi" oluşun kökeni, onun "yokluk", "boşluk" ya da "hiçlik" olarak

"Durma, gelecek hakkında düşün"

nitelediği şeydedir. Olan her şey "olmayan"dan türemiştir ve olmayanın içindedir, onun bir içiğidir. Olmayan, bizim kurgulanmış zihniyetimizin ve algılarımızın ulaşmadığı alandır, en yoğun maddi varlıklarında bile içerik yoksunluğu Olmayanın lehine gerçekleşmektedir. Buradaki temel hata, insan ruhunun, yani bir bütün olarak kavrayış ve düşüncü varlığını bütün yönelimlerini saktatlamıştır. Bir mülk olarak bedenın ve onun dışında kalan mülklerin yitirilmesine dayandırılan ölüm korkusundan başlayarak, onun büyük mutsuzluğunun başlangıçlarında algısının bu ilkel sakatlanması bulunmaktadı. Evrensel şifofrenide, hayatın yaşlı ve ölmeğe olan bir soyun kıskaçlığıyla öldürülmeye çalışılmasına kadar bir dizi toplumsal hastalığın kökenleri de buraya kadar izlenebilir. Oysa bu noktada bir çıkma vardı. Çağdaş insan türünün bugünkü düzeyde oluşmuş zihniyeti, soruna bu biçimiyle yaklaşmayı kesinlikle reddedecektir. Çünkü bu, onun sistematik çıkarlarına aykırıdır. Ona göre bu türden bir önermenin analizinin onun "hayatına" katacağı hiç bir şey yoktur ve gerçekten de, bu sistem içinde kaldığı süreç, böyle bir çabasının ona bir faydası yoktur.

Burada yeni bir bilgi disiplininin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. (Ve tabii bunun aynı zamanda yeni bir yaşam disiplini olduğunu hatırlatmak gerek.) Bu, birleşik bir bilgi disiplini- dir; yani ideolojik bilim parçalayıcı, koparıcı ve doğa fethine dayanan olumsuz özelliklerini reddederek, ve özellikle sözüm ona en bilge olacağı durumda insanı bir araç haline getiren koşulları özelliğini reddederek; doğa içinde bir doğa olarak davranan ve amaçlarını doğanın amaçlarıyla bir tutan bir bilgi disiplininin oluşması gereklidir.

Ve elbette devrim, bugün ve burada olmayan bir şey değilse, onun gerçekleşmesini düşünmek boşunadır. Kelimenin tam anlamıyla o bir süredir, her yerde aynı anda olmak olan. Büyük orduların, dev ekonomik güçlerin gölgesinde sağlıklı düşüncelerin imkansız olan toplumsal yapıların büyük umutsuzluğu içinde oluşmakta olan...

Sami Görendag

KÜLTÜR ÜZERİNE

İnsanın emeğinin ya da doğanın sömürülerek kullanılması arasında hiçbir fark gözetmeyen, dayatmacı, "ötekileştirme" den beslenen, tek tip bir toplumun aksine, yaratıcılığı, uyuma, hoşgörü ve saygıya, karşılıklı dayanışmaya ve eşitliğe, çeşitliliğe dayanan bir özgür toplum kuramı da mümkündür.

Kültür, toplumsal gruplar içerisinde yaşayan insanların düşünsel ve davranışsal yansımalarıdır. Bir toplumun kendisi ve toplumsal faaliyetler süreci, bir insan ve toplum kuramıdır. Öğenildiği gibi aynı zamanda yaratılır ve paylaşılır. Kültür, bir grup insanla bir diğer grubu ayırmaya yarayan öğelere sahipken, paylaşma ve dayanışma temelinde toplumsal yaşamı da kurar. Siyasi iktidara sahip olmayan toplumlar "eşitlikçi mübadele kuralı" ve "armağan ekonomisi" çerçevesinde, kendi kendilerinin efendisi oldukları bir toplum yaratırken, siyasi iktidara sahip olanlar ise ulus-devlet gibi bir canavar yaratabilirler.

Benzer kültürel öğeleri paylaşan insanlar toplumları oluştururken, insanların evriminin, kültürlerin gelişmesinde etkili olduğu söylenebilir. İnsanın fiziksel yapısı, dik yürüyüş olması, beyninin diğer canlılardan daha büyük ve karmaşık olması, ellerinin ve sesinin sınırsız özellikleri, insanın bir kültüre sahip olmasındaki göze çarpan temel biyolojik özellikleridir.

Kültür "semboliktir". İletişimi ve anlamayı amaçlar. Semboller üzerinden dolayı çağrışımlar yaratılırken, bu semboller her kültürde farklı anlamlar kazanır. Dil, sembolik anlamda, kültürün yarattığı en önemli öğe olarak kabul edilir. İnsanın, dil üzerinden çocukluktan itibaren iletişim kurmaya başlaması, her dilin öğrenilmesini sağlayacak hafıza ve öğrenme yeteneğinin beyinlerinde bulunması, ses yolu üzerinden farklı tonlar ve sesler üretilebilmesi, insanlığın milyonlarca kelime yaratabilmesine de vesile olmuştur. İnsanların iletişim biçimlerini yazıya dökmeleriyle yasaların kitlelere yayılması sağlanmıştır. Başka bir deyişle, yasalar ve toplumların belirlenmiş hakları için yazı icat edilmiştir. Yasa koyma yetkisi ve gücü yazıyla perçinlenmiş, zorunlu eğitim ile bu yasalar insanların zihinlerinde ve hafızalarına kazınmak istenmiştir. Elbette ki, tüm yasalar baskıyı, eşitsizliği ve sömürüyü meşru kılar biçimde gerçekleşmemiştir. Tek tanrılı dinler de dahil, evreni ve insanı anlamaya yönelik birçok inanç, özünde hoşgörü, adalet ve eşitlik kavramlarını barındırmıştır. Örneğin, ilkel atfedilen toplumların zamanından beri, yazılı olmayan, töresel kanunlar, insanların barış içerisinde yaşamalarına olanak hazırlamış, birçok ilkel kabilenin kültürü de bu yönde biçimlenmiştir. Mandan ve Guayaki yerlilerinde, insan vücuduna yazılan, işlenen sembolik yasalar ve günümüzde iğkene olarak tabir ettiğimiz bu ritüellerin hafızalarda yer etmesi, her insanın aynı düzeyde eşit olduğunu pekiştirir. Pierre Clastres'in de dediği gibi, "Onların yazısı vücuda resmedilir." Hükümdardan, yasadan, monoteist inançtan habersiz olan toplumların tek yasa ilkel yasadır. Acı ile hafızalarına ve vücutlarına kazınan, ölene dek taşıyacakları tek yasa, her bireyin toplum içerisindeki konumunun ve öneminin aynı olduğudur.

Kültür "öğrenilir". İnsanlar, doğdukları dünyaya, toplama, aileye ait kültürel öğeleri ve değerleri görüp, öğrenerek uygulamaya geçirirler. Üretim süreçlerinin nasıl gerçekleştiğini öğrenir, becerilerini geliştirirler. Kurallara nasıl uymaları gerektiğini, ahlaki yasalar çerçevesinde nasıl davranılması gerektiğini öğrenirler. Çocukluktan itibaren ailenin yetişkinleri kendilerinin, okul ve iletişim araçları ise toplumun egemen kültürünü öğretmek için birbiriyle yarışmaktadır. Kültürleme (enculturation) dediğimiz süreci hızlandıran bu etkenler, insanların doğumundan itibaren kültürel iletimi sağlamakla yükümlenmişlerdir (yükümlüdürler) ve kültürün öğrenilme aşamasını da şekillendirmektedirler. Kültürleme aynı zamanda kültürel özümsemenin (assimilation) de kaynağı olarak görülmektedir. Bir kültürel düzenin, bir başka kültürel düzeni, zaman içerisinde kendine benzetmesi, dönüştürmesi, hegemonya uygulayarak kontrolü altına alması anlamına gelen bu kavram, bireyin, içinde bulunduğu toplumsal grubun taleplerini ve beklentilerini karşılayacak biçimde şekle sokulması ve dönüştürülmesi anlamına gelen kültürlenme kavramının bir sonucu olarak karşımıza çıkar.

Kültür "paylaşılır". Farklı toplumlar, "kültürleşme" kavramı çerçevesinde kültürlerini yayarlar ve paylaşırlar. Binlerce yıldır süre gelen bu süreç, kültürel yayılım (diffusion) ile açıklanmaktadır. Toplumlar bilinçli ya da bilinçsiz fakat gönüllü ve seçici bir biçimde farklı maddi ve sosyo-kültürel öğeleri kendi toplumları içerisine taşımıştır. Günümüzde "küreselleşme" kavramı adı altında insanlara sunulan kavram ise egemen kültürün yayılmasıdır ve tek yönlüdür. Sermaye ve maddiyatın yarattığı kapitalist kültürün önlenebilir şekilde yayılması, toplumların kendi kültürlerini koruyup, sürdürmelerini de engellemektedir. İlk toplumlar, dillerin, teknolojilerin ya da inançların plansız yayıldığı bir dönem aksine, günümüzdeki yayılma tek yönlü, planlı ve her zaman daha fazlasına ihtiyaç duyar bir bağımlılık yaratan, para odaklı bir kültürel özümsemedir. Tek bir kültürün dünyaya hakim olması esasına dayanan bu süreç, ne yazık ki kültür kuramlarını alt üst etmiş, bu kültüre uyum sağlayamayan olamayan veya olmak istemeyen toplumları da önlenebilir yıkımlara sürüklemiştir.

Aynı toplumsal grup içerisinde yaşayan insanlar da aynı kültürü paylaşırlar, aynı dili konuşur, benzer şekillerde giyinirler, aynı yemekleri yerler. Bilimsel buluşlarla, sanatın nesnelleştirilmesiyle veya aynı bayramların, tatillerin kutlanmasıyla da kültür, kolektif bir yaratım ve korunum süreci içerisindedir. Kısacası, aynı topluma ve kültürel paylaşan bireylerin, toplumsal tutumunu ve bütünlüğü sağlar düzeyde birtakım ortak düşünceler ürettikleri söylenir. Bu tarz inanç ve bakış açılarının, yakın tarihte ulus-devletler tarafından politik birer araca dönüştürüldüğü ise aşikardır. Ortak din, etnik köken, tarih, ulusal sınırlar, bayrak, marş, modern ve uygar toplumun yarattığı en belirgin ortak değerler olarak göze çarpar. Bu noktada etnik merkezlik (ethnocentrism) kavramı, yani bir kültürün öteki kültürlerden üstün olduğu inancına değinmek, bizi daha sağlıklı düşünmeye stecektir. Tarihte kültürlerin ve toplumların planlı bir şekilde yok edilmesine ve soykırımlara neden olan, aynı zamanda milliyetçilik, ırkçılık ve farklılık düşmanlığına evrilen bu kavram, belirli bir kültürün ve toplumun bütünlüğünü de garanti altına almayı amaç edinmiştir. Bu tarz düşüncelerin topluma aşılınmasıyla, insanların paylaştıkları ortak inanç ve değerler aynı zamanda tasdik edilir. Böylece mevcut kültürün hayatı algılayış biçimine göre, öteki kültürlerin paylaşımları ve kültürel geçmişleri çelişkili, aykırı ve tutarsız bir biçim teşkil ederek, bu uğurda halkın kenetlenmesi sağlanır. Ulus-devletin, dolayısıyla da halkın bütünlüğü, farklılıkların ve zıtlıkların karşısında duran bir

dayanışma temelinde dayanır. Özünde anlamsız, yitürülmüş kavramlar ışığında da ulus-devlet sınırlarının ve halkının bütünlüğünü sağlamış olur.

Bilimsel çalışmalar içerisinde kültürel sınıflandırma çalışmalarına rastlamak mümkündür. Antropoloji biliminin çıkışı noktasında egemen kültürün bir aracına dönüştüğünü düşünürsek, günümüze kadar birçok hastalıklı düşünceyi de beraberinde getirdiğini görebiliriz. Örneğin Antropolog Ruth Benedict, 1934 yılında kaleme aldığı "Kültür Örüntüleri" adlı kitabında psikolojik ve psikiyatrik verilere dayanarak ilkel kültürleri kategorilere ayırmıştır. Sioux kültürünü Dyonizik, Zuni (Pueblo) kültürünü Apolloncu, Kwaikul kültürünü megalomanyak ve Dobu kültürünü ise paranoyak sınıflandırmalarına sokmuştur. 20. yüzyılın ilk yarısında, ırkçılıkla mücadele eden ünlü antropolog Franz Boas ile anılan "kültürel görecelik" kavramı ise, her kültüre aynı saygı ve hoşgörüyle yaklaşılmasını prensip edinir. Bu teoride farklı kültürler içerisinde doğan ve yaşayan insanların, paylaşımlar da diğer kültürlerin sistemlerine ve pratiklerine saygı duymayı öğrenebileceği esas alınmıştır. Boas, birçok eleştirel yorumu yapılan, yanlış anlaşılabilir ve farklı yönlere çekilmeye çalışılan bu kavramla, insanların davranışlarının, törelerinin, kültürlerinin, hayatı ve evreni algılamaya biçimlerinin kendi kategorileri çerçevesinde ele alınması noktasında sömürgeci geleneğin karşısında durmuştur.

Kültür "uyarlanabilir". Kültür, insanların her doğal ortamda canlı kalabilmesini sağlamıştır. Yemek üretimi başta olmak üzere, teknoloji ve tıpın gelişmesi sayesinde insan hayatta kalmayı ve nüfusunu arttırmayı başarmıştır. Tabi bu kültürün "başarısının" yıkıcı etkileri önlenecek sonuçlara yol açar. Özellikle kapitalist kültürün günümüzde tüketimi en yavaş değere haline getirmesinin, insanların yaşamlarını tüketim ürünlerine tabii kılmasının bir sonucu olarak, doğal kaynakların çok yüksek miktarlarda kullanılmasına problemi ortaya çıkarmıştır. Hep daha fazlasını kazanma, ilerleme, hırıs ve güç kavramları çerçevesinde yayılan bu kültürün maddi ve toplumsal yönü, insanların hayatına müdahalede bulunduğu gibi doğal hayata da etkisi altına alır. Doğanın kendiliğinden tekrar üretmediği petrol, su, çeşitli gazlar ve minerallerin aşırı tüketimi, yok edilemeyen atıkların yıkıcı etkileri, doğanın dengesini altüst eder. Toplumsal düzeyde olduğu kadar, ekolojik düzeyde de eşitsizliğin giderek belirgin bir hal almasına yol açan bu kültür, ekosistemleri, insan coğrafyası algısını indirgemektedir. İnsanın emeğinin ya da doğanın sömürülerek kullanılmasında hiçbir fark gözetmeyen, dayatmacı, "ötekileştirme" den beslenen, tek tip bir toplumun aksine, yaratıcılığı, uyuma, hoşgörü ve saygıya, karşılıklı dayanışmaya ve eşitliğe, çeşitliliğe dayanan bir özgür toplum kuramı da mümkündür. Başta da dediğimiz gibi, insan böyle bir kültürü de paylaşabilir ve öğrenebilir. Hatta egemen kültür haline de getirebilir. Kapitalist kültür veya ulus-devletin yarattığı bir kültür, ırkçı veya milliyetçi bir kültür ya da sosyalist veya komünist bir kültür mümkünse, anarşist bir kültür de mümkündür. Tarihte birçok örnekleri de mevcuttur. Çünkü insan, hiyerarşi, otorite ve tahakküm kavramlarının yer almadığı, eşitliğe ve barışa dayalı bir kültürü de öğrenebilir, yaratabilir ve paylaşabilir. Yarattığı ve paylaştığıdır da...

Kemal

* "Bozukluğunuz sizde kalsın. Ben değişim istiyorum" (Banksy, Londra)

Zeus ile Prometheus

bir masal

Zeus, babası Kronos'u tavlada üç oyun bir masla devirip iktidara geçtikten sonra Olimpos'ta ve yeryüzünde kendi düzenini kurmuş ve her düzen sahibi gibi, bir zaman sonra bir "düzen" hâline gelmiş. Yıldırım ve gök gürültüsü gibi silahlarna güvenip insanlığa zulmetmeye başlayan Zeus'un ahlâksızlığı da boyunca aşmış. Elin namuslu kadınlarını kocalarının kılığına girip kırletiyor, bu ilişkilerden yarın olumlu çocuklar dünyaya geliyor ve bu çocuklar, yarınları öldükten sonra, ortalarında yarım adam olarak dolaşmaya başlıyorlar. Olimposlulardan olan Zeus, başka irkları sermediği bilinen bir faşist, Titanlar da ayrıca gıcık olmaktaymış. Titanlar akıl gücüne ve ıleriyyi görebilme yeteneğine sahiptirlermiş çünkü. Zeus'ta onların bu akıl güçlerini kısıkanıp, geleceği görebilme vasıflarından acayıp tırsırmış. Hatta yalnız başına dolaşırken, "şimdi bu titanlardan biri çıkıpta bana, yedi kere altı kaç diye sorsalar ben ne cevap veririm, diye kendi kendine söylenen Zeus, sürekli titanların bir açığına arayıp durur, titanlar ise hiç açık vermeyerek Zeus'u daha da sinirlendirirlermiş. Zeus ise bu kızgınlığın acısını insanlardan çıkartıyor, onlara doğan afetlerle işkenceler ediyor, karşı güzel olan adamların tepesine doğrudan yıldırım indiriyormuş.

Ama insanların zulmünden korktuğu, kızdırmamaya çalıştığı, gönlünü hoş etmek için kurbanlar kestığı Zeus, evde süt dökmüş kediye dönüyormuş. Dırdırıcı, inatçı, geçimsiz bir karısı varmış. Zeus'un son karısı, tanrıların kraliçesi olan Hera'yımış bu. Zeus Hera'dan önce çok kere evlenip boşanmış olmasına rağmen, bu kadından yakasını bir türlü kurtaramamış. Birkaç defa çekine çekine, üzerine kuma getirmek istediğini söylese de, Hera her seferinde bütün şıretliğiyle buna engel olmuş. Burada Hera'nın, böyle bir şey yaparsan yıkımda boğanın seni şerefsizim, gibi tehditleri de önemli rol oynamış. En büyük iktidar alanı eve olan bu kadın, Zeus'un anasının emdiği sütü burundan getiriyor, Zeus, eve geldiğinde bir tas sıcak çorba bile bulamıyormuş. Yıllarıyla hatta asırlar asırın Zeus'a bir çocuk bile vermemiş Hera. Etrafta Zeus için, kuşu kalkmıyor, kalksada ötmüyor, gibi söylentiler çıkmış. Zeus'ta bu söylentileri engellemek için kimsenin onu görmediği kuytu yerlerde, orasından busından çocuklar çıkarıyor ama bunu Hera'ya açıklamakta çok zorlanıyormuş.

Zeus'un evdeki bu durumu, Tanrılar arasında

alay konusuymuş. Zeus'un korkusundan ortaklık yerde konuşamayanlar, kapalı kapılar ardında kurdıkları içki masalarında, sabahlara kadar Zeus'la alay edip, taklidini yapıyorlarmış. Zeus'un insanlara yaptığı zulmeden rahatsız olan tanrılar ise dost meclislerinde, yaa sen zulmeder misin insanlara, Allah sorar adama bunun hesabını. Dinsizin hakkından imansız gelir, diyerek içlerini döküyorlarmış.

Günler günleri, yılları yılları kovalamaya devam ederken, Zeus'un hayatında hiçbir değişiklik yokmuş. Güzel havalarda bahçeye kurdurduğu masada yiyip içiyor, nârgesini tütürüyor ama bütün bunlar onun mutsuzluğuna çare olamıyormuş. Evdeki huzursuzluk, dünya ve tanrılar düzenindeki monotonluk hayatı yaşamaz hâle getirmiş onun için. Bütün bu sinir ve üzüntüyle kendini içkiye vermiş. Hemen her gece içmeye, sabaha karşı eve dönmeye başlamış. Gene böyle bir akşam üç kadeh rakıyı ardında fondip yapıp güzelleşmiş. Güzelleştikçe içmiş. İçtikçe güzelleşmiş. O kafayla eve gitmişti kendisi Hera'yı da güzelleşmiş görmüş. Yıldırır kocasının yanına yaklaşmayan, ona erkekliğini unutturan karısı uyurken üzerinden yorgan düşmüş. Syrırlan geceliğinin altından bacağı görüyorlarmış. Zeus bunu görünce iyice kendinden geçmiş ve bütün ağırlığıyla Hera'nın üstüne atılmış. Hera'nın, başım ağrıyor, günümde değilim, gibi bahaneleri de işe yararamamış ve Zeus bir gecede bütün o yılların acısını çıkartmış. Sabah uyandıığında uzun zamandır içine yerleşen mutsuzluğun hafiflediğini ve gençliği hissettiğini hisseden Zeus, eskisi kadar içmeye ve akşam erken saate eve gidip, zamanının büyük çoğunluğunu ailesiyle geçirmeye başlamış. Hera'da o gecenin sonra Titanlar'daki köstebeği yanına gelip, doğan dörtden çocuktan bahsetmiş ve ıleriyyi görebilme gücüyle bir kehanet bildirmiş: "Bu gün doğan titanlardan biri, senin kızını yirmi yaşına geldiğinde, tehada kıştıracağı Zeus." Bunun üzerine Zeus'un öfkesi gökleri delecik kadar tavana vermiş. Olimpos'un en işlek meydanına çıkıp heybetini göstermiş ve dünyanın ekolojik dengisini bozacak şiddette bir sesle bağırmağa başlamış:

- Hera, karıcığım... Yoksa..?

- Evet. Bir haftadır başım dönüyor, midem bulanıyordu. Ben de şüphelendim ama emin olmadan sana bir şey söylemek istemedim. Bu gün gidip test yaptırıldım. İki buçuk aylık hamileyim.
- Tanrım, yaşasın... Baba oluyorsun.
- Yavaş, çocuklar duyacak.
- Duyusınlar... Herkes davranın. Baba oluyorum, baba...

Böyle bir konuşmanın geçeceği düşünceyle karısının yanına varmış. Ancak O, meseleyi

anlayana kadar karısı çoktan uyumuş. O kadar güzel uyuyormuş ki uyandırmaya kıyamamış. Bu konuşmanın geçmesi için ertesi sabahı bekleyen Zeus, baba olmanın heyecanıla bambaşka bir kişiliğe bürünmüş. Artık insanlara eskisi kadar zulmetmiyor (İyimsir bakış açısı), tanrılar kahvesine girdiğinde herkese selam veriyor, kimseye tepeden bakmıyor, titanlarla bile uğraşmıyormuş.

Doğum vakti yaklaştığında Hera'nın sancılarını sıklaşmaya başlamış. Sancılar dayanılmaz bir hâl aldığında da ebe ve komşular Hera'yı yatırmışlar. Zeus ise kapıda heyecan içinde müjdeli haberi bekliyormuş. Biraz sonra içeriden bir bebek ağlaması duyulmuş, az sonra da kadınlar-dan birisi bebeği kundaklayıp, Zeus'a getirmiş. Zeus kucağındaki bebeğin kundağını açınca, nur topu, ay parçası gibi güzeller güzeli bir bebek yerine, dokuz parmaklı, tek göz-lü ecüz bûcüz bir yaratık görmüş. Önce bunun kendisine yapılan bir kamera şakası olduğunu zannedip, etrafta gizli kamera arayan Zeus, gerçek olduğunu hayret verici derecede kısa bir sürede anlamış. Sinirden gene çıldıran Zeus havayı kapkara edip, gök gürültüsüyle bütün evreni susturmuş. Yeryüzüne ardında üç tane yıldırım göndermiş ama siniri geçmemiş.

Aynı gün Titanlar'da ise büyük bir mutsuzluk yaşanmaktaymış. Titanlar'ın çiçeği burnunda çifti İlapetos ile Klymene'nin dört tane ay parçası gibi oğulları olmuş. Oğullarına; Atlas, Menoitios, Epimetheus ve Prometheus adlarını vermişler.

Zeus'un yüzü ise gene gülmez olmuş. Doğumdan bir hafta sonra gene derli derli otururken, Titanlar'daki köstebeği yanına gelip, doğan dörtden çocuktan bahsetmiş ve ıleriyyi görebilme gücüyle bir kehanet bildirmiş: "Bu gün doğan titanlardan biri, senin kızını yirmi yaşına geldiğinde, tehada kıştıracağı Zeus." Bunun üzerine Zeus'un öfkesi gökleri delecik kadar tavana vermiş. Olimpos'un en işlek meydanına çıkıp heybetini göstermiş ve dünyanın ekolojik dengisini bozacak şiddette bir sesle bağırmağa başlamış:

- Kim kıştıracağı lan benim kızımı?! Var mı lan öyle bir delikanlı?! Ne yapınlar lan adamı?!

Daha sonra adamlarıyla birlikte titanların evini basıp, yeni doğan dört erkek çocuğa almış ve hepsine ayrı ayrı cezalar düşürmüştü. Atlas'a, büyüdüğü zaman gök kubbeyi taşıması için dünyanın ucuna göndermiş. Menoitios'u yerin dibine kapatmış. Epimetheus'a bakıp, "Sen pek aptal bir şeye benzeyorsun, kahvede ocağa geç." demiş. Prometheus'u ise Türkiye'ye gönderip, siyasilerin siyasi olmayan nutuk ve söylemlerini dinleme cezası vermiş. (En ağır ceza).

Herkes kaderine razı olup yoluna gidenken,

Prometheus'ta kendisini apolitik politikacıların ülkesinde bulduğunu. Ama ilk duyduğu nutuk değil, ezan sesiydi. O sırada Cuma namazından çıkan kalabalığın dikkatini, avluda duran sepet çekmiş. Sepete yaklaşmaya baktıklarında, tombul bir bebek görmüşler. Bebeği alıp muhtarla götürdüklerinde muhtar bebeğin kendisine gönderilmiş bir lütf olduğunu ve Tanrı'nın isteğiyle gerçekleştiğini düşünmüş (Yalan da değil). Daha sonra da bebeği evlat

edinmiş. Böylece Prometheus'un yeryüzündeki yaşamı, İstanbul'un varoş mahallelerinden birinde başlamış.

Yeni ailesi Prometheus'u çok seviyor, bir dediğini iki etmiyormuş. Okul çağına geldiğinde önce mahalle mektebine sonra Şemsî Efendi İlkokuluna devam etmiş. Korkusuz, gözü pek, arkadaşlarıyla iyi geçinen, sevdiği tam seven bir çocukmuş. Ama yaşatılanlardan farklı şeylerle ilgileniyor, arkadaşları sokakta oynarken o evde oturup, televizyonda "Ulusa Sesleniş" konuşmalarını seyrediyor ve ulusa seslenen adamları bir türlü sevmiyormuş. Ortaokula başladığında bir çok öğretmen televizyonda seyrettiği o adamları gibi konuştuğunu fark eden Prometheus'un boyu, ortaokul bitmeden iki metreyi bulmuş. Bu sırada okulla beraber muhtarlığa da gidiyor, tabasına yardım edip, ikametgah ve nüfus ilmuhaberî gibi, muhtarların yaptığı işlerin bütün inceliklerini öğreniyormuş. Uzun boyu yüzünden basketçi olmamasını söylemişler ama O, top peşinde koştucağı ama altın bileziği olsun, deyiş, meslek lisansının torna tesviye bölümüne kayıt yaptırmış. Oğullarının özgürlüğüne düşkün yapısını bilen ailesi de onun tercihlerine müdahale etmiyorlarmış. Prometheus'un lise dönemi platonik aşklarla, ergenlik bunalmıyla, torna tezgahı başında ve muhtarlıkta ama daha çok gene televizyon başında geçmiş. Sürekli uzayan boyu yüzünden ailesi ona elbise yetiştiriyor, artık on sekiz yaşında ve dört metre boyunda olan Prometheus hiçbir yatağa da sığmıyormuş. Prometheus, on dokuz yaşına geldiğinde gene böyle bir gece bir rüya görmüş. Rüyasına yüzü görülmeyen ak sakallı bir dede girmiş. Yüzünü görmeyip,

Ew bizin li seré wî búbu bela.
Li péşya pezé xwe di meşya, lê cavik wî li ser wê bizinê bú. Bê xwedîyê ti di bê qey ji bo ziyana hatibê vé diné. Gund hemû, ji wî Sewlékê, bévil bilikê, Reşo heta Mehmudê bé sermiyan ew nasdikirin. Navé wê mabû 'bizina zıyanok'. Gepik xwez, pelik şin, mewik go xwe nû dayi ber rehman xwedê li ku heba wê êrişî wê bikira û buxwara. Bê ez bú. Ne ji lexistinê fêr dikir û ne ji girêdanê. Heta évarî bi pey wê bizinê de bú. Wexta bavê wî jiber gazinê gandîya radibû go wê serjêkê ji, digirîya, xwe li erdê dixist, bezin direwand nav çiyê û heta rezîk biketa erdê nedigerîya. Ne di hişî go bavê wî wê bizinê serjêkê. Werîsin qewin di nav wî û wê bizinê de girdayî bú. Wêk go jê diqari-

ya, wêk xwestina kuştina wê, jê hez dikir. Rikdarî ya wê, bê erzîti û serhildaniya wê ew bi xwe girêdabû. Xwestina wî ew bú go wêk wê bizinê qewin be. Wexta Hesên lawê Sofî Xelilê dida, ew di qorîka di diqirand dixwest go serhildana wê bizinê li rişê wî bela bibe. Bizin búbu gernasê wî. Lê berî çiroka tékilîya di nav wî û bizina zıyanok de, meseleyên di hene ko dive em çend gotina li ser bêjin. Wê roja go ji ber pez dihat bú. Dimeşya. Dabû péşya pezê xwe, hindik mabû xwe bigehîne malé. Ew girik ji go derbas kir, wê gund xwaya bikira. Geha serê girik; pezê wî betlîl bú ew betlîl bú, sar bú, bizina zıyanok neditebîtî û di turîkê wî de berkîkî nû çêbüyî hebû. Miha

beş aavis, berkîkî wî e xwe anî bú diné. Pêşî mala Silo xwayadikir ji serê girik ve. Dûra camî, bi peyde qedaqand. Wexta qed xwaya kir lêşkerê li ser ji xwaya kirin. Deh terenpêlé lêşkera li ser qedê kom búbun. Dîsa hatibûn, wê heftê ev cara sistiya bú... Tirs ket dilê wî. Yazde sallî bú û ditirsîya. Ji lêşkera, ji xwedê, ji pireboka, ji cinan... Ti hesitîk ji tirsê mezintir tinebû di jiyana wî de. Tirs ketîbû dilê wî. Hatibûn dîsa... gelo wê carê wê lê bibin, îja ké tazî bikî û linav gund bigerînin. Nêzikî gund bú. Şîreta diya wî hat bîra wî. Law nebê ez bi turkî fêm dikim û ti bi kurdi ji neaxivîne. Neqîla lal kî bike. Bila yek girîni ji devê te dernekevé.' Kotîna tirsê zor

ROJNAMEYA TIRSÉ

bú, lê axavtinî ji zor bú. Wexta lêşkera zarokê bi turkî zane, pédigirtin, ew dixistin bin pîrs grekê. Axivandina bi kurdi ji qedexê bú. Ziman li serê wî búbu teqeleyek mezin. Nizani bú bê wê çibike bi wî zımanî. Xwezî lal búna, xwezî nikariba bixavîya, wêk xwestina diya wî. Vé demê ev teqele ji wê tinebûya. Zımanê wî búbu hêmana tîrsa wî. 'Xwedayo! ma te çima bi wî zımanî ez gîndim vé diné. Ma tîrsa te ji mere nebes bú? Erê ez ji te ditirsîm lê ew malmîrata zıman te çima li serê min kir bela.'

Gehîşt gund, lêşker ji zu va li nav gund bela búbun û neh deh zilam û pirek dabûn hev. Ew feqîne misto ji dinav wade bú. Bi wî dîni rê divê ev çî bi-kirêlo. Meşa xwe sivik kir.

Tîrsêkê tuj kezeba wî dikertand. Serê xwe dabû ber xwe û li pezê xwe miqate bú. Wexta lêşker hat bi aliya wî de ji serê xwe ra nekir. Lêşker ba kir, ew lê deng ne bir xwe. Dizani bê ko bi wî re bixavîya wê çî bê serê wî, lê şîreta diya wî di bîra wide bú. Lêşker navê wî dipîrsî. Ko navê xwe bigota wê pîrsên din bi pey di bîhata. Ka mala te, li kuyî? Navê bavê te çiyê? Ma heval tén mala wê? Tivînga bave te li kuye?... û hezar pîrsê din... Wexta ko bersîva wî nedana, wê bavê wî pé bigirtana. Şîret di bîra wî de bú. Destê xwe rakir û hejand. Xwe lal kir. Di wê demê de, çav li bizinê ket. Bizin çav li çehê ser qedê kiri bú û néta wê li revê hebû. Lawîk çû ew pégirt. Bi histîrehê wê girt û ew bi pey xwe di kişîqand. Wexta

sesinden tanıdığı ak sakallı dede ona, ileriye bak Prometheus, ileriye gör. İleri Prometheus, ileri, demiş. Günlerce bu rüyayı düşünen Prometheus, ne diye düşünüyorum ki ileriye bakayım, ne olacak bakalım, deyip, gözlerini görebildiği en uzak noktaya dikmiş. Bir süre sonra, gök ile yeryüzünün birleştiği noktada bir siluet görmüş. Bu, yüzündeki küstah gülümseme ve gözlerindeki iktidar ateşiyle sırtın Zeus'un silüetiymiş. O anda Zeus'un kardeşleriyle birlikte kendisini evinden kopartması ve yeryüzüne göndermesi gözlerinin önünde belirmiş. Ve Prometheus on dokuz yaşında titanlara ait olan, ileriye görebilme gücüne sahip olmuş. İçti intikam ateşine yanan Prometheus, Olimpos'a gitmenin yollarını aramış. Ama hiç bir yol bulamamış. Gördüğü rüyaların üzerinden bir yıl geçmiş ve hiç bir yol bulamamının üzüntüsü içindeyken gece bir gece aynı rüyayı görmüş. Ancak bu sefer rüyada konuşanın yüzünü görmüş ve onun ak sakallı dede değil de ak sakallı nene olduğunu görünce şaşırmış. Yıllardır nutuk dinleyen Prometheus, rüyasına girenin haydi Prometheus ileri, haydi Prometheus ileri, sözlerinden bu nenenin Tansa Çiller olduğunu anlamış. Yıllardır politikacıların çözüm üretmeyen söylemlerine alışkın olmasına rağmen, o sinirle rüyasında, ileri, ileri de ne ilerisi anası- nı statıkam ateşine yanan Prometheus, Olimpos'a gitmemiş. Nene ise şu cevabı vermiş: "Yarın gece saat on ikiyi on iki geçse, seni hiçbir ademoğlunun göremeyeceği bir yere gidip ellerini yukan kaldırı ve üç defa, bahçelerde us us, koca götü Zeus diye bağır." Prometheus uyanır uyanmaz, kendisini kimsenin göremeyeceği bir yer aramış ve zamanın gelmesini beklemiş. Vakit geldiğinde boş bir sokaktaymiş. Evlerin hiçbirinde ışık yanmıyormuş. Saat on ikiyi on iki geçerken, ellerini yukan kaldırıp, sıhirdi sözleri söylemiş ve kendini bir anda Olimpos'a bulmuş. Vakit orada gündüzmüş. Etraftakiler ilk defa gördükleri bu gencin kim olduğunu merak ederken, Prometheus tanrıların kahvesine gidip, kardeşi Epimetheus'u görmek istemiş. Kahveden içeri girildiğinde kendisini süzüp, ne istiyor- sun brader? Biz burada yabancıları sevmeziz, diyen kardeşine, ben yabancı değilim, ben senin kardeşininim, demek istemiş ama bunun için henüz erkenmiş. Bir çay söyleyip masaya oturan Prometheus'un dikkatini, oturur oturmaz oca- ktaki ateş çekmiş. Epimetheus çayı getirdiğinde ona, patronnus nerede bulabileceğini sorup, al-

diği cevap üzerine çayını içtikten sonra çıkmuş ve Zeus'un malikânesinin yanına varmış.

Zeus o sırada bahçede, kuzu çevirmenin ba- şında yayılıp yatıyormuş. Prometheus, kahve- deyken ocağın altında gördüğü ateşi burada da ve daha büyük bir hâlde görüp, kendi kendine, demek bütün gücün bu, demek insanlarda ol- mayıp da sende olan bu, diyerek kahveye geri dönmüş. O sırada gene ocağın arkasında olan Epimetheus'a, brader ateş alabilir miyim, şu sigarayı bir yakayım, deyip ocağın altındaki ateşten almış. Epimetheus, sigara sönmeye- den yeryüzüne yetebilecek için koşarak kahve- den çıkan kardeşinin arkasından bakarken, Prometheus'ta sigara daha yanılmadan yer- yüzünde, yola çıktığı sokaktaymiş. Sabahın erken bir saatinde, kimsenin olmadığı sokakta, halk ekme alıp evine dönen yaşlı bir teyze, Prometheus'u görüp, aaa, muhtam oğlu sigara içeriyor, hayırsız evlat, demiş. Promethe- us, yeryüzüne ateşi getirdiği müjdesini vermek için eve koştığında, önce sigara içtiği için ba- basından dayak yemiş ama daha sonra durumu açıklamış.

İnsanoğlu artık ateşe sahipmiş. Herkes Prometheus'u tebrik etmeye geliyor, O da her- kese ateş dağıtıyormuş. Hemen sobalar yakılıp, yemekler ateşe konmuş. İnsanlık yepyeni bir uygarlığa kavuşmuş. Zaten bu ateş konusu ne zamandır Prometheus'un canını sıkıyor; adam- ların, neden pişmemiş lan bu yemek, diyerek kanlarının dövmelerine çok üzülyormuş. Promethe- us kısa zamanda ulusal ve uluslararası kahraman ilan edilmiş.

O sıralarda Zeus, bütün bunlardan habersiz hükümdarlığının keyfini sürüyor, bir elinde cimız bir elinde ayna günün gün ediyormuş. Zeus'un kızı da yirmi yaşına gelmiş ama hâlâ çok çirkinmiş ve bu yüzden hiçbir talibi çık- mıyormuş. Epimetheus ise bu kızın kimsede bulunmayan bir ruh güzelliğine sahip olduğunu düşünüp, ondan çok hoşlanıyor ama duyuları- dan bir türlü bahsedemiyormuş.

Zeus gene bir gün canı sıkılıp yeryüzüne göz atmak istemiş ve her taraftan bir duman çıktığı- nı görüp, insanların ateşe sahip olduklarını anlamış. Bir kez daha öfkесinden deliye dönen

Zeus, son günlerde etrafta yabancı görünüp görünmediğini sormuş. Epimetheus'ta birkaç gün önce gelen yabancıdan söz edip onları anlatmış. Gencin Epimetheus boylarında oldu- ğunu öğrenince de onun Prometheus olduğunu anlamış ve Epimetheus'a dönüp açmış ağzını yummuş gözünü:

- Ya sen hiç mi adam olmayacaksın? Mal geldin mal gideceksin. Niye yeriyorsun oğlum adama ateşi. Sigara için ateşini yanında taşısun. İyice aptallaştın, iyice...

Daha sonra, yeryüzünde ateş yanan her yere yağmur yağdırmış. İnsanlar buna bir anlam veremezken, Prometheus bunun Zeus'un işi olduğunu anlamış. Zaten ateşi kamulaştırarak insanlığı hizmet ettirdiği ve Zeus'a büyük bir darbe vardığını düşünüyordu ama titanların intikamını daha alamadığı için Zeus'tan bir işaret bekliyormuş. Bu işaret üzerine hemen Olimpos'a varıp, Zeus'la meydanı karşı karşıya gelmiş. Olimpos meydanında seslerinin şiddetinden cam çerçeve açığıya inmiş:

- Demek döndün pis titan.
- Kardeşlerimin, soyumun, intikamını almak için döndüm Allahsız Zeus. Zavalı insanlara yaptığın zulme son vermek için döndüm.
- Manyak mısın lan sen? Rahat mı batıyor oğ- lum sana? Kaşınıyorsun herhalde!
- Kes sesini pis herif, bu gün seni bütün Olimpos'a madara edeceğim.
- Hadi yaa... Sen bana ne yapabilirsin lan, cü- çük.
- Yavla; koltağının altına verince görürsün ne yapacağımı. Delikanlıysan yürü lan kahveye.

İki azılı düşman, tanrılar kahvesinin açığa- ki masalarında birine oturup, Olimpos'un ve yeryüzünün kaderini belirleyecek oyuna başla- mışlar. Zeus ilk üç oyuna üst üste alıp, babası Kronos'u alt ettiği gibi, Prometheus'u da yene- ceğinden eminmiş. Dördüncü oyunda üst üste üç tane düşek atan Zeus, Prometheus'un beklen- medik şekilde aldığı kapıların avantajlı duruma geçmesini kaldırmayıp, zar tutuyor bahane- siyle Epimetheus'tan fincan istemiş. Ancak Epimetheus o sırada Zeus'un oyunda olmasını fırsat bilip, onun çirkin kızının peşindeymiş o gün ona açılmaya karar vermiş. Kız, başı ağ- rıyan annesi için bakkaldan aspirin alıp eve dö- nerken, kestirme olsun diye evin üst tarafındaki bok aradın geçmek istemiş. Epimetheus'un da istediği buymuş ve hemen kızın yanına koşup ona duygulanıdan bahsetmiş. Şimdiye kadar hiçbir talibi çıkmayan kız, bunu duyunca çok sevinmiş. Epimetheus kızı köşeye çekip öp- mek istemiş. Kızın, evlenmeden olmaz, lafına aldırılmayıp kızın arsanın en tenha yerinde kus- turup öpmüş. Kız utançla karışık bir mutlulukla eve dönerken Zeus ile Prometheus'un maçı da olağan beyecanyıla sürüyor, etrafları her ge- run dakika daha da kalabalıklaşıyormuş. Du- rum 3-1' miş ve beşinci oyunda avantajlı taraf

Prometheus'muş. Epimetheus kahveye döndü- ğünde ise 3-2 olmuş. Zeus, " Bir mahlık için var.", derken

Prometheus'un durumu 3-3'e getirmesiyle 3,5 atmaya başlamış (Zarı değil). Bu korku ve he- yecanla attığı zarlar onu hep daha kötü bir du- ruma getirirken, Prometheus ise pullarını top- lamak için hepsini önüne dızmış. Zeus üstüste üç tane 2-1, Prometheus ise düşek atınca oyunun kaderi belli olmuş ama Zeus, en azından mars olmayayım da diğer oyunları alayım diye düşü- nüp son zarını attığında yıkılmış. Attığı zar 1-1 miş ve dışarda daha iki pulu varmış.

Prometheus ise 4. ve 2. sıralarda dizili olan top- lam dört puluna bakıp, haydi yavrım kemik, diyerek zarları atmış. Zarların ikisi de dönme- ye başlamış ve döndükleri sırada Olimpos'ta hayat adeta durmuş. Zeus ter içinde pulların ne geleceğine bakarken, Prometheus'ta küçüken babasının öğrettiği duaları içinden okumaya başlamış. Zarrın önce biri durmuş ve gelen zar 4'müş. Hemen ardından gelen zar da 4 gelmiş. Oyunu kaybeden Zeus bütün Olimpos'a rezil olup, artık orada yaşayamayacağını anlamış. Prometheus'ta böylece bütün intikamları toptan almak için, Zeus'a vereceği ceza'yı düşünme- ye başlamış. Önce gökkubbeyi kardeşi Atlas'ın omuzlarından alıp, Zeus'un omuzlarına yükle- miş. Epimetheus'u ocaktan alıp, Zeus'un kızıyla evlendirmiş. Menoitios'u yer altından çıkartıp, Olimpos'un en güneşli yerine tatile göndermiş. Atlas yıllardır omzunda tuttuğu gök kubbeden dolayı her şeyini öğrendiği dünyanın haritaları- nı çizmeye başlamış. Ve o haritaları genel olarak "Atlas" adı verilmiş.

Prometheus'un Zeus'a verdiği ceza ise dört kardeşin intikamını aynı anda alıyormuş.

Zeus, omzunda tuttuğu gök kubbeyi günde üç kere havaya atıyor, herseferinde gök kubbe açığa inene kadar kahveye koşup çay demliyor, yer altına inip ortalığı topluyor, Türkiye'ye gelip siyasilerin neteklerini dinleyip not alıyor ve daha sonra geri koşup, gök kubbe yere düşme- den yetişip, onu taşımaya devam ediyormuş.

Prometheus'a gelince, insanları kendi iradele- rine bırakıp, Olimpos'ta bütün ırkların barış içinde yaşadığı bir düzen kurmuş.

Söylendiğine göre Prometheus bu gün hâlâ zam- man zaman yeryüzüne iniyor ve eskiden kalma bir alışkanlıkla Türkiye'deki siyasilerin konuş- malarını dinliyor, yeryüzündeki Zeuslara karşı yeni Prometheuslar yaratmak gerektiğini söy- lüyormuş.

Gökten üç yıldırım düşmüş. Üçü de yeryüzün- deki Zeusların tepesine.

Gökhan Korkusuz

ko rika bizine dit, ji xwe fedî kir.
Li aliki bizin û li aliye din şîret.
Nema dizani bû bi vî hall çibikê.
Dixwest ko bixawe û bibelîşe xe-
bera ji wa leşkera. Dixwest ko here
rajê tîvinga bavê xwe û wan leşkera
hema bikuşe. Xwestînê wî hemî li
ser serhildanê bûn, lê ne wêrî bû. Ji
dêvla serhildanê rahîşt darê xwe û
belîşî bizine. Dixwest ko wê bizine
bikuşe ji ber qarê xwe. Lê leşker
bela xwe jê venekiribû. Dihât bi
aliyê wî de. Çîqa leşker nezîk dibû
tîrsa lawîk ji mezîn dibû. Dest ji
bizine berda û li berxika di tîrikê
xwe nêrî, kêfa wê di şîna xwe de
bû. Serê xwe rakir û li wî leşkerî
nêrî.
Navê wî Rénas bû lê bi Tîrkî Dur-
sun. Tîrs dara jiyana wî bû. Nîvîştâ
wî ko, melle jê ne nîvîsandî bû di
histê wî de darxistî bû. Her ko gava
xwe diavît dihejiya. Diçû vî alî û

wî alî. Li ser nîvîştê navê xwedê û
çend hewîşê li ser tîrsê hebûn. Lê
wexta ko xweda bi xwe hêmana
tîrsê be, wê çawa ew nîvîştî tîrsa di
dilê wî de ko gewdê wî daye berxwe
derxîne û bavêje. Tîrsa di dilê wî de
bi hêdi hêdi bela dibû li kolana. Ew
tîrs bi erdê ve di herîkiya, diket nav
kevira, xwe bi dara digirt û xwe di-
avît delînga mirova, bi çîmê wa ve
di hilperki, laşê wa pé digirt û di
ket mejiyê wan. Rihê wa pé digirt
û ew, di nalnalandin. Ew nalnal bi
alîkariya baha ji, li gund bela dibû.
Bajar hemu bi şewba tîrsê ketî bû.
Ma leşkera kari bû xwe durî wê
şewbê bihiştâ. Ew leşker ko tîrs di
dilê wan de tine ba, wê kari ba wê
zulmê li wî milletê bikira. Çî dikir
tîrsê dikir. Ew tîrsa mezîn ko di wê
demê de tiştek jê mezinîr tîne bû.
Li çavê leşker di nêrî. Bizin li ber
sekinibû wego fêm dikirê çî di qe-

wîme. Çavê xwe nelebîtandin wexta
dest bi xebere kari. Leşker gavê xwe
sivik kirin. Lê ew ne di sekinî, tîrsa
wî firiyê bû û li navgund bela bûbû.
Serhildana bizine rihê wî dabû ber
xwe û ji cem nedîçû. Dengê xwe
hindik di bilind kiri. Digo ez ji tere
natîrsim law. Ez bi zimanê te ji
na axivim. Çîqa dengê xwe ra di-
kir, agirê di dilê wî de har dibû û
êzingê di bin agirê de biber relasiyê
de diçûn. Hindik mabû ko dilê wî
hinik bibe, tîrsa ji wexta çêbûyi
heta neha ji zengelorka xwe bi wa
gotînan re bavêje. Hindik mabû ko
wê tîrsa di dilê xwe de verîşê.
Leşker fêm kiribû. Ji dengê wî, ji
cavê wî, ji gotîne ko di dilê wî de
ji ber xwe ve di herikin fêm kiribû
ko ew destpêka serhildanê ye. Şe-
qamek li bin gubê wî xîst, hişt ko
hêsir ji çavê wî biherikin. Lê Rénas
ne girîya. Ji bo negirîya leşker hîn

qari bû. Çend pîhinin di lêxistinê hê
ko li erdê ye. Dûra bi çepê wî girt
û ew bi pey xwe de kişand ser qedê.
Deng ji rênas ve derneket, çavê wî
di çavê bizine de bûn. Rû û parsûwê
wî di êşyanê li tiştek qewin ketibû
dilê wî. Tiştek ko ji bîra kiribû,
tiştek ko ji hişê wî çûbû û ji zûde
nema bi ser ketî bû. Ew bêperwayî
bû. Ne tîrsînzaniya nezaniyê bû. Ev
serhildana li rihê wî bû. Serhildan
li xwedê, li Heseno, li cinan û li
hêmanên tîrsê di jiyana wî de hema
bû.
Çend leşkerê din li ser gedê hatin
cem wan. Têra wî lêxistin. Xwîn ji
dev û bêvîla wî anin lê ne girîya,
derdê wî mezintîr bû. Fêm kiri bû
ko çîqasî bitîrsê wê hiqvîsî bi êşe
şuna şeqama. Nema ditîrsiya
ne ji wan
û ne ji

tişkî din. Wexta leşkera lê dixîst
bi zimanê xwe xebere ji wan re
dîda. Dîzanîbû ko çîqasî bi
Kurdî bixawe wê hiqvîsî
lêxistinê bixwe. Tali devê
xwe girt û nema gotinek
ji devê wî derket heta bela
xwe jê vekirin.

Çirok: Hinder Nesazi Ahar: Memetus

SİNEMADA VAROLUŞÇU İFADE : INGMAR BERGMAN

İsveçli yönetmen ve oyun yazarı Ingmar Bergman, 1918'de Uppsala'da doğdu. Babası rahip olan yönetmen, belki de bu sebepten dolayı filmlerinde yerici öge olarak kullandı rahipleri. Elliye yakın filminin olmasına rağmen, sadece birkaç önemli filmi bilinir Bergman, püfhisiz sinema tarihinde en çarpıcı yakın plan çekimleri kullanmış yönetmendir. Kaldı ki, Traffaut, yönetmenin yakın plan çekimleri için yaptığı bir konuşmada, kimsenin yüze Bergman kadar çarpıcı yaklaşacağını belirtmiştir. Yönetmenin kullandığı bu çarpıcı yakın plan çekimleri, izleyicinin betimlenen varoluşsal temanın geriliminin farklı anlamları "görmesine", düşünmesine ve hissetmesine neden olur. Bu yakın plan çekimler, Bergman sinemasının önemli tematik öğelerinden biridir. Hamish Ford gibi yazarlara göre, Bergman filminde, anlatılanla izleyici arasında bir "hissiyat birliğinin" kurulmasının sebeplerinden biri de, yönetmenin 1.33:1 kadraj kullanmasıdır. Bergman filmleri genel itibarıyla varoluşsal tepkileri ifade etme kaygısıdadır. Genellikle apolitik ve dünyadan kopuk tavrıyla eleştirilen yönetmen, çağdaşlarındaki farklı olarak sosyal, ahlakal ve politik temalardan çok; "Biz kimiz, neyiz?", "Diğerleri" ile nasıl yaşıyoruz?" gibi sorularla baş başa bırakır izleyicisini. Fakat yönetmenin tüm filmlerini ortak bir paydada buluşturmak zor. Bu yüzden, yönetmeni altı ayrı döneme incelemek gerekir.

1. Dönem
1940'ların ikinci yarısında başlayan bu dönem Bergman filmlerinde, kötümser bir varoluşçu anlayış vardır. Savaş sonrasında etkisini kaybetmeyen yıkım, yönetmenin filmlerinde umutsuzluk temesinde ele alınır. Kimilerine göre Kierkegaard'ın izler taşıyan bu dönem, aslında çoğunlukla Nietzsche felsefesinin içerdiği nihilizmi barındırır. 1949 yılında çekilen Fängelse / Zindan içinde barındırıldığı sert ve umutsuz ifade tarzıyla, bu dönem Bergman filmlerine özet sayılabilir. Yine bu dönemde, 1947'de çekilen Måskil / Cehennemi Karanlıkta Müzik'te ise rahipler, olumsuz öğeler olarak izleyici kar-

şısına ilk kez çıkmaktadır. Rossellini gibi isimlerin etkilerinin hissedildiği bu dönem in baş yapıtı ise Sommarlek / Yaz Oyunları'dır (1950). Film aynı zamanda Bergman sinemasının ilk dönemini bitiren filmidir. Film 1950'deki Bergman filmlerindeki genel soruyu da içerir aynı zamanda: Gerçek bir inanç olmadan - İnsanoğlunun iyiliğine, topluma, Tanrı'ya, hatta kendine inanmadan - hayat nasıl sürdürülür?

2. Dönem
İkinci döneme birlikte, yönetmenin filmlerinde kadınlar kutsanmaya başlanır. Erkekler küçük düşürülürken, kadınlar yüceltilir ve öykü kadın karakterlerin lehinde gelişmeye başlar. Genel itibarıyla, ilk dönemin karanlık havasından sıyrılmış olarak görülen bu dönem, Gycklarnas Afton / Gezginlerin Gecesi (1953) gibi filmler nedeniyle, bu karanlıktan tam anlamıyla kurtulamaz. İronik bir şekilde Bergman bu filmi için "kurtuluş" demmiştir. Bu dönemin en önemli yapıtı ise Sommarlek med Monika / Monika ile Yaz (1953) olacaktır. Çünkü bu filmle yönetmen ilk kez adını uluslararası alanda duyuracaktır. Monika'da, Gycklarnas Afton / Gezginlerin Gecesi'nin dışavurumculuğuna bağlı sağlam bir gerçekçilik izleyiciye sunulur. Filmede yine Bergman'ın tipik varoluşçu soruları izleyici ile buluşur: Filmin kahramanı Monika, varoluşçu bir kahraman mıdır, yoksa ahlakal açıdan bir hain midir? Bazı yazarlara göre Monika, Fransız Yeni Dalga akımını önceleyen film olarak ele alınır. Bunun yanı sıra, Peter Matthews gibi isimler ise Bergman'ın asla auteur sineması içinde yer alamayacağından da söz eder. Bergman sinemasının ikinci bölümünü sona erdiren film ise Sommarlek med Leende / Yaz Gecesi Gölümsemeleri (1956) olacaktır. Bu filmle, Bergman uluslararası alanda bombası patlatacağıdır. Film Cannes'da ödül alarak, yönetmenin kendisine has sinema dilini "dışarıya" ile buluşturacaktır.

3. Dönem
Ingmar Bergman'ın en büyük yapıtlarından biri olarak adlandırılan Det Sjunde Inseplet / Yedinci Mühür'ü (1956) kapsayan bu dönemde, Bergman'ın "büyük

sinema" dönemi başlar. Her ne kadar bu tanımlama, bu dönem Bergman filmlerindeki metafizik ifadeleri küçümsemek için kullanılmış olsa da, dönem sinema tarihi içinde oldukça önemli bir yeri vardır. Haçlı Seferleri'nden dönün bir sovalyenin ölüm ile satranç oynaması temelinde gelişen film, Bergman'ın kült yönetmenlerden biri yaparken, yeni varoluşçu sinemanın da örnekleri arasında yer alıyordu. Kuskusuz bunda Bergman'ın vargeçemediği oyuncuları Max Von Sydow ve Bibi Andersson'un performanslarının da etkisi büyüktü. "Yabancı film" olarak, Rossellini'nin Rome, Open City (1945) ve Kurosawa'nın Rashomon'un (1950) yaptığı etkiyi, Yedinci Mühür'de yaptı izleyiciye. Filmin ifade ve estetik zenginliği, etki-simi akademik ve sinema çevrelerinde de gösterdi. Öyle ki, bu etki-ler David Lynch'in Mulholland Dr. / Mulholland Çikarında da görülebilir. Bu dönemin bir diğer bomba ismi Smultronstället / Yabancı Çilekler (1958). Zengin dışavurumcu ifade tarzı ve o dönemde oldukça sarıncı ve yenilikçi olan rüya sahneleri/gerçe dönüşleriyi, Film Hamish Ford'a göre Tarkovsky sineması üzerinde de bir etkiye sahiptir. Bu dönem in kapanışı ise Jungfrukällan / Kaynak (1960) ile olmuştur. Paganizm üzerinde hakimiyet kurmuş Hristiyanlık zamanında, tecavüzü uğrayan ve öldürülen kızının intikamı ile yanıp tutuşan bir baba özelinde gelişen film bir sonraki dönemin, İnanç Üçlemesi'nin de habercisidir.

4. Dönem
Bu dönemde, Bergman, İnanç Üçlemesi - bazıları Oda Sineması da der - (Faith Trilogy) adı altında çektiği üç film, Samsom i en Spigel / Aynadaki gibi (1961), Nattvardsgästerna / İbadet Edenler (1962) ve Tystnad / Sessizlik (1963) ile modern dünyaya ve modernitenin değerlerine saldırır. Tanrı sorgulamasının son kez ele aldığı bu dönemde, yazının bağlanıcında ele aldığı Nietzsche tavrını bir kez daha gösterir ve İbadet edenler filminde Tanrı öldürülür. Marc Gervais,

Ingmar Bergman: Magician And Prophet (1999) kitabında, Bergman sineması için soyut yadsımacılık ile umutsuzluk ve nihilizmin birbiri ile mücadele ettiği bir "yaşam ikisi" tanımlamasında bulunur. Sözü geçen üçlemeyi doğuran da bu karışıklığın birikteliğidir. Özellikle Aynadaki Gibi'de bu durum doruk noktasına varmıştır. Hamish Ford'a göre, görsel imgenin yeni çeşit gerçekçilikle ele alınış ifadesidir. Yine karakterlerden Karim özelinde varoluşçu sorgulamalara tanık oluyoruz. Üçlemeyi sonlandıran Sessizlik'te ise, izleyici daha fazla açıklık bekleirken, neredeyse kelimelerden soyutlanmış görsel imgeler ile ifade edilen bir filmle beklenmedik bir son ile karşı karşıya kalır. Bu filmle de birlikte, Bergman'ın Persona'da da göreceğimiz imge ve sesin oluşturduğu ustaca örülmüş bir kompozisyona tanık oluyoruz.

5. Dönem
Bergman'ın beşinci döneminde ise yine bir üçleme vardır. Dönem in üçlemesi, Persona (1966), Vargtimmen / Kurtlar Saati (1967) ve Skammen / Utanç'tan (1968) oluşuyor. Bu dönemde yönetmen, ünlü ve çarpıcı yakın planları ile izleyiciyi etkiliyor.1965 yılında psikolojik tedavi gören Bergman, Persona filmi hakkındaki fikirlerini buradaki deneyimlerinden yola çıkarak yazdı. Yine çok sık kullandığı oyuncuları arasında yer alan (ayrı zamanda da son kısmı) Liv Ullmann ve Bibi Andersson arasındaki "fiziksel benzerlik" nedeniyle, bu iki oyuncuyu kıldığı kliniğe çağırır ve film hakkındaki fikirlerini burada anlattı. Yukarıda da belirttiğimiz gibi Persona, Sessizlik'in bir uzantısı olarak görülebilir. Çünkü Persona'da imge ve ses birikteliğinden oluşan bir kompozisyon vardır. Filmin ilk on dakikası, görüntü içindeki şairselliği ortaya çıkarır. Ve toplu Sessizlik'teki gibi, Persona'da da iki kadın arasında yaşanan mücadele konu edinmiştir. Utanç'ta ise süregelen bir savaşta varoluşçu bir tavır sergilenir. Utanç, kahramanların, savaş sahnelerinin veya politik tavır olarak neyin kar-

şısında olduğu açıkça belirtilmeyen bir savaş filmidir. Açıkça savaşın ne savaşta olduğu bile belirtilmez. Sene 1968'dir ve Bergman, politik tavır sergilemektenense varoluşçu tavrını yansıttığı için eleştirilir. Oysa ki film, karakterlerin savaş karşısındaki ve birbirleriyle yaşadığı teatraliteyi, varoluşçu söylemlerle çok başarılı bir şekilde ifade etmektedir. Özellikle Ullmann'ın canlandırdığı karakterin, "Hersey bir yüzyıla gibi Jan, ama benim değil bir başkasının rüyası. Bizi rüyasında görenler neler hisseder, utanır mı?" sözleri, bir çekici etkisi yaratır izleyicide.

6. Dönem Ve Sonras
Bergman bu dönemde de En Passion / Tutku (1969), Beröingen / Temas (1971), Fanny Och Alexander / Fanny Ve Alexander (1983) gibi başarılı filmlere imza atar, bunun yanı sıra bir çok TV projesinde de yer alır. Thomas Vinterberg gibi önemli isimleri yetiştiren yönetmen, senaryo yazmaya, film çekmekten daha fazla ağırlık verir. Senaryosunu kendisinin yazdığı ve 1997'de Liv Ullmann tarafından çekilen Trölosa / İnançsız gibi bir çok başarılı proje de bu döneme aittir. Yönetmen bir efsanedir artık. Öyle ki, filmin basın toplantısının yanı sıra Ingmar Bergman hakkındaki sorularla geçer.

Maaret Koskinen bir eleştirisinde, Bergman filmlerindeki metafizik sorunun fazla imza atarak buradaki deneyimlerinden yola çıkarak yazdı. Yine çok sık kullandığı oyuncuları arasında yer alan (ayrı zamanda da son kısmı) Liv Ullmann ve Bibi Andersson arasındaki "fiziksel benzerlik" nedeniyle, bu iki oyuncuyu kıldığı kliniğe çağırır ve film hakkındaki fikirlerini burada anlattı. Yukarıda da belirttiğimiz gibi Persona, Sessizlik'in bir uzantısı olarak görülebilir. Çünkü Persona'da imge ve ses birikteliğinden oluşan bir kompozisyon vardır. Filmin ilk on dakikası, görüntü içindeki şairselliği ortaya çıkarır. Ve toplu Sessizlik'teki gibi, Persona'da da iki kadın arasında yaşanan mücadele konu edinmiştir. Utanç'ta ise süregelen bir savaşta varoluşçu bir tavır sergilenir. Utanç, kahramanların, savaş sahnelerinin veya politik tavır olarak neyin kar-

Turgut Erçetin
lehria@yahoo.com

ÖZGÜR BİR TOPLUMDA BİLİM

Paul Feyerabend, Ayrıntı yay. Çev: Ahmet Kardaş, İstanbul: 1999.

"Yönte Karşı" adlı temel eserinden sonra aldığı eleştirileri yanıtladığı ve özgür bir toplumda bilim adının rolünün ne olacağına dair fikirlerini belirttiği "Özgür Bir Toplumda Bilim" adlı eserine Feyerabend, eğitime karşı bir tutum sergilediği gibi, bilim adını da akademiye inen ancak kişinin bakış açısını zenginleştirerek bir olmaması gerektiğini de belirtiyor. Standartlar geleneklerin katılımcıları tarafından benimsediklerinde nesnel kunsursuzluk ölçülerine haline gelirler. Yani

gelenekler, standartlar tarafından yönlendirilir; ama belirli bir nesnel evrensel standart yoktur. Özgür bir toplum, zaten alınmış kararları onaylamak için değil, henüz alınmış kararlar almak için bir araya gelir. Feyerabend gelenekler üzerine şu yargılarda bulunuyor.

1. Gelenekler ne iyidirler ne de kötüdürler, yalnızca vardırlar. Akılsalılık da gelenegün bir yönüdür ancak.
2. Bir gelenek ancak başka geleneklerle kıyaslandığında ve dışarıdan bakıldığında arzu edilen ya da edilmeyen özellikler kazanır.
3. Her gelenegün taraftar kazanmasının yolları vardır. Karar vermenin genel iki yolu olan "açık" ve "yönlendirilmiş alışveriş"ten yönlendirilmiş alışveriş, modern toplumlarda baskın olanı olduğu gibi, açık alışveriş ise ancak özgür bir toplumun savunulması için gereklidir. Bir etik biçim olabilir. Akılsal tartışma, yönlendirilmiş alışverişin özel bir biçimidir. Akılsalılık üzerine temellendirilmiş bir toplum özgür değildir, aydınların oyunu oynarın. Açık alışveriş de ise vamlımsı kesin bir sonuç yoktur, alışveriş ilerledikçe benimsenen ve değişen bir gelenek oluşmaya başlar ve bütün geleneklere aynı ölçüde bir saygı biçiminde kendini gösterir.

ulaşma imkânları açısından eşitliğe sahip oldukları bir toplumdur ve böyle bir toplum karşılıklı bir koruma içinde ayakta kalır ve dayanmaz bir de demokrasi yürür. Böyle bir toplumda yönlendirilmiş değil, açık bir tartışma hüküm sürer:

"Bütün yöntemlerin sınırları vardır ve belirli bir yöntem yoktur. Bazı olgular tutarsız bir betimlemeyle açıklanabilir; tutarsızlık anlamsız ve yararsız olan değildir." Bazı yaklaşımların veya yaşam tarzlarının bilimsel olmadığı gerekçesiyle yasaklanması, engellenmesi gerektiğini söyleyen hüküm otoritenin sözcüsü olan aydınlar, akademisyenler, bilimden de ancak bir gelenek olduğu ve mutlak olmadığı kabul etmeyerek, köleci, dogmatik bir eğitime devam etmekte'dürler.

Akılcı olduklarını her seferinde belirten aydınlar ve liberaller, bütün demokrasi propagandası ve bilim savunusundan sonra bile demokrasiden anladıkları şey, kendi adalet ve bilimsel kistaslarına uyulması ölçüsünde geçerlidir. Eşitlikten anladıkları şey, kendi geleneklerine uyulması eşitliğidir, herkesin kendisi istediği geleneksel yaşamını sürdürmesi değil. Feyerabend, Marksistlerin de uzun yıllar hem kendi bilim üstünlüğü dedikleri bilim dinlerini tehlikeye atmadıklarını, hem de batılı olmayan geleneklerin dostları pozuna bürünebildiklerini söyler.

Özellik izleniminin bulunmayışı nesnellik değildir, bir dikkatsizlik in kanıtı olabilir ancak, batılı sömürgeciler yıllarca kral adına değil de bilim adına tahakküm kurdu. Batılı bilimsel eğitim olarak adlandırıldığı şey, kendi gelenegini dayatmak ve bu kabul görmediğinde yeniden fiziksel şiddet uygulamaya başlı aygıtlarına geri dönmezdir. "Eğitimle öğretilen ve eğitime çözülmeyecek mesele yok" dedikleri halde bütün bu eğitimi de mahkeme, polis, cezaevleri vb. ile koruyarak örgütlüğü savunmak durumunda kalmışlardır. Uzman olarak adlandırılan kişiler, tamamen başka geleneklerin etkisi ve aracılığıyla bilimsel yargılarda bulunurlar. Ayrıca birçok

konudaki bilim adamı, bilim adamı olarak yetiştirilmiş kişi değil, dışarıdan kişiler olmuştur (Einstein, Bohr, Born vs.)

Demokratik kararların olması, o bilimden yararlanacak kişilerin eliyle gerçekleştirilecek için, sadece bütün gelenekler içinde bir gelenek olan bilim özel otoritesini de çözümlerecektir. Bilim nesnel, akılcı yansıtır vb. olduğuna söylenen yine bilim in kendisi olması bir yana, toplum bunu kabul ettiririnin en büyük nedeni de bunu sunarken ki otoritesi ve baskısıdır. Bilim in sınırları, devlet ve hüküm ideolojisi tarafından belirlenir.

Öğrenciler öğretmenlerini, hasta doktoru vb. denetlediklerinde ancak bilim yutturmamacasından kurtulabiliriz. Bilim elde ettiği sonuçları nedeniyle kabul edilir değildir, bilimi yeğlenir kılan şey, bilim insanlara dayatan ideolojinin toplum üzerindeki belirleyiciliği etki isidir. Politik, kurumsal, askeri vb. yollarla... Feyerabend, bu nedenle bilim in devletten ayrılması ve bütün geleneklerin eşit derecede gelişmesi için zemin hazırlanması gerektiğini söylüyor. Geleneksel normlar ve istemler, akılsalılık teorilerine başvurularak değil, araştırmalarla sınanmalıdır.

Kropotkin, Marx, Engels, Lévi-Strauss gibi devrimciler bile geleneklerin eşitliğini savunurlarken aynı zamanda bilime ayrıcalık atfettiler. Politik değil, bilgin bilim'sel bir anarşisi savunduğunu söyleyen Feyerabend, kendisini buna yönelen şeyin, aydınların eğitimle ilgili hakları cinayetinden yakayısı nasıl kurtardıklarını merak ettiklerinden dolayı olduğunu söylüyor. Aynı yaşamı paylaşmadığımız ve sorunlarını bilmediğimiz insanların sorunlarını çözecek çözümlere sahip olduğunu söyleyemeyen, kendini beğenmişlik ve budalalık olduğunu da ekliyor. Buradan yola çıktığını söyleyen Feyerabend, birbirleriyle çalıştıklarını söylediği dört modern putu (hakikat, dürüstlük, akılsalılık ve bilim) yeniden gözden geçirmeye karar verdiğini ve gücün, hangi gelenekten yana olursa olsun bir tanrı oluvereceğini, lak in tekbir gelenegün otoritesine boyun eğmeyecek olanları, özgür bir toplum inşa etmeye davet ediyor.

Resul Gırrasory

Senaristlerin Bu Kez Senaryosu Ne?

Şu satırların yazıldığı sırada Hollywood'daki senaristlerin grevi devam etmekteydi. Siz bunları okurken belki de bitmiş olacak —bunda şaşırtıcı bir şey yok. Genel 'sol' kabul olarak, genel greve (oradan da devrime) meylettirmeyen her grev, taleplerin çüzi miktarı karşılandıktan sonra bitmeye mahkumdur (bkz. envai çeşit grev). Kapitalist, bu grevden öğrendiklerini cebine koyacak, öğrendiklerini çeşitli vesilelerle uygulayacak, parasına para katmaya devam edecektir. Kapitalistler öğrendikleri her şeyi kullanmaya ve onları kendilerine mal etmeye muktedirken bizim cenah ne yazık ki bu konuda biraz atil kalıyor görünüyor.

Dolayısıyla, senarist grevi hakkında belki de ilk incelenmesi gereken şey belki de bizim cenahın şaşkınlığı, daha doğrusu umursamazlığı. Bunda coğrafi uzaklığın ne denli etkisi var bilinmez ama Yılmaz Erdoğan'ın buralardan kalkıp oradaki greve destek vermeye gitmesi veya Londra'daki Yazarlar Sendikasının Hollywood'daki yoldaşlarına destek için bir günlük greve girmeleri en azından bizim için düşündürülmeli. Derin ekolojistiklerden çıkıp küreselleşme karşıtı (alternatif küreselleşme yanlıları demek benim için daha doğru) hareket mal olan 'küresel düşün, yerel hareket et' düsturuna biraz unuttuk gibi görünüyor. Hadi senaristleri çeşitli nedenlerle göz önüne alma-ya pek niyetimiz yok, yani başımızda olan şeylere ne demeli? İstanbul Şehir Tiyatrosu oyuncularının 'vasıfsız işçi' statüsüne geçirilmişler ve oyuncuların şu an kendilerine çok toplattırılmasından veya park/bahçe selatlandırılmasından korkuyorlardı (Birçok oyuncu sendikaya üye olmuş bu vesile ile).

Emekçi, ezilen veya işçi dediğimiz 'şey'in ne olduğunu tam kestiremiyoruz hala. Kategorilerle düşünmeye alıştırmış kafalarımızda bir senaristin nereye ait olduğu konusunda kararsız kalıyoruz. Hayatlarını kazanmak için çalışmaları bir yana, bunun karşılığında aldıkları para, içinde oldukları yaşam ve kimin için neyi ürettikleri diğer yana. Evet, üretim araçlarına sahip değiller (tabi üretim araçları olarak beyinlerini saymazsak) ve emeklerinin ürünleri hakkında karar verme ve söz söyleme hakları yok, böyleyse işçi sınıfına aittir. Fakat çok kazanıyorlar, havuzlu lüks malikanelerde oturuyorlar, ferrariye biniyorlar, hisse senedi alıp yatıyorlardır belki ama belki de en önemlisi Hollywood 'kültür emperyalizmi'nin, 'günlük hayatın kolonileştirilmesi'nin baş mimarları da onlar aslında.

Yüksek ücretlerle çalışmaları onların üretim ilişkilerindeki rolünü değiştirmiyor. Bu anlamda onlar da benim gibi, benim gibi emekçi. Tercüme yaparak hayatını geçiren bir insanı düşünürsek, bir felsefe kitabının 1000 basılması, alınamıyüzdeyle bağıntılı olarak (kitap 15-20 yıl ye satılın), bir çevirmenin eline 1000-1500 yıl geçirir. Fakat başka çevirmen, örneğin Harry Potter gibi yine aynı fiyattan satılacak bir kitabı 20,000 basılan bir kitabı çevirirse eline 20,000-30,000 yıl geçer. Belki felsefe kitabı çevirmek daha emek-yoğun bir aktivitedir, dolayısıyla daha uzun zaman alan bir çalışmadır. Ancak çevrilen metinle bağıntılı olarak felsefe çevirisi yapanın aldığı para diğer çevirmenin aldığından 20 de biri kadardır. Böylesi bir durum her ikisinin de çevirmen olduğunu, her ikisinin de sadece %6-10 pay aldığını ve asıl kazananın yayınevi, dağıtımçı ve kitapçı olduğu gerçeğini değiştirir. Hollywood senaristlerinin, İstanbul'da reklam sektöründe sanatını icra eden bir metin yazarını, Devlet Tiyatrosu bünyesinde 657'ye tabi bir dramaturg ile, veya şiiirlerini yayınlamak için gidip yayınevlerine para vermeye mahkum yeni bir şairle bu anlamda bir farkı yoktur.

Yaşam tarzları üzerinden senaristleri değerlendirmenin bize vereceği çok şey yoktur. Bırakın bu işi Weberci sosyal sınıflar bulmaya pek meraklı sosyologlar yapısın. Böylesi bir ayırım görece yüksek maaşlar aldıkları için Petlas veya Seka işçilerinin grevlerini küçümsememize de yol açabilir. Ego işçilerinin 2000 yıl ye yakın maaş almaları, kombili 3 oda 1 salon evlerde yaşamaları hiçbir şeyi değiştirmez. Kapitalist ilişki sisteminde bu işçilerin yerleri, asgari ücrete mahkum, Çin'in'de geçekonduda yaşayan inşaat işçisi ile aynıdır. Daha fazla tüketene duyulan hincin, kındanlığın veya kiskançlığın bir anti-kapitaliste verebileceği bir şey yok.

Tükettiğin şeyin artık seni tüketmeye başladığı bir düzende, daha fazla tüketenin daha fazla tükendiğini her ortamda söylemiyor muyuz? O halde kişilerin/grupların tüketim alışkanlıkları bizim onlara karşı yaklaşımımızı neden etkilesin ki? Daha çok kazanan çalışanlar yaşamın zorunluluklarından tümünden azade mi? Bir de tabi unutmamak gerekiyor, Döviz Klubü'nde Tyler Durdan'a tüketim üzerine nutuk atırken da aynı senaristler değil mi? Amerikan Güzeli filminde araya sızdırılan Amerikan yurısını yerin dibine geçiren diyalogları

yazarlar, Pleasantville filminde bir devrimi renkler üzerinden anlatabilmeyi becerenler, V for Vendetta gibi pek çoğumuzun içerisinde bir çok değerli şey bulduğu bir filmin metnini yazarları da aynı senaristler/yazarlar değil mi?

Amerikan ideolojisinin, kültürünün Hollywood üzerinden sunulduğu inkar edilemez bir şey olarak önümüzde duruyor. Hatta bu kültürün bize satıldığını söylememize de gerekiyor belki. Hollywood'un yazarlarını, ondan çıkar sağlayanlarının, onu yazarlarının şimdi grevde olan senaristler olduğunu söylemek onlara haksızlık olmaz mı? Senaristin bir filmin iş yapmasıyla, yüksek gişe geliri elde etmesiyle kazanacağı para artacaktır, bu doğru. Bunun için, satacak filmlere metin yazması, o saçma sapan beklentileri (birkaç aksiyon, güzel kadın, kompo, düşman vs.) karşılaması, iş alabilmek için Hollywood sisteminde adapte olması senaristler için 'doğal'dır o halde (senaristlerin başka alternatiflere de yönelebildiklerinden daha sonra bahsedilecek). Senaristlerin tam buradaki konununun, silah fabrikasındaki üretim bandında çalışıp silah üreten işçilerden, askere hakı renkli üniformalar diken terzilerden, daha uzun menzilli roketlerin elektronik aksamını tasarlayan elektronik mühendislerinden, borsa dalgalanmalarını takip etmek zorunda olan brokerlardan, geçeköndü yıkımına katı-

lan zabıttadan, atış poligonu veya hapisane inşaatında çalışan amelemeden hatta eğitim sistemi içerisindeki öğretmenden veya öğretim elemanından, kreşlerdeki ana okulu hocalarından, gece muhabirliği yapan gazeteci adayından bir farkı yoktur. Bu sayılanlardan her biri en az senaristler kadar bu sömürgeci ve otoriter sistemin devamı için çalışıyorlar. Senaristlerin, mühendislerin, amelemeden, terziden, brokerdan, bankacıdan, güvenlik görevlisinden, zabıttadan veya öğretmenden farkı sadece sembolik düzeydedir.

Burada, Debord'un sembolik değer kavramının hatırlanması gerekiyor belki de. Çok kabaca, üretilen bir şeyin kullanım değeri ve değişim değeri arasında bir de sembolik değeri vardır. Bu sembolik değer, üretilen şeyin işlevliliğinden, ne işe yaradığından bağımsızdır. Mesela, aynı işi gören, dört teker olan bir arabanın fiyatını artık onun işlevi değil üzerindeki marka yani ona atfedilen sembolik değer belirler (Volvo belki daha sağlamdır ama Ferrari onun fiyatının bilmem kaç katı pahalıdır). Asla o hızla ulaşılamayacak olursa da sahip olunan bir arabanın hız kadranının 180 ile değil de 240 ile bitmesi işte o sembolik değere ilişkilidir. Debord'a göre kapitalizmin yarattığı şey artık bir gösteri toplumdur ve bu yapıyı gerçeklikten çıkarmak olanaksız değildir. Film sektöründe sembolik değeri oluşturanlardan biri de o senaristlerdir. Bunun için, Hollywood kültür endüstrisi'nin baş failerinden biridir o senaristler. Peki alternatifleri kurmaktan senaristler aciz midir?

Tahayyül ettiğimiz durum, 'herkesten yeteneğine göre herkeste ihtiyacı kadar' üzerine kuruluysa senaristlerin şu an başka bir iş yapmalarını savunmak onları 'devrim sonrası'na kadar yaşamsız bırakmak anlamına gelecektir. Bu bir müzisyenin müzik üzerinden, bir yazarın yazdıkları üzerinden, bir ressamın çizdikleri üzerinden yani bir sanatçının eseri üzerinden yaşamını kazanmasını önüne geçmek olacaktı —çünkü ne müzik parçası, ne bir edebiyat yapıtı ne de bir tablo kapitalizm için üretilen metalar değillerdir. Ama yaşama mecburiyeti devasa suretiyle karşımızda dikilirken bu insanlara 'yapmayın' deme şansı var mı?

Evet var! 'Bu insanlara' diyoruz ama bahsettiğimiz aslında biziz. 'Çalışma' veya 'iş' dediğimiz olgunun sorgulanması işte

burada şart. Bir üretimi 'çalışma' veya 'iş' haline getiren şey nedir sorusu üzerinde kafa yormadan 'çalışma karışıklığı' ve 'işin reddi' çağrılarını ne yazık ki sağlam zemine oturtamıyor. Yaratıcı aktivitemizi pazara sunmamamız mı bizi işten özgürleştirir yoksa bu aktivitemiz emek sömürüsünden azade kılıp onu yine pazarda değerlendirmemiz mi? Bu soruların yanıtını sunmaya bu yazı burada cüret edemiyor.

Bu kavramsal oyalanma aslında şunu söyleyebilmek için; çoğumuzun kulağına çalınan 'bağımsız sinema'yı' senaristler üzerinden düşünmek olanaklıdır. Hollywood'dan farklı, çoğu zaman da Hollywood'a karşı şeyler söyleyen, bunu bizle paylaşan (tabi ki yine paramızı alarak) bağımsız sinemanın senaristlerinin, yönetmenlerinin, oyuncularının veya set işçilerinin çoğu Hollywood sinema sektöründen gelmiştir. Bu demek oluyor ki, senaristler —en azından bir kısmı- yaratıkları gösteri toplumunun gayet de bilincindedir. Mesela, Matrix'de Morpheus Neo'yu bulmuştur çünkü Neo bir şirkette çalışırken yaşadığı 'matrix'in bir kermaca olduğunu düşünmekte, o matrixin kıyasında köşesinde hakçılık yaparaktı bulunmaktadı. Neo'nun durumu Animatrix'teki koçucunun durumundan farklı değildir (Koçucu eğer yeterince hızlı koşabilirse içinde bulunduğu gerçeklikten kaçabileceğini düşünür ve bunu başarır da). Senaristler de yaşadıkları ve yaratıkları gerçek olmayanlığın bilincindedirler. Yaratıkları şey bir silah olarak kendilerine çevrildiğinde, senaristlerin oyunun aktif parçası olması işte bu yüzden. Bilinç denilen bir kavram devrimci siyasetin hala gündemindeyse, greve çıkan senaristlerin bir 'sınıf bilinci'ne sahip oldukları bile söylenebilir.

Senaristlerin grevde kullandıkları pankartların, dövizlerin veya bayrakların üzerindeki simgelere baktığımızda göreceğimiz şey, enternasyonal sağ yumruk. Bunu çok fazla abartmaya tabi ki gerek yok ama kendilerini direnen bir emekçi olarak görmelerinden çıkarabileceğimiz çok şey var. Birkaç sene önce, NBA takımlarındaki oyuncular aldıkları paranın arttırılması istemiyeye greve başladıklarında ne sokağa çıkmışlar ne de yumruk'lü semboller kullanmışlardı. Senaristlerin takip ettiği şey, onlar da aldıkları ücrette artış isteseler de, daha önceki eylemleridir (1960 ve 1988 Yazar/senarist grevleri). Bunlardan biri de hiç şüphesiz Cannes'da Cannes Film Festivali sırasında set işçilerinin bağlatığı, senaristlerin, yönetmenlerin ve oyuncuların desteklediği grevdü. Bu grev, Cannes Film Festivalini sekteye uğratmış ve işçilerin istediklerini almalarıyla sonuçlanmıştı. Bundan çok şey öğrenen set işçileri grevi tekrarla ma tehdidini neredeyse her Cannes Film Festivali öncesinde yineliyorlar ve kazanıyorlar (bkz. www.chainworkers.org). Hollywood senaristlerinin grevi —öncesinde yönetmenler sendikası da grevdeydi- Amerikan Film endüstrisinin göz bebekleri olan Altın Küre ve Oscar ödül törenlerini bloke etmeyi başardı. Altın Küre ödülleri tarihinde ilk kez bir basın toplantısında dağıtıldı ve Oscar ödül töreni de tehlikeye! Amerikan Film Yapımcıları Birliğinin web adresine girdiğiniz an gözünüze çarpan ilk şey sağ tarafa sürekli artan sayaçlar. Bu sayaçlardan ilki, senaristlerin grevinin Hollywood Film endüstrisine verdiği zarar, ikincisi Amerikan reklam endüstrisinin zararını gösteriyor. Oradaki sürekli artan sayılan görüp de bunun çok naïf/zararsız bir grev olduğunu söylemek en başta kendi gücümüzü küçümsemek olacaktır.

Senaristlerin gücü, bizim kendi gücümüzdür, üretkenliğimizin, yaratıcılığımızın ve entelektüel yeteneklerimizin gücüdür. Senaristlerin sessiz sedasız pazarlık yapmaktansa bunu 'bizlere' göstermesinin başka anlamları var. Ürettiğimiz el koulması ekonomik bir sömürüye işaret ediyor, ürettiğimiz hakkında karar verme hakkımızın elimizden alınması (veya bizim bu hakkı kendi ellerimizle egemene sunmamız) ve ürettiğimize yabancılaşmamız da tahakküm ilişkilerine işaret ediyor. Bunlardan birinin diğerinin önceli olup olmadığı, hangisinin neden hangisinin sonuç olduğu üslendiğimiz kuruculuk için çok da önemli değil. Önemli olan, kendi üretim ve yaratım gücümüzdür. Üretmeyerek, daha doğrusu 'üretimden gelen gücümüzü kullanarak' kapitalizmin çarkına çomak sokabilirim ancak bu koşulda yine kendimizi kavramsal bir karmaşada (yine aynı oyunu oynamaktan doğru aynı çarkta) buluruz. Bizim için mesele üretimin kendisi değil kim için ne ürettiğimizdir. 'Çalışmak/iş' ile 'üretmek' arasındaki ayrım üzerine kafa patlatmak muhalefet veya ret zeminine sıkışmamış, şimdide buradan kurma cesaretini gösteren her kişi/grup için elzemdir. Bunun için bu grev, direnenin neler yaparak ne kazanabileceğinden çok, elimizde olan gücün neleri yapmaya ve kurmaya muktedir olduğu ile alakalıdır. Eylemimiz ve örgütlenmemiz salt bir reddiye üzerinden sistem için bir tık açılmaya da yönelebilir, daha cesur olup bir kuruculuğa da üslenilebilir. Öyleyse, yapıcı eylem yıkıcı eylemdir; belki de, ikisi de bir ve tektir.

Neşe ve kahkaha üzimize olsun!
Mustafa Erata

Görüntünün egemen olduğu küreselleşen dünyada, her bilgi kırıntısının, en kritik haberin bile bir anda başka bir haberle manipüle edilip değerini yitirdiği günümüzde Kara Haber ilk bakışta bir haber sitesi veya sanatsal bir site sanılabilir. 'Eylemin görüntüsünden, görün-tünün eylemine' ulaşmayı amaçlayan bizi izleyenleri izleyen Kara Haber video aktivistleri ile bir söyleşi gerçekleştirdik. Sokakta direnişe dahil olup, bunu yaygınlaştırmaya çalışan video aktivistler kameranın kirli bir şey olduğunu unutmadan bu aracı kendi lehlerine video eylem olarak en iyi ve yaygın şekilde kullanmaya çalışıyorlar.

Ahalî: Kara Haber nasıl bir ihtiyaçtan ve hissiyattan doğmuştu?

Oktaç: Biz görüntü ile uğraşmaya başladığımız andan itibaren belgesel çalışmalarını ile beraber o zaman yaşanan katliamlar, '96 yılındaki ölüm oruçları, F tipi cezaevlerine karşı verilen mücadeleler, toplumsal mücadelelerin bir görsel arşivinin olmadığını fark etmemizi sağladı. Eylemciler kendi tarihlerini kendileri yazıyorlar. Tarihleri ya burjuvazi tarafından burjuvazinin medyası tarafından ya da doğrudan devlet ve polis tarafından kayıt altına alınıyordu. Onlarda bütün bu meselelerin arşivi var. Biz de böyle bir ihtiyaçtan hareket ettik. Toplumsal mücadelelerin bir görsel bellek yazılımını, bir görsel arşivini oluşturmak istedik. En başından beri şu çalışma için, şu belgesel için ya da şu film için gidip çekim yapalım diye bir ihtiyacımız olmadı.

Ahalî: Kara Haber'i nasıl bir kadro ve çalışma tarzı ile yürütüyorsunuz?

Alper: Kara Haber'in kemik bir kadrosu yok daha çok bir duruşu bir çizgiyi var. Bu duruş ve çizgi kapsa-mında elinde kamera ile 'ben de bunu haber vermek istiyorum' hissi ile gelen kişi ile birlikte çalışıyoruz. Yani duruma göre dört kişi oluyorsun, duruma göre on, onbeş kişiye çıkabiliyorsun. İşler kemik ve kesin bir kadro üzerinden yürümüyor.

Kara Haber'in işleyişini en başından itibaren anlatmak gerekirse; zaten bir o eylemlere elimizde kamera yokken de gidiyorduk. Elimize kamera geçince eylemlere bir kere daha gitme ihtiyacı duyduk. Durum-dan vazife çıkarmak gibi. N olur kameranın yoktur, eylem de katılacaklardır, katılmak istiyorlardı, kame-rayı eline aldımda artık eylem e katılman gerekiyor. Hem zaten 'bu eylem polis kamerasının dışında kime çekmeyecek bari bir çekelim' diye düşündük. En azından o eylem kalabalığının sahiplenileceği bir görsel arşiv olsun istedik çünkü eylemi yapan kişi unutulur. İşte bu noktada görsel hafızayı canlı tutma ihtiyacı ortaya çıktı. İşler haber peşinde koşma hissiyatı ile yürümüyor. En basit ifade ile aslında, biz o eyleme gittik haberini de verdük şeklinde. Zaman içinde bunların birikmesi aslında anlamlı olan. Mesela geçtiğimiz senelerde Vicdani Ret Hareketi olsun, eşcinsellere yapılan gibi ihalleri olsun, F tipine karşı yürütülen mücadeleler olsun bir görsel arşivimiz oluştu. Bir bu arşivi tek başımıza da yapmadık. Mesela İstanbul'dan biri bizimle bağlantıya geçip 'şöyle bir video yaptım, bunu web sayfamıza koyalım' dedi. Birde 'koy' dedik. Bu tarz çalışma şeklimizden dolayı kemik bir kadromuz oluşmadı.

Ahalî: 'Video eylem'i bu tarzınızla açıklayabilir miyiz?

Oktaç: Özellikle son yıllarda görüntü güçlü bir araç oldu. Aslında bizi ifade eden kilit bir cümle var. 'Eylemin görüntüsünden, görüntünün eylemine'. Eylemin görüntüsünü alıyoruz; ama daha sonra ürettiğimiz iz video ile görüntünün eylemine geçiyoruz. Bunların bir anlamda karşılıklı bir etkileşimi var. Hem salt videoyu sevmeyiz biz. Çekmek için gittiğimiz iz konular zaten arkadaşların politik olarak takip ettiği, kendilerinin özel olarak ilgilendiği, eylemcisi aktivisti olduğu konular oluyor. Profesyonelleşmiş olarak 'sen bugün şu eyleme git, sen şunu çek' gibi bir durum yok. Ama birbirimizle yardımlaşmış oluyor. Mesela çekmek istediğimiz bir konuda ya da eylemde eğer o anda gidemiyorsak 'sen şu olayı çekebilir misin?' diye paslaşıyoruz. Yani çekemiyorsak çektiriyoruz.

Ahalî: Web de gördüğümüzden başka çok da geniş bir video arşiviniz olsa gerek.

Oktaç: Var tabii.

Ahalî: Web'teki arşivinizin niteliğinden bahsedelim mi biraz?

Oktaç: Sokakta kamerasız ele alalım 2000 yılındaki ki ölüm oruçları ve F tipi cezaevlerine karşı eylem-liklerin başladığı günlere denk geliyor. Bu dönemde Ankara'da yerel bir hareketi takip etmeye çalış-ıyorduk. Özellikle İstanbul'da bağlantılarımız olmasına rağmen kendi yerelliklerimizdeki eylemleri takip etmek durumundaydık. Mümkün olduğunca 2000 yılındaki sokağa yansıyan birçok eylemselliği çektiğimiz. Savaş karıştı hareketlerini, öğrenci hareketlerini, memur işçi eylemselliklerini ve o dönem öne çıkan ölüm oruçları, F tipleri sürecine karşı eylemleri görüntüledik. Özellikle F tipine karşı yürütülen eylemlerde anaristlerin sokaklarda yerlerini aldı ve birçok misyatifim de kendilerini ifade etmeleri kayıtlarımızda yer aldı. Yani bir çeşit anaristlerin görsel kayıtları o dönemden itibaren başlıyor ve sokakta olan tüm görüntülerde mevcut.

Ahalî: Sizin yaptığınız bir anlamda video ile direniş, peki bu direnişe dâhil olma durumunuz nedir, ya da nasıl şekilleniyor?

Alper: Biz eylem olayı objektif olarak gözlemleyeceğiz diye gitmiyoruz. O eylem kalabalığının içinde olduğun sürece zaten yerini belli ediyorsunuz. Eylemde kalabalığına başına ne geliyorsa, senin de başına o geliyor. Eylem grubunun başına geleni senin yaşamaman mümkün değil; ama bu duruma tek başına direniş demek yetersiz olur tabii ki. Eylemde ağıt yak ma oluyorsa, sende ağıt yakıyorsun. Orada ne oluyorsa sende ona göre şekilleniyorsun. Mesela Sivas'ta tutuklu bulunan Vicdani Retçi Mehmet Tarhan için mahkemeye desteğe gidiyoruz, o kalabalık gidiyorsa sen de gidiyorsun. Konvansiyonel belgeselci anlatı içerisinde ben bu grubu takip ediyorum hissiyi. Ben bu gruptaydım zaten sadece elimize kamera verdiler ya da biz o kamerasız elimize aldık. Biraz 'olayın merkezinde' duran hissiyatı aslında, o kalaba-lığın başına ne geliyorsa, ne fazla ne eksik senin de başına o geliyor.

Oktaç: Biz kitle için bir şey üretmiyoruz. Bu daha çok eylemciler, videocular ya da video eylemciler dediğimiz kesim içinde dönen ve birbirini etkileyen bir şey. Sokakta kim eylem yapıyorsa, sokağa kim çıkıyorsa kendilerini, kendi videolarını izliyorlar. Kendi tarihlerini ve kendi videolarını izleyerek belki yeniden motive oluyorlar. Daha çok doğrudan, aktif olan toplumsal mücadelelerin içerisinde insanlarla karşılıklı bir etkileşimimiz var.

Alper: Bazen de bizim olmadığımız durumlarda oradaki herhangi bir eylemciye kamera temin ediyoruz. Kamera basit bir şey zaten, rec düğmesine bas, sesi duyulmaz ve görüntü sabit olsun yetiyor. Mesela Novmed'deki Kadınların grevinin birinci yılında dayanışma eylemli oldu. Ankara Kadın Platformu'ndaki arkadaşlara kamera verdik. Orada yapılan video tamamen onların yaptığı bir şey mesela, aramızdan biri yok. İstanbul'da da arkadaşlar Hrant Dink'in cenazesine gitti. Benim orda bir arkadaşım vardı. Ona kame-rayı verdim: 'Sen git çek, biz burda kurgusunu yapar, atanız' dedim.

Önemli olan haberin kendisi değil aslında bizim için önemli olan onun orada kaydedilmiş olması. Şöyle örnekleyeyim; Yüksel Caddesi'nde birçok dernek, parti basın açıklaması yapar ve belki dört, beş tane kamera gelir ama o kameraların beklentisi basın açıklaması değildir. 'Polis gruba saldıracak mı, saldırmayacak mı?' bunu beklerler. Eğer polis saldırırsa kayda başlarlar, haber olur. Orada ki basın için çoğu kez açıklama bir şey ifade etmez. Asıl anlam ifade eden açıklamanın içeriğidir oysa. Bizim yapmak istediğimiz bir anlamda bu duruma karşı çıkarak ve kendimizi de haber yapma sürecine dâhil etmek.

Oktaç: Siz de Vicdani Ret için ya da Halil Savda için eylem yaptınız. Onlarında videoları var. Bizim anl amladığımızı eylemci ile etkileşime geçmek; kendi tarihini unutturmak, bir şeyi nasıl karşı çıkmış, karşı çıkma tarzı nasılmış, ne olmuş hatırlatmak ve bunu devamlı kılmak. Sizin ve bunu hiç

yaşamamış insanların görüntülerini izlediğinde ne düşüneceği ve ne hissedeceği de önemli. Mesela bir keresinde Eskişehir'den bir arkadaş Kara Haber'de bir videodan etkilenerek anti-militarist bir eylem yaptıklarını söylemişti.

Bizim aslında alternatif medya gibi bir durumumuz da yok çünkü bizim ne geniş seyirci kitlelerine ulaşma şansımız ne de böyle bir amacı var. Evet, bu eylemsellikler büyük medya kuruluşları için önemsiz ya da gereksiz olduğu için yayınlanmayacak. Ama biz kendi içimizde ya da farklı kentlerde benzer düşünem insanlar arasında bir diyalog sağlıyoruz. İnsanların nerede, neyi, nasıl yapıldığına dair ulaşabileceği bir araçları oluyor. Mesela Karş'taki insanlar bizden görsel dokümanlar, DVD'ler isteyebiliyorlar.

Ahalî: Görüntünün egemen olduğu zamanlar yaşıyoruz. Bu açıdan son dönemde özellikle Youtube çok etkili diyebiliriz. Sizin Youtube hakkındaki fikriniz nedir? Bildiğimiz kadarı ile siz de görüntülerinizi oraya atıyorsunuz?

Alper: Evet, deneme amaçlı atıyoruz. Ne kadar izleniyor, nasıl izleniyor diye. Aslında çok benimsemi-yorum diye mem ama bu görüntünün hem sahipliliği, hem de dijitalleşmesi ile ilgili bir şey. Sadece kop-yadan ibaret olması, verilebilir, alınabilir bir şey olması ile ilgili. Youtube kendince bir deniz, okyanus. Ne diyeyim görüntünün aslında beş para etmediği bir alan.

Ahalî: Beş para etmiyor ama çok kullanılıyor. Herkese ulaşıyor. İzlemeyen yok nerede ise, Youtube'a tıklamayan kalmamıştır.

Alper: Sine matografik görüntüye baktığımızda eskiden görüntünün değeri vardı. Yeşil vardı, kırmızısı vardı, açısı vardı, konvansiyonu vardı. Sinema için görüntü bir şeyler ifade eder. Ama Youtube çok post modern; yani bilgi artık ça bilgimin kutsallığı gider, değersizleşir. Artık yere inmiştir bilgi, erişilecek bir şey değildir, gündelik bir şeydir. Youtube'daki görüntü de bunun gibi. Görüntünün yere inmiş hatta ayaklar altına alınmış halidir. Herkes her şeyi her şekilde izleyebilir. Youtube'un yasaklanması da kendi ironisini gösteren bir şey aslında.

Oktaç: Youtube aslında hiçbir yer. Hâlbuki Kara Haber diye bir yer var. Kara Haber'in durduğu yer belli. Ben bir video yaptım, bir metin yazdıysam kendi adıyla, kendi adresiyle bunun sorumluluğunu videoomu almak isterim. Hem devlet, hem de ahlaki olarak hitap ettiğim, çektiğim, kaydettiğim, videosunu gösterme koyduğum insanlar aradıklarında beni bulabilirler. Benden hesap sorabilirler. Dolayısı ile bir yerde durmak önemli. Kara Haber bir yer ama Youtube hiçbir yer. Aynı zamanda politik olarak da hiç kimsesiz. Hiç kimsesiz hiçbir şeyden sorumlu tutamıyorsun, hiçbir şekilde hesap soramıyorsun. Sadece videoyu engellebilir ya da yasaklayabilirsin.

Alper: İletişim kuramcılarının 'medium is the message- araç mesajın kendisidir.' kavramı Kara Haber'in durumunu anlatıyor. Kara Haber'de kullandığımız araç uzaktan mesajı bildirir. Ama Youtube öyle değil eli, altmış milyon insanın üç tane videosu olsa ne olur, olmasa ne olur. Kara Haber'de giriş yazı-sından, fotoğrafına, videosuna kadar kendi mesajını içerisinde barındırır. Youtube bu anlamda kişisiz bir yer.

Şunu da belirtmek gerekiyor aslında, Kara Haber, Youtube'un bir eşi ya da benzeri değil. Karşılaştırmak anlamaz. Bir kere Kara Haber kendini sadece internet üzerinden var eden bir yer değil, eylemlerde orta-ya çıkan bir durum. Eylemleri görüntüleme üzerinden, eylemleri yaymayı amaçlar. Bu internet olmaz da başka bir yol olur; bir TV kanalı olur, bir video illüstrasyonu olur, bir cafe de gösterim olur. Kanalları çok geniştir. Kara Haber kendini fetişleştirmedi durabildiği her alanda durmaya çalışır. İnternet de bu anlamda sadece bir araçtır.

Oktaç: Biz kendimizin de ilgilendiği, ulaştığı, yaptığı şeylerin haberini veriyoruz. Siz gösterdiğiniz bir adres aslında. Mesela insanlar ya da kurumlar kendi yapacakları çalışmalar için, etkileşim için, belgeseller için bizden görüntü istiyorlar. Görüntünün eylemi dediğimiz şey bu aslında. Eylemci ile doğrudan bir bağlantımız var, hiçbir şekilde dolaylı değil. Doğrudan tartışıp, çalışıyoruz. Bu da yerellik dediğimiz şey aslında; bütün ilişki doğrudan, hiçbir dolayım yok.

Ahalî: Son yıllarda kamera aktivisti olmak isteyenlerin sayısı artmaya başladı. Ama bu alan-da teknik olarak bir yetersizlik var. Siz bu konuda ayrıca çalışma yapıyor musunuz?

Alper: Düzenli olarak atölyeler yapıyoruz ama yaptığımız çalışmalar oldu. Özgür Üniversite'de böy-le bir atölye düzenlemiştik. Montaj nasıl yapılır, montaj estetiği, kısa film yapımı gibi teknik bilgiler.

Aslında bizim bu gibi atölyelerde daha çok üzerinde durmak istediğimiz; bir video aktivisti olmak için nelere dikkat edilirdi gibi daha çok pratik konular oluyor.

Oktaç: Biz aşağı yukarı bütün toplumsal kuruluşlarda çalışıyoruz. Bu nedenle gittiğimiz yerde öncelikle onların kendi işlerinde, kendi görüntülerini çeken, onları arşivleyen bir birim kurulmasını ya da en azından bir kişinin kamera alıp, bunu öğrenmesini tercih ediyoruz. Mesela Sınanköyünde işçilerin çalışma yaptığı köyülere derme çatma bir kamera gönderdik. Bir iki arkadaş kamera kullanmasını biliyor. Orada köyde önemli bir şey olduğu zaman görüntü çekiyorlar. Kâğıtçılarda ilgili belgesel yaptığımız zaman, kâğıtçıların içinden iki, üç arkadaş ilgilenebilirler. Şimdi onlar kamera kullanmasını biliyorlar, hatta evinde montaj kuran da oldu. Mücadele alanı içinden kame-racı çıkıyorsa ve bağlantıyı sürekli tutup çalışıyorsa. Buna hem bizim ihtiyacımız var, hem de onların.

Alper: Kara Haber'in başta anlattığımız çalışma tarzına da uygun. Pratikte biz her yerde gidemeyiz hem maddi, hem de işgücü olarak. Bizim bir yere gidip, orada 2 hafta çekim yapmıyordansız, oraya basit bir kamera gönderip, onun nasıl çalıştıracağını anlatıp, 'sen çek, hem başka şeyler de çekebilirsin'i göster-mek daha anlamlı.

Oktaç: Sokakta mücadele eden herkesin kendi içinde böyle bir şey oluşturmamızı sağlamak amaç.

Ahalî: Bu kamerayı gönderme fikri nereden çıktı?

Alper: Dünyada örnekleri var tabii ki.

Oktaç: Kamerası fetişleştirerek, övüp övüp baş üstüne çıkaracak halimiz yok. Kamera ile hepimizin başı dertte, gözleniyoruz! Mobese karıştı eylem gruplarını göz ardı etmemek gerek. Ama işte sonuçta aracı kim kullanıyorsa onun işine yarıyor. Şemdinli'deki adamların cep telefonları ile çektiği görüntüler dünyaya yayıldı 5 yarındaki çocuk marketteki güvenlikten dayak yerken görüntülerinde. Kameranın oldu-ğu yerde polisim, jandarmamız siddeti azalıyor çünkü kaydedilemez tehdidi var. Kameranın olmadığı yerde şiddet daha da yükseliyor. Aracı reddettiğinde, eğer karşındakı sana karşı bunu daha etkin kullanıyorsa, kendini savunması hissediyorsun. Sonuçta bizde bizi izleyenleri izlemeye çalışıyoruz. Kamerayı bize karşı bir başka aracı olarak kullanıyorsa karşı bir hat oluşturmaya çalışıyoruz. Bu da aracın kendisinin kirli olduğundan dolayı temyiz bir şey değil.

röportaj: Cemil, Volkan